ΣΟΓ
Δ 4

ὁ
ἀείμνηστος πάπας καὶ
πατριάρχης Ἀλεξανδρείας
Σωφρόνιος Δ΄
ὁ Βυζάντιος.

ΑΚΑΔΗΜΙΑ ΑΘΗΝΩΝ

359

ΑΚΑΔΗΜΙΑ ΑΘΗΝΩΝ

SOF

Ο ΑΕΙΜΝΗΣΤΟΣ
ΠΑΠΑΣ ΚΑΙ ΠΑΤΡΙΑΡΧΗΣ
ΑΛΕΞΑΝΔΡΕΙΑΣ
ΣΩΦΡΟΝΙΟΣ Δ'. Ο ΒΥΖΑΝΤΙΟΣ

ΑΚΑΔΗΜΙΑ ΑΘΗΝΩΝ

1798–1899.

Τεῦχος πρῶτον.

ΕΝ ΑΛΕΞΑΝΔΡΕΙᾼ 1904.

ΑΚΑΔΗΜΙΑ ΑΘΗΝΩΝ

Ο ΑΕΙΜΝΗΣΤΟΣ
ΠΑΠΑΣ ΚΑΙ ΠΑΤΡΙΑΡΧΗΣ
ΑΛΕΞΑΝΔΡΕΙΑΣ

ΚΑΙ ΤΟΥΔΕ ΚΤΗΤΩΡ
ΞΕΝΟΦΩΝ Α. ΣΙΔΕΡΙΔΗΣ
ΕΝ ΚΩΝ/ΠΟΛΕΙ

ΑΚΑΔΗΜΙΑ ΑΘΗΝΩΝ

ΣΩΦΡΟΝΙΟΣ Δ'. Ο ΒΥΖΑΝΤΙΟΣ

1798–1899.

Τεῦχος πρῶτον.

Τύποις «ΕΡΜΟΥ».

ΑΦΙΕΡΟΥΤΑΙ

Τῷ ἀνὰ πᾶσαν τὴν Αἴγυπτον ἑλληνορθοδόξῳ, χριστεπωνύμῳ πληρώματι, ἐν γένει,

ἰδίᾳ δὲ,

Τῷ φιλογενεῖ καὶ φιλοπάτριδι ἀνδρὶ

ΝΙΚΟΛΑΩ ΖΙΓΑΔΑ ΠΑΣΣΑ

Τῷ τὸ καλλιμάρμαρον Μνημεῖον τοῦ ἀειμνήστου ΣΩΦΡΟΝΙΟΥ ἰδίαις δαπάναις ἀνεγείραντι, εὐγνωμοσύνης ἕνεκεν

Ἐν Ἀλεξανδρείᾳ τῇ 22 Ἰουλίου 1904.

ὑπὸ τοῦ τὴν Βιογραφίαν ἐκπονήσαντος

Σ. Σ. ΡΟΔΙΝΟΥ.

ΑΚΑΔΗΜΙΑ ΑΘΗΝΩΝ

Πᾶν ἀντίτυπον μὴ φέρον τὴν ἰδιόχειρον ὑπογραφήν μου καταδιώκεται ὑπὸ τοῦ νόμου ὡς κλεψίτυπον.

Σ. Σ. ΡΟΔΙΝΟΣ

ΒΙΒΛΙΟΘΗΚΗ ΣΙΔΕΡΙΔΟΥ
ΑΡ. 38
ΑΚΑΔΗΜΙΑ ΑΘΗΝΩΝ

Α'.

—

Η ΔΙΑΘΗΚΗ

Ὁ ταπεινὸς δοῦλος τοῦ Θεοῦ Πάπας καὶ Πατριάρχης Ἀλεξανδρείας Σωφρόνιος, πιστεύω καὶ προσκυνῶ **Πατέρα, υἱὸν, καὶ ἅγιον πνῦμα τὸν ἕνα Θεόν.**

Οὐδὲν ἐν τῷ κόσμῳ βέβαιον, ἀλλὰ καὶ ἄδηλον κατὰ τὸ ἱερὸν **Εὐαγγέλιον** ἢ ὁ θάνατος. Ἐπειδὴ τοίνυν ἄδηλον, καίτοι βέβαιον, ἔγνω ἡ Ἐμὴ ταπεινὴ Μετριότης, ὁ ἐλάχιστος τῶν Πατριαρχῶν καὶ ἁμαρτωλῶν, σῶας ἔχων τὰς φρένας καὶ τὸν νοῦν προσέχοντα ποιῆσαι τὴν ἐμὴν διάταξιν, ἵνα ἔχῃ αὕτη **πᾶσαν ἰσχὺν μετὰ θάνατον καὶ οὐδένα τὸν ἀντιλέγοντα.**

α'.] Δέομαι ὁ ἀνάξιος καὶ ἁμαρτωλός, ὅπως παραλάβῃ τὴν ταπεινήν μου ψυχὴν δι' ἁγίων ἀγγέλων ὁ τρισυπότατος **Κύριος καὶ Θεός μου**, ᾧτινι καὶ παρατίθημι αὐτὴν, νὰ κατατάξῃ αὐτὴν ἐν σκηναῖς Δικαίων, παραβλέπων καὶ συγχωρῶν πάντα τὰ ἐγκλήματά μου καὶ τὰς ἁμαρτίας καὶ ἀχαριστίας μου.

β'.) Χρέος ἀπαραίτητον ἐκπληρῶν, ἀφίημι ἐξ' ὅλης ψυχῆς μου πᾶσι τοῖς ἐν Χριστῷ ἀδελφοῖς, ἱερωμένοις καὶ λαϊκοῖς πάσης τάξεως καὶ βαθμοῦ εὐχόμενος καὶ εὐλογῶν πάντας, τούς τε ἐν τῷ Ἀποστολικῷ τούτῳ Θρόνῳ τῆς Ἀλεξανδρείας καὶ τοὺς ἐν τῷ τῆς Κ]ως Οἰκουμενικῷ Θρόνῳ, ὡς καὶ τοὺς ἐν ταῖς δυσὶ Μητροπόλεσι **Χίου καὶ Ἀμασείας**, ἐν οἷς ἐφ' ἱκανὰ ἔτη διέμεινα ἀρχιερατεύων, παρ' ὧν ἁπάντων ζητῶ κἀγὼ ἱκετευτικῶς ἀμοιβαίαν συγχώρησιν.

ΑΚΑΔΗΜΙΑ ΑΘΗΝΩΝ

Β'.

—

γ'.) Δηλοποιῶ, ὅτι, καθ'ὅλον τὸ διάστημα τῶν εἴκοσιν καὶ πέντε ἐτῶν μέχρι σήμερον τῆς ἐνταῦθα Πατριαρχείας μου ἐκ τῶν τακτικῶν καὶ ἐκτάκτων εἰσοδημάτων τοῦ Θρόνου τούτου ἐδαπάνησα εἰς ἀνεγέρσεις ἱερῶν ναῶν καὶ ὡραισμὸν αὐτῶν, ὡς καὶ εἰς τὰ δύο Πατριαρχεῖα Ἀλεξανδρείας καὶ Καΐρου, πρὸς δὲ καὶ εἰς τὴν ἐκ βάθρων ἀνασκευὴν τῆς ἐν Παλαιῷ Καΐρῳ κειμένης Ἱ Μονῆς, τῆς ἐπ' ὀνόματι τοῦ Ἁγίου Μεγαλομάρτυρος Γεωργίου, ἐν μέρει δὲ καὶ ἐν τοῖς ναοῖς τῶν Κωμοπόλεων καὶ εἰς συνδρομὰς διαφόρων φιλανθρωπικῶν καταστημάτων, ἔτι δὲ εἰς διατήρησιν σπουδαστῶν σπουδασάντων εἰς Πανεπιστήμια καὶ Θεολογικὰς Σχολὰς καὶ εἰς ἄλλα ἀνώνυμα βοηθήματα ἅτινα ὡς ἐκ τῆς θέσεώς μου δὲν ἠδυνάμην ν' ἀρνῶμαι.

Ἡ ἐξακολούθησις ὅθεν αὕτη τῆς χρηματικῆς δαπάνης ἀφ' ἑνὸς, καὶ ἡ ἐλάττωσις τῶν εἰσοδημάτων τοῦ Θρόνου ἀφ' ἑτέρου, ἐπέφερον μεγάλην δυσχέρειαν εἰς τὰ οἰκονομικὰ τῶν Πατριαρχείων καὶ ὡς ἐκ τούτου στερούμενος περισσεύματος δὲν ἠδυνήθην νὰ ἀφήσω εἰς τὰ ἐνταῦθα καὶ ἀλλαχοῦ ἱερὰ φιλανθρωπικὰ καταστήματα ὅ,τι ἔπρεπεν. Ἀλλ' εἰς τὸν ἐπὶ εἴκοσιν ἔτη μέχρι σήμερον διευθυνόμενον ἐκκλησιαστικῶς ὑπ' ἐμοῦ Ἀποστολικὸν τοῦτον καὶ Πατριαρχικὸν τῆς Ἀλεξανδρείας Θρόνον ἀφίημι τὰ ἑξῆς·

Δύω ἀρχιερατικὰς στολὰς, εὑρισκομένας ἐν τῷ ἱερῳσκευοφυλακείῳ τοῦ Πατριαρχείου Ἀλεξανδρείας μεταξὺ καὶ ἄλλων στολῶν καὶ ἱερῶν σκευῶν τοῦ Θρόνου.

Γ'.

Ἱερὸν ἐγκόλπιον **Ὁ Κύριος ἡμῶν Ἰησοῦς Χριστὸς**, κεκοσμημένον μετὰ ρουμπινίων καὶ περλαντίων, φέρον καὶ χρυσῆν ἅλυσσον, ἀξίας λιρῶν **ἐπέκεινα τῶν χιλίων.**

Ἕτερον ἱερὸν ἐγκόλπιον **Ἡ Ἀνάστασις τοῦ Κυρίου ἡμῶν Ἰησοῦ Χριστοῦ** ἀδαμαντοκόλλητον μετὰ χρυσῆς ἀλύσσου, ἀξίας φράγκων **τριῶν χιλιάδων καὶ πεντακοσίων (3500.)**

Καὶ ἕτερον ἱερὸν ἐγκόλπιον, χρυσοῦν μετ'ἀδαμάντων, ἔχον ἐξ ἀμφοτέρων τῶν μερῶν σμάλτα μετὰ ζωγραφίας τὴν **Γέννησιν καὶ Βάπτισιν** τοῦ Κυρίου ἡμῶν Ἰησοῦ Χριστοῦ, ἀξίας **δύο χιλιάδων καὶ πεντακοσίων φράγκων (2500)**.

Τὰ ἱερὰ ταῦτα τρία ἐγκόλπια μετὰ τῶν ἀρχιερατικῶν στολῶν, ὡς ἴδια κτήματά μου, ἀφίημι εἰς τὸν Θρόνον. Οἱ δὲ σεβάσμιοι Διάδοχοί μου, ὅταν ἐν ταῖς ἱερουργίαις φέρωσι ταῦτα εἰς τὰ στήθη των, παρακαλοῦνται, ἵνα μνημονεύωσι τοῦ ταπεινοῦ μου ὀνόματος ἐν τῇ Ἱερᾷ Προθέσει ὑπὲρ τῆς ἐξιλεώσεως τῶν ἁμαρτιῶν μου. Πρὸς δὲ παρακαλοῦνται ο σεβάσμιοι οὗτοι ἱεράρχαι, ἵνα προσέχωσιν ἐπὶ τοῦ στολισμοῦ τῶν ἱερῶν ἐγκολπίων νὰ μένῃ **πάντοτε ὁ αὐτός.**

Ἐν πᾶσι δὲ τούτοις καθῆκον ἐκκλησιαστικὸν καὶ Πατριαρχικὸν ἐκτελῶν ὑποδεικνύω Σεβάσμιον Ἱεράρχην πρὸς ἀναπλήρωσιν ἐμοῦ, ὡς Πατριάρχην τοῦ Ἀποστολικοῦ τούτου Θρόνου Ἀλεξανδρείας, τὸν ἐκ τῶν Μητροπολιτῶν τοῦ Οἰκουμενικοῦ Θρόνου Σεβάσμιον Ἅγιον Ἐφέσου κ. **Κωνσταντῖνον Βαλλιάδην, ἄνδρα καθεστηκυίας ἡλικίας, ἠθικῶ-**

ΑΚΑΔΗΜΙΑ ΑΘΗΝΩΝ

τατον καὶ ὅλως ἀδιάβλητον, Θεολόγον ἄριστον καὶ μεθ ὅλων τῶν ἐκκλησιαστικῶν προσόντων πεπροικισμένον, πρὸς δὲ καὶ εἰδήμονα τῆς τε Γερμανικῆς καὶ τῆς Γαλλικῆς γλώσσης, δραστήριον καὶ ἰθύντορα τῆς Ἀλεξανδρινῆς Ἐκκλησίας, τῆς ὁποίας ὁ Ἄρχων, τοιοῦτος δέον νὰ ὑπάρξῃ, διότι αἱ ἡμέραι εἰσὶ πονηραί.

Διὸ καὶ ἀνατίθημι πρὸς ἅπαν τὸ ἐν Αἰγύπτῳ Χριστεπώνυμον Πλήρωμα καί πρὸ πάντων πρὸς τὰ Σωματεῖα τῶν Ὀρθοδόξων Ἑλληνικῶν Κοινοτήτων Καΐρου καὶ Ἀλεξνδρείας καὶ τῶν Κωμοπόλεων, ἵνα ἅμα τῇ χηρευούσει τῆς Πατριαρχικῆς θέσεως συντάξωσι γενικὴν ἀναφορὰν πρὸς τὴν Κοινὴν Μητέρα Ἁγίαν τοῦ Χριστοῦ Μεγάλην Ἐκκλησίαν καὶ ἐκζητήσωσι δι' αὐτῶν τὸν ἄνω ὑποδεικνυόμενον Μητροπολίτην, ὡς Πατριάρχην τῆς Ἀλεξανδρινῆς Ἐκκλησίας πρὸς δόξαν καὶ κλέος αὐτῆς καὶ παντὸς τοῦ Ἑλληνικοῦ Ὀρθοδόξου Πληρώματος.

Ταῦτα τοίνυν μετὰ προσοχῆς συντάξας καὶ ἰδίας χερσὶ γράψας, ἐγκαρδίως εὔχομαι συμβίωσιν Εἰρηνικὴν καὶ εἰς Θεὸν εὐαρέσκειαν.

Ὁ Πάπας καὶ Πατριάρχης Ἀλεξανδρείας

ΣΩΦΡΟΝΙΟΣ.

Ἔγραψα τῳ ᾳωηζ Σωτηρίῳ ἔτει τὴν η. Φεβρ.

Προσθήκη

Ἐπειδὴ καὶ κατὰ θείαν βούλησιν ἀνηγορεύθη σήμερον τῇ 7 Ἀπριλίου ἐ. ἔ. Οἰκουμενικὸς Πατριάρχης ὁ Μητροπολίτης Ἐφέσου κ. Κωνσταντῖνος Βαλλιάδης, ὑποδεικνυό-

ΑΚΑΔΗΜΙΑ ΑΘΗΝΩΝ

μεν **ἀντ' αὐτοῦ,** ὡς Διάδοχον ἡμῶν, τὸν νέον Μητροπολίτην Ἐφέσου κ. **Ἰωακεὶμ Εὐθυβούλην, γόνον ἀνδρὸς σοφοῦ** καὶ **ἐκ τῶν λογάδων τοῦ ἔθνους καὶ πεπροικισμένον μεθ' ὅλων τῶν προσόντων** ὅσα **ἀναφέρομεν ἄνωθεν καὶ περὶ τοῦ Κωνσταντίνου Βαλλιάδου.**

Ἀπορρίψατε προτάσεις καὶ προτροπὰς περὶ πρώην Πατριάρχου Ἰωακεὶμ Γ . καὶ Γρηγορίου Παλαμᾶ καὶ τοὺς παρομοίους καὶ βαδίσατε κατὰ τὰς πατρικὰς ἡμῶν συμβουλάς.

Τῷ αωκζ. τῇ η. Ἀπριλίου

ΣΩΦΡΟΝΙΟΣ ἔγραψα.

Κωδίκελλος

Κατόπιν τῆς ὑπὸ χρονολογίαν 8 Φεβρουαρίου ἐ. ἔ. αὐτογράφου Διαθήκης μου προσθέτω καὶ ἐνταῦθα τὰ ἑξῆς, ὡς μὴ δηλωθέντα ἐν ἐκείνῃ.

—Καὶ πρῶτον ἐκδηλῶ περὶ τῆς ἐν τῇ νήσῳ Πριγκήπῳ οἰκίας μου, ὅτι ἔχω αὐτὴν δεδωρημένην μεθ' ὅλων τῶν ἐπίπλων εἰς τὰς ἀνεψιάς μου Λοξάνδραν Ν. Ἐπαινετοῦ καὶ Αἰκατερίνην Σ. Ῥοδινοῦ ὅλως ἐλευθέραν οὖσαν ἀπὸ ὑποχρεώσεων.

—Τὴν δὲ ἐν Λέρῳ οἰκίαν μου μετὰ τῶν ἐν αὐτῇ ἐπίπλων ἀφιερῶ εἰς τὴν ἐν τῇ νήσῳ κειμένην ἱερὰν Μονὴν τῆς **Κυρίας Θεοτόκου,** ὅπως ὑπὸ τῶν ἱερέων αὐτῆς ἱερουργῆται συνεχῶς ὁ ἐν τῷ προαυλείῳ τῆς αὐτῆς οἰκίας κείμενος ἱερὸς ναὸς «Ἅγιος Σωφρόνιος», ὅστις κέκτηται ἅπαντα τὰ χρειώδη, ἤτοι ἱερὸν ἀργυροῦν δισκοποτήριον, ἱερὸν Εὐαγγέλιον, θυμιατὸν ἀργυροῦν, τρεῖς ἱερατικὰς στολάς, σειρὰν τῶν ἐκκλησιαστικῶν βιβλίων, μηναίων

ΑΚΑΔΗΜΙΑ ΑΘΗΝΩΝ

—

καὶ λοιπῶν, δύο μανουάλια ὀρειχάλκινα (προύντσινα) καὶ λοιπά. Εἰς δὲ τὴν οἰκίαν δύναται νὰ κατοικῇ ὁ κατὰ καιροὺς Μητροπολίτης Λέρου καὶ Καλύμνου, ὡς κτῆμα τῆς ἱερᾶς Μονῆς, ἐπισκευαζομένην ὑπ' αὐτῆς κατ' ἐποχάς, ὅπως διατηρῆται ἐν καλῇ καταστάσει.

— Ἐν τῷ τοῦ κοιτῶνός μου δωματίῳ, τῷ ἐν τῷ Πατριαρχείῳ τῆς Ἀλεξανδρείας, ὑπάρχει σιδηροῦν κιβώτιον, ἐν ᾧ εἰσὶ προφυλαγμένα τὰ ἐν τῇ Διαθήκῃ μου ἀναφερόμενα τρία ἱερὰ ἐγκόλπια, μεταξὺ τῶν ὁποίων ὑπάρχει καὶ εἷς τίμιος Σταυρὸς τοῦ στήθους ἀδαμαντοκόλλητος, αὐτὸν τοῦτον καὶ δύω ἄλλους ὁμοίως, ἕνα χρυσοῦν μετὰ τριῶν μικρῶν ἀδαμάντων διὰ χρῆσιν ἁγιασμοῦ καὶ ἕτερον τῆς εὐλογίας, ἀργυρόχρυσον, ὡς καὶ ἓν μικρὸν τετραευαγγέλιον ἀργυρόχρυσον μετὰ καὶ τοῦ χρυσοῦ ὡρολογίου μου, δωροῦμαι τῷ ἀρχιδιακόνῳ μου Κωνσ[redacted]. Παγώνῃ διὰ τὰς πιστὰς πρὸς τὸν Θρόνον ἐκδουλεύσεις του καὶ καλὴν συμπεριφοράν του.

Ἐν τῷ αὐτῷ κιβωτίῳ ὑπάρχουσι χρυσᾶ τινα νομίσματα διαφόρων ἐποχῶν εἰς πουγγεῖον (βαλάντιον), τὰ ὁποῖα ἂς χρησιμοποιηθῶσιν εἰς μεταφορὰν τοῦ νεκροῦ μου εἰς Κάϊρον.

— Ἔχω σερβίτσιον τῆς τραπέζης ἐκ μαχαιροπεροινίων καὶ κουταλίων ἀπὸ κρυστὼλ ὁλόκληρον ἐν κιβωτίῳ εἰδικῷ, ὅπερ ὁρίζω νὰ λάβῃ ὁ ἐπὶ δώδεκα ἔτη ὑπηρετῶν με πιστῶς καὶ εἰλικρινῶς Μιχάλης Δ. Καρᾶς Χῖος ἐκ χωρίου Βασιλειονίκου, ᾧτινι ἐδωρήσαμεν καὶ 67 μετοχὰς Σιδηροδρόμων Πειραιῶς κατὰ τὸ ἐσώκλειστον δωρητήριον.

ΑΚΑΔΗΜΙΑ ΑΘΗΝΩΝ

Ζ'.

Ἔχω δώδεκα κουταλάκια τοῦ γλυκοῦ ἀργυρᾶ φέροντα μάρκαν Χ.Σ. καὶ δύο πιατάκια ἀργυρᾶ μὲ τὴν αὐτὴν μάρκαν, ἐργασίας ῥωσσικῆς, καὶ περὶ τούτων ὁρίζω νὰ μείνωσι πρὸς χρῆσιν τοῦ Πατριαρχείου Ἀλεξανδρείας ὁμοῦ μὲ ἕνα δίσκον μικρὸν ἀργυροῦν, ἴδια κτήματά μου.

—Τὰ ἀσπρόρρουχά μου καὶ λοιπά, ἀντεριά, γούνας, ῥάσσα καὶ τὰ ὅμοια ὁρίζω νὰ δωρηθῶσιν εἰς πτωχοὺς Κληρικοὺς τοῦ Θρόνου.

— Ἐν τῷ σιδηρῷ κιβωτίῳ μου ἓν χρυσοῦν μετάλλιον προσενεχθέν μοι ὑπὸ τῆς ἐντίμου Ἐπιτροπῆς τῆς ἐν Καΐρῳ ἑλληνικῆς ὀρθοδόξου Κοινότητος, καθ' ἣν ἡμέραν καὶ ὥραν ἐτελεῖτο πανηγυρικῶς ἡ τῆς πεντηκονταετηρίδος τῆς Ἀρχιερωσύνης μου μεγάλη Δοξολογία πλησίον τοῦ ὀβελίσκου, τοῦ ὑπὸ τῆς αὐτῆς Ἐπιτροπῆς κατασκευασθέντος καὶ παγιωθέντος ἐν τῷ ἀπέναντι τοῦ Νάρθηκος κηπαρίῳ, ἐγκεχαραγμένης οὔσης ἐν τῷ αὐτῷ ὀβελίσκῳ καὶ τῆς προτομῆς μου χρυσοῖς γράμμασι. Τὸ μετάλλιον ὅθεν τοῦτο, ὡς καὶ τὸ ἐν τῷ αὐτῷ κιβωτίῳ ὑπάρχον ἐγκόλπιον μετὰ χρυσῆς ἁλύσου, προσενεχθέν μοι καὶ τοῦτο κατὰ τὴν αὐτὴν ἡμέραν καὶ ὥραν ἐν τῷ Συνοδικῷ ὑπὸ τῆς Ἀδελφότητος τῶν Συναϊτῶν, ὁρίζω νὰ φυλάττωνται ἀμφότερα ἐν τῷ σκευοφυλακείῳ Καΐρου πρὸς μνήμην τῶν προσενεγκόντων ταῦτα κατὰ τὴν πανηγυρικὴν ἡμέραν τῆς ἑορτῆς μου. Ὁμοίως καὶ τὸ ὑπὸ τῆς αὐτῆς Συναϊτικῆς Ἀδελφότητος προσενεχθέν μοι κιβώτιον περιέχον ἓξ ποτήρια τεΐου μὲ τὰ πιατάκια καὶ κουταλάκιά των καὶ δύο τεϊοδόχας [τσαϊέρας) τεΐου καὶ γά-

λακτος, ἀργυρόχρυσα, ὁρίζω καὶ τοῦτο νὰ φυλάττηται ἐν τῷ αὐτῷ Σκευοφυλακείῳ ἠσφαλισμένον καὶ ἀδιάσειστον. Αὕτη εἶναι καὶ ἡ περὶ τούτων θέλησίς μου.

Ἐπὶ πᾶσι δὲ τούτοις σημειῶ καὶ τὴν ἑξῆς βούλησίν μου·

Ἐπειδὴ εἴθισται κατὰ τὰς ἀποβιώσεις τῶν Πατριαρχῶν καὶ ἀρχιερέων ἐν τοῖς Θρόνοις των, νὰ ἐνδύωσι τὸν νεκρὸν αὐτῶν μεθ' ὅλης τῆς ἀρχιερατικῆς στολῆς, καὶ ἐπειδὴ τὸ τοιοῦτον ἔθος απαρέσκει ἐμοί, ὁρίζω καὶ παρακαλῶ τοὺς ἁρμοδίους, ὅπως ἐν τῇ ἐμῇ ἀποβιώσει τεθῶσιν ἐπὶ τοῦ νεκροῦ μου ράσσα καὶ ἐπανοκαλύμμαυχον καὶ μόνον ἐπιτραχήλιον καὶ μικρὸν ὠμοφόριον ἐκ τῶν ἐνόντων καὶ ἐπὶ τοῦ στήθους μικρὸν εὐαγγέλιον, ὅπερ ἔχω ἐν τῷ τῆς Ἀλεξανδρείας προσευχηταρίῳ μου. Ὁ δὲ νεκρός μου νὰ τεθῇ ἐν πενιχρῷ κιβωτίῳ καὶ ταφῇ ἐν τῷ ἡμετέρῳ Ταφείῳ Καΐρου.

—Πρὸς ἐκτέλεσιν ὅθεν τῶν ἐν τῇ Διαθήκῃ μου καὶ τῶν ἐν τῷ παρόντι Κωδικέλλῳ ἐνταλμάτων μου ἐκτελεστὰς αὐτῶν διορίζω τὸν Μητροπολίτην Λιβύης κ. Ἰγνάτιον, τὸν Ἀρχιδιάκονον τοῦ Θρόνου κ. Κ. Παγώνην, τὸν κ. Μένανδρον Ζιζίνιαν καὶ κ. Γεώργιον Γούσιον, ὡς καὶ τὸν κ. Ι. Ἀθανασάκην δικηγόρον, οὕσπερ καὶ πατρικῶς παρακαλῶ νὰ παραδεχθῶσι τὰ κατὰ τὴν ἐμὴν βούλησιν ὁρισθέντα

Ἔγραψα ἐν Σωτηρίῳ ἔτει ͵αωηζ' ή Ἀπριλ.

Πάπας καὶ Πατριάρχης Ἀλεξανδρείας.

ΣΩΦΡΟΝΙΟΣ.

ΑΚΑΔΗΜΙΑ ΑΘΗΝΩΝ

—

ΚΩΔΙΚΕΛΛΟΣ Β'.

'Η παροῦσα κωδικελλικὴ Ρήτρα ἀποτελεῖ ἀναπόσπαστον μέρος τῆς Διαθήκης μου καὶ ἐγένετο σήμερον πρὸς συμπλήρωσιν ἐκείνης.

—Τὴν ἐν Κων)πόλει κειμένην οἰκίαν μου ἐν τῇ νήσῳ Πριγκήπῳ μετὰ τῆς Αὐλῆς αὐτῆς καὶ τοῦ κήπου, καὶ μεθ' ὅλων τῶν ἐπίπλων καὶ σκευῶν, ἐγκαταλείπω εἰς τὸν Πατριαρχικὸν Θρόνον 'Αλεξανδρείας. 'Επειδὴ ὅμως πρὸς ἀνέγερσιν τῆς οἰκίας ταύτης ἐδαπανήθησαν ἕξ (6000) χιλιάδες λίραι Τουρκίας, τὰς δὲ δύο χιλιάδας (2000) ἐδανείσθην ἀπὸ τὰς ἀνεψιάς μου, Αἰκατερίνην Σ, Ροδινοῦ, καὶ Λοξάνδραν, χήραν Ν. Επαινετοῦ, αἵτινες εἶχον ταύτας κατατεθειμένας παρ' ἐμοὶ ἐκ Πατρικῆς Κληρονομίας καὶ Προικὸς αὐτῶν, μέχρι δὲ σήμερον δὲν κατώρθωσα νὰ πληρώσω εἰς αὐτὰς τὸ ἄνω ἀναφερόμενον ποσὸν τῶν (2000) δύο χιλιάδων λιρῶν Τουρκίας, διὰ ταῦτα ὑποχρεῶ τὸν Πατριαρχικὸν Θρόνον 'Αλεξανδρείας νὰ δίδῃ εἰς ἑκάστην τούτων ἐφ' ὅσον ζῶσιν, ἀνὰ λίρας Τουρκίας (70) ἑβδομήκοντα. ἤτοι (140) ἑκατὸν τεσσαράκοντα κατ' ἔτος. 'Εὰν δὲ ὁ Πατριαρχικὸς Θρόνος 'Αλεξανδρείας δὲν ἀποδεχθῇ τὸν ὅρον τοῦτον, τότε αἱ ἀνωτέρω ἀναφερόμεναι ἀνεψιαί μου, ἢ ἡ ἐπιζῶσα ἐξ αὐτῶν, δικαιοῦνται ν' ἀπαιτήσωσι παρὰ τοῦ Πατριαρχικοῦ Θρόνου 'Αλεξανδρείας τὰς δανεισθείσας εἰς ἐμὲ (2000) δύο χιλιάδας λίρας Τουρκίας, καὶ νὰ προβῶσιν εἰς τὴν πώλησιν τῆς ἄνω οἰκίας πρὸς πληρωμὴν τοῦ ἄνω ποσοῦ.

—Τὴν ἐν Λέρῳ οἰκίαν μου μετὰ τοῦ κήπου

ΑΚΑΔΗΜΙΑ ΑΘΗΝΩΝ

αὐτῆς καὶ τοῦ ἐν αὐτῷ ναΐσκου τοῦ **Ἁγίου Σωφρονίου**, μεθ᾽ ὅλων τῶν ἐπίπλων καὶ σκευῶν, ἱερῶν ἀμφίων, ἁγίων εἰκόνων κτλ. ἐγκαλείπω εἰς τὴν ἐν **Λέρῳ Μονὴν** τῆς **Παναγίας** τοῦ **Κάστρου**, ἥτις δὲν ἔχει τὸ δικαίωμα νὰ πωλήσῃ ἢ ὑποθηκεύσῃ τὴν οἰκίαν ταύτην καὶ τὸν ναΐσκον καὶ κῆπον, δύναται ὅμως νὰ ἐνοικιάζῃ τὴν οἰκίαν μόνον μετὰ τοῦ κήπου καὶ οὐχὶ τὸν ναΐσκον. Ἡ εἰρημένη **Μονὴ** ὀφείλει νὰ διατηρῇ ἐν καλῇ καταστάσει τὴν ἄνω οἰκίαν μετὰ τοῦ ναΐσκου, νὰ συντηρῇ τὸν ναΐσκον καὶ νὰ μεριμνᾷ, ὅπως ἅπαξ τῆς ἑβδομάδος τελῆται ἐν αὐτῷ ἡ **Θεία Λειτουργία**, ὡς καὶ κατὰ τὰς δεσποτικὰς καὶ θεομητορικὰς καὶ λοιπὰς ἐπισήμους ἑορτὰς τῆς ὀρθοδόξου ἡμῶν **Πίστεως**.

—Τὴν αὐστηρὰν ἐκπλήρωσιν τῶν ὅρων, τῶν ἀναφερομένων εἰς τὴν ἐν **Λέρῳ** οἰκίαν καὶ να·ί·σκον, ἀφιέμεθα εἰς τὴν ἐφορείαν τῶν **Ἐκπαιδευτικῶν καταστημάτων Λέρου**, εἰς ἣν ὑπάγεται ἡ **Μονὴ** τοῦ **Κάστρου** τῆς **Παναγίας**· ἀλλὰ τὴν ἐξέλεγξιν τῆς ἐκπληρώσεως τῶν ἀνωτέρω ὅρων ἀνατιθέμεθα εἰς τοὺς **Διαδόχους** ἡμῶν **Πατριάρχας Ἀλεξανδρείας**.

—Ἡ παροῦσα κωδικελλικὴ ῥήτρα ἐγράφη καθ᾽ ὑπαγόρευσίν μου, διὰ χειρὸς τοῦ **Ἀρχιμανδρίτου** μου **Θεοφάνους Μοσχονᾶ**, καὶ ὑπεγράφη παρ᾽ ἐμοῦ καὶ τοῦ γράψαντος.

Ἐν Ἀλεξανδρείᾳ τῇ 1ῃ Μαΐου 1899.

Ὁ Πάπας καὶ Πατριάρχης Ἀλεξανδρείας
ΣΩΦΡΟΝΙΟΣ.

Ὁ γράψας Ἀρχιμανδρίτης
ΘΕΟΦΑΝΗΣ ΜΟΣΧΟΝΑΣ.

ΑΚΑΔΗΜΙΑ ΑΘΗΝΩΝ

Ο ΑΕΙΜΝΗΣΤΟΣ
ΠΑΠΑΣ ΚΑΙ ΠΑΤΡΙΑΡΧΗΣ
ΑΛΕΞΑΝΔΡΕΙΑΣ
ΣΩΦΡΟΝΙΟΣ Ο ΒΥΖΑΝΤΙΟΣ

Σύντομος καὶ περιληπτικὴ περιγραφὴ τοῦ βέου καὶ τῆς πολιτείας αὐτοῦ

ΓΕΝΝΗΣΙΣ

Ὁ ἀείμνηστος οὗτος ἀνὴρ ἐγεννήθη ὀλίγα ἔτη πρὸ τῆς ἀρχῆς τοῦ 19ου αἰῶνος ἐν Κων)πόλει, ὑπὸ γονέων εὐσεβῶν καὶ εὐπόρων, ἀνηκόντων εἰς τὴν τάξιν τῶν ἐπιφανῶν τῆς συνοικίας Ἁγιᾶς, τῆς ἐνορίας Δζιβαλίου τοῦ Ἁγίου Νικολάου, τμήματος τοῦ περιωνύμου Φα-ν α ρ ί ο υ, ὅπερ μετὰ τὴν ἅλωσιν τῆς Κων)πόλεως καὶ τὴν πτῶσιν τῆς Βυζαντινῆς Αὐτοκρατορίας, κατὰ τοὺς πολυστενάκτους καὶ μαύρους χρόνους, ἐπὶ αἰῶνας ὁλοκλήρους διετέλει ἡ Σωστικὴ Κ ι β ω τ ὸ ς καὶ ἡ καλλίγονος Κ ο ι τ ὶ ς διαπρεπῶν ἀνδρῶν, κληρικῶν τε καὶ λαϊκῶν, ἀριστέων καὶ λογάδων τοῦ πολυπαθοῦς ἡμῶν Γένους, οἵτινες διέπρεψαν ἐν τῇ τελεσφόρῳ ὑπηρεσίᾳ

ΑΚΑΔΗΜΙΑ ΑΘΗΝΩΝ

τῆς τε Μητρὸς ἡμῶν Μεγάλης του Χριστοῦ Ἐκκλησίας καὶ τοῦ τὰ πάνδεινα ὑποστάντος καὶ πάντως, θείᾳ βουλήσει, οὐδέποτε τελείως καταβληθέντος πολυπλάγκτου ἡμῶν Ἔθνους.

Οἱ μακάριοι οὗτοι ἐπίλεκτοι τοῦ Γένους ἄνδρες εἰργάσθησαν ὁμολογουμένως μετὰ θαυμαστῆς πολιτικῆς καὶ ἐθνοσωτηρίου περινοίας, προνοητικότητος, διορατικότητος καὶ πλήρους πατριωτικῆς ἀφοσιώσεως καὶ ἐθελοθυσίας.

Καὶ ἄνευ φόβου δὲ διαψεύσεως, δύναταί τις εἰπεῖν, ὅτι εἰς τοὺς ἀτρύτους ἀγῶνας καὶ τὰς ἀναμφισβητήτους αὐτοθυσίας τῆς ἀριπρεποῦς ταύτης Πλειάδος τῶν ἀριστέων τοῦ κλεινοῦ Φαναρίου ὀφείλεται ἡ περιφρούρησις καὶ διάσωσις τῆς τε Θεοσδότου τῶν πατέρων ἡμῶν Ὀρθοδόξου Πίστεως καὶ τῆς ἀθανάτου προγονικῆς Γλώσσης, ἥτις προώρισται νὰ ζήσῃ καὶ θὰ ζήσῃ μετὰ τοῦ λαλοῦντος αὐτὴν Ἔθνους, μεθ' ὅλας τὰς ἀντιξόους περιστάσεις καὶ τὰς σατανικὰς καὶ καταχθονίους ἀνθελληνικὰς μηχανουργίας, ῥαδιουργίας καὶ τὰς ὑστεροβούλους ἀντενεργείας ὀψιγενῶν τινῶν καὶ σκοτειας προελεύσεως ἐθναρίων, ἅτινα ἀστόργως καὶ ἀγνωμόνως ἐπιβουλεύονται καὶ ὑπονομεύουσιν αὐτὴν τὴν ὑπόστασιν τοῦ Ἑλληνισμοῦ.

ΟΙ ΓΟΝΕΙΣ

Καὶ λοιπὸν ὁ αἰωνόβιος Σωφρόνιος πατέρα μὲν ἔσχε τὸν Φώτιον Βασιλείου, μεταξέμπορον, μητέρα δὲ τὴν Ἀναστασίαν τὸ γένος Σαρὰφ-Γιαννάκη, τοῦ τραπεζίτου καὶ ἑπομένως δὲν ἦτο τέκνον ἀγνώστου

καὶ ἀσήμου προελεύσεως, ἀλλὰ γόνος δύω ἀριστοκρατικῶν οἰκογενειῶν, ὅπερ σημαίνει πολύ.

«Δουλοῖ γὰρ ἄνδρα, κἂν θρασύσπλαγχνός τις ᾖ, ὅταν συνειδῇ πατρὸς ἢ μητρὸς κακά», κατὰ τὸν ποιητήν.

ΠΑΙΔΙΚΗ ΗΛΙΚΙΑ

Τὰ πρῶτα γράμματα ἔμαθε κατ' οἶκον καὶ ἐν τοῖς σχολείοις τῆς ἐνορίας αὐτοῦ, συνεπλήρωσε δὲ ταῦτα διακούσας τὰ ἐγκύκλια μαθήματα ἐν τῇ Μεγαλωνύμῳ καὶ πρεσβυγενεῖ τοῦ Γένους Σχολῇ, τῇ Ξηροκρηνείῳ ἐπικαλουμένῃ.

Ἐκ νεαρᾶς δὲ ἡλικίας ἐνεφορεῖτο ὑπὸ τοῦ πρὸς τὴν θρησκείαν καὶ τὸ ἔθνος ἐνθέου ζήλου ἐξ ἐπιμεμελημένης οἰκογενειακῆς ἀνατροφῆς καὶ ἀπὸ χαρακτῆρος, πεπροικισμένος δὲ δι' εὐμόλπου καὶ μελῳδικωτάτης καλλιφωνίας πρὸς τοῖς ἄλλοις, ἐσπούδασε καὶ τὴν βυζαντινὴν μουσικὴν, ἐν ᾗ διέπρεπε διὰ τὸ σεμνὸν, ἐπιβλητικὸν, μεγαλοπρεπὲς καὶ ἡδύμολπον ὕφος.

Τὰ ἐπίζηλα ταῦτα φυσικὰ καὶ ἐπίκτητα πλεονεκτήματα τοῦ νεαροῦ Σ τ α υ ρ ά κ η (διότι τοῦτο ἦτο τὸ βαπτιστικὸν αὐτοῦ ὄνομα), ἐφείλκυσαν τὴν προσοχὴν καὶ προεκάλεσαν τὴν πρὸς αὐτὸν εὐμένειαν ἐπιλέκτων μελῶν τῆς ἐνορίας κληρικῶν, τε καὶ λαϊκῶν καὶ ἰδίᾳ τοῦ ἀρχιερατικῶς προϊσταμένου τῆς ἐνορίας τοῦ Ἁγίου Νικολάου, ἀρχιεπισκόπου Ἀριστείας, τοῦ Λερίου. Ἐγένοντο τούτου ἕνεκα τὰ κατάλληλα διαβήματα πρὸς τοὺς γονεῖς τοῦ νεαροῦ καὶ εὐέλπιδος βλαστοῦ τῆς ἐνορίας των, ἵνα καταπείσωσιν αὐτοὺς καὶ

ΑΚΑΔΗΜΙΑ ΑΘΗΝΩΝ

ὁ πεφιλημένος καὶ πρωτότοκος υἱός των Σταυράκης προορισθῇ εἰς τὴν ὑπηρεσίαν τῆς Μητρὸς Ἐκκλησίας καὶ τοῦ Γένους, ἀφιερούμενος εἰς τὸ Κληρικὸν Στάδιον.

Η ΧΕΙΡΟΤΟΝΙΑ

Ἐπιτευχθείσης τῆς συναινέσεως τῶν γονέων καὶ τῆς συγκαταθέσεως τοῦ υἱοῦ, ἐγένοντο τὰ δέοντα διαβήματα παρὰ τῷ τότε εὐκλεῶς Πατριαρχεύοντι ἐπὶ τοῦ Οἰκουμενικοῦ Θρόνου, Γρηγορίῳ τῷ Ε.΄ τῷ μακαρίῳ ἐκείνῳ Ἐθνομάρτυρι, τῷ μετέπειτα ὑπὲρ τῆς Ἐκκλησίας καὶ τοῦ Ἔθνους κρεμασθέντι γεραρῷ ἀνδρί, διὰ τὴν ἔκδοσιν τῆς ἀπαιτουμένης πρὸς χειροτονίαν εἰς ἱεροδιάκονον Πατριαρχικῆς ἀδείας.

Ὁ ἀοίδιμος Πατριάρχης Γρηγόριος ὁ Ε.΄ ἐκ τῶν γενομένων συστάσεων λαβὼν ἐνδιαφέρον, ἐζήτησε νὰ παρουσιασθῇ ὁ ὑποψήφιος, ὅπως ἰδίοις ὄμμασιν ἀντιληφθῇ καὶ πεισθῇ περὶ τῶν ἀφορώντων αὐτόν. Τούτου δὲ γενομένου καὶ ἐξ ἰδίας ἀντιλήψεωςπεισθέντος τοῦ Πατριάρχου, περὶ τῶν προσόντων τοῦ Σωφρονίου, ἐξεδόθη ἡ σχετικὴ πρὸς χειροτονίαν ἄδεια καὶ τῇ Κυριακῇ τῆς πρὸ τοῦ Χριστοῦ γεννήσεως 20 Δεκεμβρίου τοῦ ἔτους 1820, ἐγένετο ἡ χειροτονία ὑπὸ τοῦ ἀρχιεπισκόπου Ἀριστείας ἐν τῷ Ἱερῷ Ναῷ τοῦ Ἁγίου Νικολάου του Δζοβαλίου, ἐν μέσῳ πυκνῆς συρροῆς εὐσεβοῦς ἐκκλησιάσματος.

Ἡ Προικόννησος, Βυζέ η καὶ Χέος

Ὁ νεοχειροτόνητος ἀμέσως προσελήφθη παρὰ τοῦ τότε νεωστὶ ἐκλεγέντος Μητροπολίτου Προικοννήσου ΚυροῦΚοσμᾶ, τοῦ ἐκ Γανοχώρων καὶ ἕνεκα τῶν περι-

ΑΚΑΔΗΜΙΑ ΑΘΗΝΩΝ

κοσμούντων αὐτὸν ἐκτάκτως ἐπιζήλων προσόντων, διωρίσθη ἀρχιδιάκονος καὶ ἀρχιγραμματεὺς τῆς Μητροπόλεώς του.

Ὁ Σωφρόνιος ἐν τῷ νέῳ σταδίῳ ἐπέδειξε τοιαύτην δραστηριότητα καὶ σπανίαν ἱκανότητα ἐν πᾶσιν, ὥστε ἐντὸς βραχέως χρονικοῦ διαστήματος κατέκτησε τὴν ἀμέριστον εὔνοιαν τοῦ προϊσταμένου του Μητροπολίτου καὶ κατέστη ὁ δεξιὸς αὐτοῦ βραχίων ἔν τε τῇ διοικήσει καὶ ταῖς λοιπαῖς ὑποθέσεσι τῆς ἐπαρχίας. Ἕνεκα δὲ τῆς νηφαλιότητος, τῆς ἐγκρατείας καὶ τοῦ ἐναρέτου βίου του, σύμπασα ἡ ἐπαρχία Προικοννήσου ἐξετίμησε καὶ μέχρι λατρείας ἠγάπησε τὸν νεαρὸν ἀρχιδιάκονον καὶ ἀρχιγραμματέα Σωφρόνιον.

Ἀπὸ τοῦ 1821 μέχρι τοῦ 1839 ὁ Σωφρόνιος ὑπηρέτησε μετ' ἀόκνου ζήλου, παραδειγματικῆς νηφαλιότητος καὶ δραστηριότητος, πίστεως καὶ ἀφοσιώσεως πρὸς τὸν προϊστάμενόν του Κοσμᾶν ἐν τρισὶν ἐπαρχίαις, ἤτοι ἐν Προικοννήσῳ, ἥτις περιλαμβάνει τὰς νήσους Μαρμαρᾶ, Πασᾶ Λιμάνι, Κούταλιν καὶ Ὀφιοῦσαν (Ἀφισιὰν) ἐν τῇ θαλάσσῃ τῆς Προποντίδος· ἐν Βυζίῃ καὶ Μηδείᾳ τοῦ Εὐξείνου Πόντου (Μαύρης θαλάσσης) καὶ ἐν τῇ εὐανθεῖ καὶ πολυθελγήτρῳ νήσῳ Χίῳ, τὰς ὁποίας ἐποίμανεν ἐνναλλὰξ ὁ Κοσμᾶς μέχρι τοῦ 1839 ἔτους.

Ἡ Ἐπανάστασις τοῦ 1821

Ἕνεκα τῆς κατὰ τὴν χρονικὴν ταύτην περίοδον ἐκρήξεως τῆς Μεγάλης Ἑλληνικῆς ἐπαναστάσεως, ἕκαστος ἐννοεῖ τὸ εἰς ἄκρον κρίσιμον καὶ δυσχερὲς τῶν

ΑΚΑΔΗΜΙΑ ΑΘΗΝΩΝ

περιστάσεων καὶ τὸ ἀργαλέον ἔργον τῆς ἀποστολῆς τῶν πνευματικῶν ἀρχηγῶν τοῦ ἡμετέρου Γένους, ὁπόσους καὶ ὁποίους κινδύνους διέτρεχον οὗτοι ἀνὰ πᾶσαν στιγμὴν ἐν τῇ ἐπιτελέσει τῶν ὑψηλῶν καθηκόντων. Ἡ θέσις των ἀπέναντι τῆς Κυριάρχου Κυβερνήσεως ἀφ᾽ ἑνὸς και τοῦ πνευματικοῦ ποιμνίου των ἀφ᾽ ἑτέρου, ὁπόσον ἦτο λεπτεπίλεπτος. Καὶ πρὸς τὴν Κυβέρνησιν νὰ δείκνυνται νομοταγεῖς και τὰ ὕψιστα ἐθνικὰ συμφέροντα τῶν Χριστιανῶν, ὡςκόρρην οφθαλμοῦ, νὰ περιφρουρῶσι, προστατεύοντες κατὰ τὸ ἐνὸν τὴν ζωὴν, τὴν τιμὴν και τὴν περιουσίαν τοῦ πνευματικοῦ ποιμνίου των.

Βάπτισμα ἐν πυρρί

Ὁ Σωφρόνιος, πριν ἢ ἀκόμη ἀναχωρήσῃ εἰς Προικόννησον, μεταβαίνων ἐκ τῆς ἐκκλησίας τοῦ Ἁγίου Νικολάου εἰς τὴν πατρικὴν οἰκίαν ἐν Ἁγιᾷ, κατεδιώχθη και ἐπανειλημμένως ἐπυροβολήθη ὑπὸ τῶν αἱμοβόρων γενητσάρων, ἀλλ᾽ εὐτυχῶς μόλις καὶ μετὰ βίας διέφυγε τὸν ἔσχατον **κ**ίνδυνον τῆς ἀπωλείας τῆς ζωῆς του, προφθάσας νὰ εἰσέλθῃ εἰς τὴν κατὰ συγκυρίαν παρατυχοῦσαν ἀνοικτὴν θύραν γειτονικης οικίας καὶ ἀπὸ δώματος εἰς δῶμα μεταπηδῶν, ἔφθασεν εἰς τὴν πατρικὴν οἰκιαν, ἔνθα μεταμφιεσθεὶς δι᾽ἐνδυμασίας λαϊκῆς, κατῆλθεν εἰς τὴν ἐγγὺς παραλίαν τοῦ Κερατίου κόλπου ὁπόθεν, ἐπιβὰς λέμβου μετὰ σπουδῆς, διεπεραιώθη ἐν μέσω κινδύνων εἰς τὴν νῆσον Ἀντιγόνην, μίαν τῶν Πριγκηποννήσων, ἐν τῇ ἀρχῇ τῆς Προποντίδος, ὅπου, μετημφιεσμένος, διέμεινεν ἐπί τινα καιρὸν ἐν ταῖς **κρύ-**

ΑΚΑΔΗΜΙΑ ΑΘΗΝΩΝ

πταις τῆς ἐκεῖ Ἱερᾶς Μονῆς τοῦ Ἁγίου Γεωργίου, ἐπειδὴ οἱ Γενιτσαροι, κατὰ προτίμησιν, ἐξέλεγον μεταξὺ τῶν θυμάτων τοὺς ἱερωμένους.

Ἀπαγχονισμὸς Γρηγορίου τοῦ Ε.'

Τὸ ἐπεισόδιον τοῦτο συνέβη καθ' ἣν ἡμέραν ἐγένετο καὶ ἡ ἀπαγχόνισις τοῦ Ἐθνομάρτυρος Πατριάρχου Γρηγορίου τοῦ Ε΄, κρεμασθέντος ἐπὶ τῆς μεσαιας Πύλης τῆς εἰσόδου τοῦ ἐν Φαναρίῳ Οἰκουμενικοῦ Πατριαρχείου, ἥτις μένει ἔκτοτε κεκλεισμένη εἰς ἔνδειξιν ἐθνικοῦ πένθους πρὸς τὴν Ἱερὰν μνήμην τοῦ ὑπὲρ τοῦ Γένους θυσιασθέντος Γεραρου Ἐθνάρχου.

Ὁ δὲ Σωφρόνιος ὑπὸ τὴν μέχρι θανάτου θλιβερὰν ἐντύπωσιν τοῦ ἀπαγχονισμοῦ, ἐκ τοῦ Πατριαρχείου, ἐπιστρέφων οἴκαδε, ἦλθεν εἰς τὴν Ἐκκλησίαν τοῦ Ἁγίου Νικολάου, ὅπως δεηθῇ ὑπὲρ τοῦ Ἐθνομάρτυρος.

Τὸ ἐπεισόδιον τοῦτο διηγούμεθα, ἵνα δείξωμεν ὁπόσους κινδύνους διέτρεχον καὶ ὁπόσα ἡμερονύκτια δακρύβρεκτα διήρχοντο οἱ λεοντόκαρδοι καὶ μεγάθυμοι ἄνδρες τῆς τρομερᾶς ἐκείνης ἐποχῆς τοῦ Ἱεροῦ ἡμῶν Ἐθνικοῦ αἰῶνος.

Θάνατος Κοσμᾶ

Ἐν ταῖς τρισὶ λοιπὸν ταύταις ἐπαρχίαις ὁ ἀείμνηστος τοσοῦτον εὐδοκίμως ἐξυπηρέτησε τὰ τῆς Ἐκκλησίας καὶ τὰ τοῦ Χριστεπωνύμου πληρώματος συμφέροντα πανταχοῦ ἄμεμπτον καὶ ἀκηλίδωτον διατηρήσας τό τε ὄνομα αὐτοῦ καὶ τὸ ἱερατικὸν ἀξίωμα, ὥστε τῷ 1839 ἔτει, πρὸς Κύριον ἀποδημήσαντος τοῦ Μητροπολίτου Χίου Κοσμᾶ, σύμπασα ἡ Χίος, ἑνὶ στόματι

ΑΚΑΔΗΜΙΑ ΑΘΗΝΩΝ

καὶ μιᾷ καρδίᾳ ἀπετάθη δι᾽ ἀναφορῶν πρὸς τὸν τότε εὐκλεῶς Παριαρχεύοντα ἐν Κων)πόλει ἀοίδιμον Οἰκουμενικὸν Πατριάρχην Γρηγόριον τὸν Ϛ΄. καὶ τὴν Ἱερὰν Σύνοδον, ἐξαιτουμένη καὶ προσλιπαροῦσα τὴν ἐκλογὴν καὶ εἰς ἀρχιερέα χειροτονίαν τοῦ τέως ἀρχιδιακόνου καὶ ἀρχιγραμματέως τοῦ Κοσμᾶ Σωφρονίου.

Ἐκλογὴ Σωφρονίου

Τὰ διαβήματα τῶν Χίων ἐγένοντο καὶ ὑπεστηρίχθησαν καὶ διὰ τοῦ τότε ἐν Κων)πόλει μέγα σημαίνοντος καὶ εὐνοουμένου τοῦ Σουλτάνου Ἀβδοὺλ Μεδζὴδ, Ἰωάννου Ψυχάρη, (Μισὲ Γιάννη ἐπικαλουμένου παρὰ τῷ λαῷ), πατρὸς τοῦ νῦν ἐν Παρισίοις διατρίβοντος Ν. Ψυχάρη, γνωστοῦ διὰ τὸ περιλάλητον Γλωσσικὸν Ἤδνωμα τὸ ὑπ᾽ αὐτοῦ ὑποστηριζόμενον καὶ γαμβροῦ ἐπὶ θυγατρὶ τοῦ πολλοῦ ἐκείνου Γαλάτου Ρενὰν, τοῦ συγγραφέως τοῦ Βίου τοῦ Ἰησοῦ Χριστοῦ.

Χειροτονία εἰς Ἀρχιερέα

Συνεπείᾳ τούτων πάντων, ὁ Σωφρόνιος, ὁμοθύμῳ ψήφῳ τῆς Ἱερᾶς Συνόδου, ἐψηφίσθη, ἐξελέγη καὶ, προσκληθεὶς εἰς Κων)πολιν, ἐχειροτονήθη εἰς Ἀρχιερέα καὶ Μητροπολίτην Χίου, ὑπ᾽ αὐτοῦ τοῦ Πατριάρχου Γρηγορίου τοῦ Ϛ΄, συμπαραστατουμένου ὑπὸ δύο ἄλλων Συνοδικῶν Μελῶν.

Ἐπάνοδος εἰς Χίον

Ὁ νεοχειροτονητος Μητροποπιτης Χίου Σωφρόνιος, ἐπανελθὼν εἰς τὴν ἕδραν τῆς Μητροπόλεώς του, ἀνέλαβε τὴν πνετματικὴν διακυβέρνησιν τοῦ Ποιμνιου του

ΑΚΑΔΗΜΙΑ ΑΘΗΝΩΝ

Ἀπερίγραπτος ἦτο ἡ γενικὴ χαρὰ καὶ ὁ ἐνθουσιασμὸς ἁπαξαπάντων τῶν κατοίκων τῆς νήσου κατὰ τὴν αἰσίαν ἄφιξιν τοῦ κατὰ τὴν κυριολεκτικὴν σημασίαν τῆς λέξεως λαοπροβλήτου νέου Μητροπολίτου. Ἡ παραλία τῆς Πρωτευούσης (Χώρας) καὶ ὁ λιμὴν ἐβαρυστέναζον ὑπὸ τοὺς πόδας τοῦ πανταχόθεν τῆς νήσου συρρεύσαντος ἀπειροπληθοῦς λαοῦ καὶ τῆς μηρμυκιᾶς τῶν λέμβων κατὰ τὴν ἀγκυροβόλησιν τοῦ ἱστιοφόρου, ἐφ' οὗ ἐπέβαινεν ὁ ἐκλεκτὸς αὐτῶν καὶ εὔελπις Ἀρχιερεύς, ἐφ' οὗ ἐστηρίζοντο πλεῖσται ὅσαι ἐλπίδες πρὸς ἐπούλωσιν τῶν εἰσέτι χαινουσῶν καὶ μήπω ἐπουλωθεισῶν πληγῶν τῆς πολυπαθοῦς νήσου. Παγκοσμίως εἶναι γνωστὸν, ὅτι ἡ Χίος τὰ πάνδεινα εἶχεν ὑποστῆ κατὰ τὴν ἑλληνικὴν ἐπανάστασιν τοῦ 1821. Τίς ἀγνοεῖ τὰ ἀνύποιστα καὶ ἀνεκδιήγητα παθήματα τῶν Χίων; τὰς ἀθρόας σφαγάς, λεηλασίας, δῃώσεις, αἰχμαλωσίας καὶ τὴν γενικὴν καταστροφὴν πάσης κινητῆς καὶ ἀκινήτου περιουσίας τῶν κατοίκων;

Εἰς τοιαύτην λοιπὸν ἐποχὴν καὶ ὑπὸ τοιαύτας δυσχερεῖς περιστάσεις και συνθήκας ἀνελάμβανεν ὁ Σωφρόνιος τὴν πνευματικὴν διαποίμανσιν καὶ διακυβέρνησιν τοῦ νέου αὐτοῦ πολυτλήμονος Ποιμνίου. Τὰ πάντα ἔμελλον ἐκ τοῦ μηδενὸς νὰ δημιουργηθῶσιν, ἀπὸ τῶν σχεδὸν εἰσέτι ἀχνιζόντων ἐρειπίων τῆς ἐκ τῶν σφαγῶν πανολεθρίας.

Ἡ 16)ετὴς ἀρχιερατεία αὐτοῦ

Σφριγῶν ὁ Σωφρόνιος καὶ πλήρης σθένους ἀκαταπονήτου ἐπεδόθη εἰς τὴν εὔορκον ἐπιτέλεσιν τῶν ὑψηλῶν

ΑΚΑΔΗΜΙΑ ΑΘΗΝΩΝ

καθηκόντων, ἅτινα εἶχον ἀναθέσει εἰς αὐτὸν ὁ κλῆρος καὶ ὁ λαὸς τῆς Χίου, εἰς τὸ γιγάντιον δηλονότι ἔργον τῆς ἐκ τῶν ἐνόντων περισυλλογῆς καὶ ἐπανορθώσεως τῶν δεινοπαθημάτων τῆς πολυστενάκτου νήσου!

Ἡ ἐπὶ 18)ετίαν ἐν Χίῳ διαμονὴ αὐτοῦ ὑπῆρξε πλήρης εὐεργετικῆς δράσεως καὶ αὐτόχρημα πατρικῆς στοργῆς, πρὸς τὸ λογικόν του Ποίμνιον. Τύπος καὶ ὑπογραμμὸς γενόμενος ἀληθοῦς στρατιώτου τοῦ Χριστοῦ, ἀφιέρωσεν ἑαυτὸν πρὸς ἐξυπηρέτησιν τῆς τε φιλοστόργου Μητρὸς ἡμῶν Ἐκκλησίας καὶ τοῦ Γένους. Ἐπέδειξεν ἄμεμπτον πολιτείαν, ἄοκνον δραστηριοτητα πνευματικοῦ Ποιμένος, πρακτικὸν πνεῦμα, διοικητικὴν ἱκανότητα, πολιτικὴν περίνοιαν, σπανίαν νηφαλιότητα, ἀξιομίμητον ἐγκράτειαν καὶ πρὸ παντὸς χαλυβδίνην θέλησιν καὶ εὔτολμον παρρησίαν ἐν παντὶ καὶ πάντοτε πρὸς κατεργασίαν παντὸς ὅ,τι, οὗτος ἐκ πεποιθήσεως, πείρας καὶ ἀγαθοῦ τοῦ συνειδότος ἐφρόνει καὶ ἐθεώρει ὡς ἀγαθὸν καὶ ἐθνωφελές. Πάντοτε ἀπέφευγε τὰς ματαίας κενοδοξίας, μετὰ δημοκοπικῶν ἀγορεύσεων, ἐπιτετηδευμένης ῥητορικῆς δεινότητος καὶ λοιπῶν ἀνεμωλίων φαντασμαγοριῶν καὶ κενῶν λόγων διὰ πτερόεντων ἐπῶν, ἀφιεροῦτο δὲ ψυχῇ καὶ σώματι μόνον εἰς τὰ ἔργα, ἀκολουθῶν κατὰ τοῦτο τῷ τοῦ Δημοσθένους πολυσημάντῳ: «Ἅπας ὁ λόγος ματαιόν τι καὶ κενὸν φαίνεται, ἂν ἀπῇ τὰ πράγματα.»

Ὑπὸ τοιοῦτον πρόγραμμα ὁ τῆς σωφροσύνης φερώνυμος Σωφρόνιος, ἀνενδότως ἐργασθείς, ἐντὸς σχετι-

ΑΚΑΔΗΜΙΑ ΑΘΗΝΩΝ

κῶς βραχέος χρονικοῦ διαστήματος, κατώρθωσε νὰ ὑπερακοντίσῃ πᾶσαν προσδοκίαν ἐν τῇ ἀρχιερατικῇ αὐτοῦ δράσει, τῆς ὁποίας οἱ ἀγλαοὶ καρποὶ δὲν ἐβράδυναν νὰ καταδειχθῶσι. Τὰ πάντα τοῖς πᾶσι γενόμενος ἐκ βάθρων ἀνήγειρε Μητρόπολιν μετὰ περικαλλοῦς ναοῦ, σχολεῖα, νοσοκομεῖα, λωβοκομεῖα, ἐπεσκεύασε καὶ ἀνῳκοδόμησε ναοὺς ἑτοιμορρόπους, συνέστησε σχολεῖα εἰς τὰ κεντρικώτερα μέρη τοῦ ἐσωτερικοῦ τῆς νήσου, προστατεύων τὰ γράμματα, ἐξεπαίδευσε πολλοὺς νέους ἰδίαις δαπάναις καὶ ἀνέδειξεν αὐτοὺς χρήσιμα μέλη τῆς κοινωνίας, μεταξὺ τῶν ὁποίων οὐκ ὀλίγοι διέπρεψαν ὡς Κληρικοὶ καὶ Λαϊκοί, διακρινόμενοι ἐπὶ ἐκτάκτῳ μορφώσει καὶ ἐθνωφελεῖ δράσει.

ΑΚΑΔΗΜΙΑ ΑΘΗΝΩΝ

Συνεπείᾳ τῆς τοιαύτης εὐεργετικῆς δράσεως καὶ κοινωφελοῦς πολιτείας, οἱ τότε Χῖοι καὶ οἱ σημερινοὶ ἀπόγονοι ἐκείνων μετ᾽ εὐλαβείας καὶ εὐγνωμοσύνης ἀναφέρουσι καὶ γεραίρουσι τὸ ὄνομα καὶ τὴν μνήμην τοῦ λατρευτοῦ αὐτῶν Μητροπολίτου Σωφρονίου. Δείγματα δὲ τοῦ σεβασμοῦ καὶ τῶν εὐγνωμόνων πρὸς αὐτὸν αἰσθημάτων ὁ ἀξιομακάριστος ἀνὴρ ἐλάμβανε παρὰ πάντων τῶν Χίων μέχρι τῶν τελευταίων ἡμερῶν τοῦ μακροχρονίου βίου του. Διὸ καὶ οὗτος ἴσα τῇ ἠγενετείρᾳ πατρίδι του ἀγαπήσας τὴν Χίον, ἔτρεφεν ἰδιαιτέραν στοργὴν πρὸς τοὺς Χίους ἅπαξάπαντας.

Μία τῶν ἐπιζήλων ἀρετῶν του ἦτο καὶ τό, ὅτι, δὲν ἐθεώρει ἑαυτόν, ὡς προσωρινῶς κατέχοντα τὸν ἐμπεστευμένον εἰς αὐτὸν Θρόνον, διὸ καὶ ἀφιεροῦτο μετὰ ζήλου καὶ ἀκραιφνοῦς στοργῆς καὶ ἀγάπης ὑπὲρ τῶν

πραγματικῶν ἀναγκῶν καὶ συμφερόντων τῆς λαχούσης αὐτῷ ἐπαρχίας Μητροπολικῆς ἢ Θρόνου Πατριαρχικοῦ, ὡς ἴδια αὐτοῦ τέκνα λογιζόμενος τὰ μέλη τοῦ λογικοῦ του Ποιμνίου. Διὸ καὶ πανταχοῦ καὶ πάντοτε ἀπελάμβανε τοῦ ἀμερίστου σεβασμοῦ καὶ μέχρι λατρείας ἠγαπᾶτο.

Ὁ Σουλτᾶνος Ἀβδοὺλ-Μεδζὴδ ἐν Χίῳ

Μετὰ τὴν τελευτὴν τοῦ Σουλτάνου Μαχμοῦδ, τοῦ ἐξολοθρευτοῦ τῶν φοβερῶν Γενητσάρων καὶ ἀναμορφωτοῦ τῆς Τουρκικῆς Αὐτοκρατοριας, ἐφ' οὗ ἐξερράγη καὶ ἡ Ἑλληνικὴ Ἐπανάστασις, ὁ πρωτότοκός του υἱὸς Ἀβδοὺλ-Μεδζὴδ ὁ εἰρηνόφιλος καὶ καλοκάγαθος, ἀνελθὼν εἰς τὸν Σουλτανικὸν Θρόνον κατὰ τὸ 1839 ἔτος ἐπεχείρησε περιοδείαν ἀνὰ τὰς νήσους τοῦ Αἰγαίου Ἀρχιπελάγους. Τυχὼν δὲ ἐν Χίῳ ἐκτάκτως μεγαλοπρεποῦς καὶ μετὰ περισσῆς φιλοκαλίας προπαρασκευασθείσης ὑποδοχῆς, ἐπὶ τοσοῦτον κατεθέλχθη, ὥστε προσκαλεσάμενος παρ' ἑαυτῷ τὸν συνοδεύοντα αὐτὸν τότε Καποῦ-Κεχαγιᾶν (ἀντιπρόσωπον) τῆς Χίου, Ἰωάννην Ψυχάρην (Μισὲ Γιάννην) καὶ πληροφορηθείς, ὅτι, εἰς τὰ τῆς ὑποδοχῆς πρωτηγωνίστησεν ὁ νέος ἕλλην Μητροπολίτης Σωφρόνιος, ἐδέχθη τοῦτον εἰς ἰδιαιτέραν ἀκρόασιν, καθ' ἣν εὐηρεστήθη νὰ ἐκφράσῃ τὴν πλήρη εὐαρέσκειάν του καὶ ἐζήτησε μετ' ἐνδιαφέροντος πληροφορίας περὶ τῶν ἀναγκῶν τῆς νήσου, Ὁ Σωφρόνιος ἐπωφεληθεὶς τῆς ἐξαιρετικῆς ταύτης αὐτοκρατορικῆς εὐμενείας καὶ εὐνοϊκῆς περιστάσεως, κατώρθωσε νὰ ἐπιτύχῃ τὴν εὐνοϊκὴν λύσιν πολλῶν ἐκκρε-

ΑΚΑΔΗΜΙΑ ΑΘΗΝΩΝ

μῶν ὑποθέσεων, σχετικῶν πρὸς τὰ ζωτικώτατα συμφέροντα τῶν Χριστιανῶν τῆς νήσου, συνάμα δὲ ἔτυχε καὶ αὐτοκρατορικῶν χρηματικῶν βοηθημάτων ὑπὲρ τῶν Κοινοτικῶν ἀγαθοεργῶν καταστημάτων. Τὴν παρέκβασιν ταύτην ποιούμεθα, ἵνα δείξωμεν τὸ πρακτικὸν πνεῦμα καὶ τὴν μετὰ συνέσεως καὶ νομοταγείας πολιτείαν τοῦ Ἀνδρὸς πρὸς τὰς καθεστηκυίας Ἀρχὰς, τὰς ὁποίας ἀείποτε διέθετεν εὐνοϊκῶς πρὸς τὰ συμφέροντα τοῦ πνευματικοῦ Ποιμνίου του.

Ἡ εἰς Μητροπολίτην Ἀμασείας προαγωγὴ

Ἡ πανθομολογουμένη αὕτη εὐεργετικὴ καὶ πλήρης ἀγλαῶν καρπῶν ποιμαντορικὴ δρᾶσις τοῦ Σωφρονίου δικαίως προσεπόρισεν αὐτῷ φήμην ἀνὰ τὰς λοιπὰς νήσους τοῦ Αἰγαίου Ἀρχιπελάγους καὶ πολλαὶ ἐπαρχίαι μετὰ ζηλοτυπίας ἐμακάριζον τὴν Χίον, ὡς εὐτυχήσασαν νὰ ποιμαίνηται ὑπὸ τοιούτου ζηλωτοῦ ἀρχιερέως καὶ πόθῳ κατείχοντο, ὅπως καὶ αὗται ἀξιωθῶσι παρομοίου Ποιμενάρχου.

Ὁ Οἰκουμενικὸς Πατριάρχης Κύριλλος

Ἡ ἀγαθὴ αὕτη φήμη σὺν τοῖς ἄλλοις ἐφείλκυσε τὴν προσοχὴν καὶ τὴν μετ' εὐμενείας εὔνοιαν τοῦ κατὰ τὸ 1855 ἀπὸ τῆς Μητροπόλεως Ἀμασείας ἐπὶ τὸν Οἰκουμενικὸν Θρόνον ἀνελθόντος ἀοιδίμου Πατριάρχου Κυρίλλου, τοῦ ἐκ Νεοχωρίου τοῦ ἐπὶ τῆς Εὐρωπαϊκῆς ὄχθης τοῦ Θρᾳκικοῦ Βοσπόρου τῆς Κωνσταντινουπόλεως ἕλκοντος τὸ γένος. Ὁ Κύριλλος οὗτος ἐκ τοῦ σύνεγγυς γνωρίσας τὰς ἀνάγκας τῆς τέως ἐπαρχίας του

ΑΚΑΔΗΜΙΑ ΑΘΗΝΩΝ

ἐπεθύμει νὰ τὸν διαδεχθῇ ἀνὴρ δραστήριος καὶ κατάλληλος καὶ ἔχων συνείδησιν τῆς ὑψηλῆς καὶ ἱερᾶς ἀποστολῆς του.

Ὁ Κυζίκου Ἰωακεὶμ

Ὁ κλῆρος ἔπεσεν ἐπὶ τὸν τῆς σωφροσύνης φερώνυμον Σωφρόνιον τὸν Μητροπολίτην Χίου. Πρὸς ἐπίτευξιν δὲ τοῦ σχεδίου τούτου μετεχειρίσθη τὴν ἐπὶ τοῦ Σωφρονίου φιλικὴν ἐπιρροὴν τοῦ τότε ἐκ τῶν Γερόντων Μητροπολίτου Κυζίκου Ἰωακείμ, τοῦ ἐκ Καλιμασιᾶς, κώμης μαστιχοφόρου τῆς Χίου, τὸν μετέπειτα Οἰκουμενικὸν Πατριάρχην ὑπὸ τὸ ὄνομα Ἰωακεὶμ Β.′

ΑΚΑΔΗΜΙΑ ΑΘΗΝΩΝ

Ἡ Γεροντεία

Ὁ Κυζίκου Ἰωακεὶμ ἀπετέλει μέλος τῆς τότε εἰσέτι ἐν ἰσχύει οὔσης λεγομένης Παντοδυνάμου Γεροντείας, ἥτις κατὰ τὰ ἐπὶ τοῦ ἀοιδίμου Οἰκουμενικοῦ Πατριάρχου Σαμουὴλ τοῦ πάνυ τεθεσπισμένα, ἀπετέλει τὴν περὶ τὸν ἑκάστοτε Πατριάρχην Κων)πόλεως διαρκῆ Ἱερὰν Σύνοδον. Ἕκαστον τῶν Μελῶν τῆς Γεροντείας ταύτης ἐφώρευεν ἀντιπροσωπεῦον παρά τε τῇ Ἱερᾷ Συνόδῳ καὶ τῇ Ὑψηλῇ Πύλῃ ἀριθμόν τινα τῶν μὴ συνοδικῶν Μητροπολιτῶν καὶ Ἀρχιερέων καὶ διεξεπεραίου τὰς τυχούσας ἐκκλησιαστικὰς καὶ διοικητικὰς ὑποθέσεις τῶν ἐφορευομένων ἐπαρχιῶν. Ὁ θεσμὸς οὗτος τῆς Γεροντείας, μεθ᾽ ὅλας τὰς ἐλλείψεις καὶ τὰς ἐστινότε ἐπὶ τῶν ἐφορευομένων Μητροπολιτῶν καὶ Ἀρχιερέων μέχρις

ὑπερβολῆς ἐξασκουμένας ἐκμυζητικὰς καὶ συμφεροντολογικὰς ἐκμεταλλεύσεις καὶ ἐπιρροάς, ἀπετέλει Σωματεῖον μεγάλως συντελοῦν πρὸς ἐξυπηρέτησιν τῶν γενικῶν συμφερόντων τῆς τε Μητρὸς Μεγάλης τοῦ Χριστοῦ Ἐκκλησίας καὶ τοῦ ὅλου Γένους ἡμῶν παρὰ τῇ Ὑψηλῇ Πύλῃ καὶ τοῖς Ἄρχουσι, πάνυ δεξιῶς καὶ μετὰ περισσῆς πολιτικῆς περινοίας ἐπιβαλλόμενον καὶ προστατεῦον τὰ ὕψιστα ἐθνικὰ συμφέροντα καὶ ἐκκλησιαστικὰ προνόμια ἐκ περιωπῆς.

Ὁ ἐκ τῶν Γερόντων τούτων πολύτροπος καὶ ἀγχίστροφος Μητροπολίτης Κυζίκου Ἰωακεὶμ μεταξὺ ἄλλων, ἐφώρευε καὶ τοῦ Μητροπολίτου Χίου Σωφρονίου, τὸν ὁποῖον διὰ τῶν ἐνεργειῶν καὶ τῆς ἐπιρροῆς του κατώρθωσε νὰ πείσῃ νὰ διαδεχθῇ τὸν Κύριλλον ὡς Ἀμασείας.

Μητροπολίτης Ἀμασείας

Καὶ οὕτω τῷ 1855 ἔτει λήγοντι, ὁ Σωφρόνιος προήχθη εἰς Μητροπολίτην Ἀμασείας, ἀναγκασθεὶς ἄκων καὶ μὴ βουλόμενος, ὑπείκων δὲ τῇ φωνῇ τῆς Ἐκκλησίας ν᾽ ἀποχωρισθῇ τῆς πολυφιλήτου αὐτοῦ ἐπαρχίας Χίου, χάριν γενικωτέρων συμφερόντων τῆς Ἐκκλησίας καὶ του Γένους καὶ ὅπως δράσῃ ἐν εὐρυτέρῳ κύκλῳ χρησιμοποιῶν τὰ περικοσμοῦντα αὐτὸν ἐκτάκτως ἐπίζηλα φυσικὰ και ἐπίκτητα προσόντα.

Η ΑΝΑΧΩΡΗΣΙΣ ΕΚ ΧΙΟΥ

Ὅτε ἐγνώσθη ἡ εἰς τὸν Μητροπολιτικὸν

ΑΚΑΔΗΜΙΑ ΑΘΗΝΩΝ

Θρόνον τῆς 'Αμασείας προαγωγὴ τοῦ Σωφρονίου. σύμπασα ἡ Χίος ὑπὸ ἀφάτου κατελήφθη λύπης διὰ τὸν ἀποχωρισμὸν ἀπὸ τοῦ μέχρι λατρείας ἀγαπητοῦ καὶ σεπτοῦ Ποιμενάρχου. 'Η συγκίνησις ἦτο γενικὴ καὶ ἀπερίγραπτος, πανταχόθεν δὲ τῆς νήσου, μὴ ἐξαιρουμένων οὐδὲ τῶν μᾶλλον ἀποκέντρων συνοικισμῶν τοῦ ἐσωτερικοῦ ἔσπευδον οἱ Χριστιανοὶ καὶ μετὰ δακρύων ἠσπάζοντο τὴν πράγματι διὰ τὴν πατρίδα των χαριτόβρυτον Δεξιὰν τοῦ Μητροπολίτου των καθικετεύοντες αὐτὸν, ὅπως καὶ μακρόθεν ἐξακολουθήσῃ ἐπιδαψιλεύων τὴν πατρικήν του στοργὴν καὶ ἐνδελεχῆ μέριμναν ὑπὲρ τῶν πνευματικῶν ἀναγκῶν τῆς Χίου. 'Εκόντες δὲ καὶ ἄκοντες ἐπείθοντο εἰς τὴν ἀδιείρητον ἀνάγκην τοῦ ὑπακοῦσαι εἰς τὴν ἀνέκκλητον ἀπόφασιν τῆς Μητρὸς ἡμῶν Μεγάλης τοῦ Χριστοῦ Εκκλησιας, ἥτις ἐν τῇ διηνεκεῖ μεριμνη της ὑπὲρ τοῦ καθόλου Χριστεπωνύμου Πληρώματος ἔγνω, ὅπως προάγουσα τὸν Σωφρόνιον εἰς ἀνωτέραν Μητρόπολιν, χρησιμοποιήσῃ τὰ ἐκτάκτως ἐπίζηλα προσόντα καὶ χαρισματά του ὑπὲρ γενικωτέρων συμφερόντων ἐν εὐρυτέρῳ κύκλῳ ἐκεῖ, ἔνθα ἐπιτακτικὴ παρίστατο ἀνάγκη. Πράγματι δὲ, ὡς παρακατιὸν θὰ καταδειχθῇ, ἡ προαγωγὴ αὕτη ὑπῆρξεν εὐεργετικὴ καὶ θαυματουργὸς διὰ τὴν Μητρόπολιν Αμασειας, οὐ μόνον ὑπὸ ἐκκλησιαστικὴν ἔποψιν, ἀλλὰ καὶ ὑπὸ ἐθνικὴν

ΑΚΑΔΗΜΙΑ ΑΘΗΝΩΝ

μεταμορφώσασα δεκάδας χιλιάδων τουρκοφώνων ὁμοεθνῶν εἰς ἑλληνοφώνους μετὰ ἐκπάγλων ἀποτελεσμάτων εἰς φρονήματα καὶ αἰσθήματα ἑλληνοπρεπέστατα, δὸς δ'εἰπεῖν, καὶ ὑπὸ ἔποψιν κοινωνικῆς εὐμαρείας καὶ ὑλικῆς εὐημερείας.

Ἡ Μητρόπολις Ἀμάσεια

Ἡ Μητρόπολις αὕτη μία τῶν σπουδαιοτέρων ἐπαρχιῶν τοῦ Κλίματος τοῦ Οἰκουμενικοῦ Θρόνου τῆς Κων)πόλεως, διὰ πολλοὺς λόγους ἐθνικοὺς και ἱστορικοὺς εἶναι ἐκ τῶν Α.' τάξεως Μητροπόλεων, και ὁ ΙΑ.' Θρόνος μεταξὺ τῶν 12 πρωτοβαθμίων κατὰ τοὺς 12 Ἀποστόλους, ἐρχόμενος ἀμέσως μετὰ τὸν τῆς Ἀδριανουπόλεως, ἡ δὲ Χίος εἶναι ἐκ τῶν 70 λεγομένων κατὰ τοὺς 70 Ἀποστόλους τοὺς δευτεροβαθμίους, κατὰ τὴν κρατοῦσαν ἐκλησιαστικὴν τάξιν.

Κεῖται δὲ ἐν τῷ Εὐξείνῳ Πόντῳ (Μαύρῃ Θαλάσσῃ) περιλαμβάνουσα τὰς ἑξῆς πολεις, πολίχνας και κωμοπολεις μετὰ τῶν περιφερειῶν αὐτῶν: Ἀμάσειαν, Ἀμισόν, Σινώπην, Πάφραν, Τζαρσαμπᾶν, Ἀλᾶ-Τζάμ, Κάρουζαν (Κέρζε), Καβάκ, Λαοδίκειαν (Λαδίκ), Μαρσουβάν (Μερζιφοῦν), Καῦζαν (Καίσυσαν) και Κιοπριοῦ (Γέφυραν).

Μητροπολίτης Ἀμασείας.

— Ὁ Σωφρόνιος μετὰ τὴν προαγωγήν του εἰς Μητροπολίτην Ἀμασείας, ἐλθὼν εἰς Κων)πολιν καὶ διεκπεραιώσας τὰς ἀναγκαίας ἐκεῖ διατυπώσεις, μετὰ ὀλιγοχρόνιον διαμονὴν ἔλαβε τὸ νέον αὐτοῦ αὐτοκρατο-

ΑΚΑΔΗΜΙΑ ΑΘΗΝΩΝ

ρικὸν Βεράτιον καὶ ἀνεχώρησε κατευθυνόμενος εἰς τὴν νέαν του Ἐπαρχίαν, ἔνθα ἔτυχε λαμπρᾶς ὑποδοχῆς παρὰ τῷ Ποιμνίῳ του.

Ἀμέσως δὲ ἐπεχείρησε τὴν πρώτην αὐτοῦ ἀρχιερατικὴν περιοδείαν, ἐπισκεφθεὶς σύμπασαν τὴν ἐπαρχίαν, μέχρι καὶ αὐτῶν τῶν μικροσκοπικῶν ἀποκέντρων χωρίων, ὅπως καταστῇ ἐνήμερος τῶν κατ' αὐτά, ἐκ τοῦ σύνεγγυς ἀντιλαμβανόμενος τῶν ἀναγκῶν τῶν ἐπαρχιωτῶν, τὰ πάντα ἐξετάζων καὶ διερευνώμενος μετ' ἐνδιαφέροντος καὶ πατρικῆς στοργῆς.

Ναοὶ καὶ Σχολεῖα.

—Οἱ χριστιανοὶ τῆς Ἐπαρχίας ἀπετέλουν στοιχεῖον ἐπιδεκτικὸν πάσης προόδου. Τοῦτ' ἔστι γῆν ἀγαθήν, πρόσφορον πρὸς καλλιέργειαν. Ἀλλὰ δυστυχῶς ὑπὸ πνευματικὴν ἔποψιν, τὴν ἐκπαιδευτικὴν καὶ τὴν τῆς ἐθνικῆς συνειδήσεως, τοῦ ἐθνικοῦ δηλονότι ἰδεώδους, ἦσαν παντελῶς παρημελημένοι. Πρὸ πάντων δὲ βαρέως ἔφερεν ἡ ὑπεράγαν φιλογενὴς καὶ φιλόπατρις αὐτοῦ καρδία τὸ ζήτημα τῆς ἀθανάτου, ὡραίας, γλυκυφθόγγου, εὐήχου καὶ θείας ἐθνικῆς ἡμῶν Γ λ ώ σ σ η ς, ἣν ἡ μεγαλειτέρα μερὶς τοῦ χριστιανικοῦ πληθυσμοῦ ἠγνόει καθ' ὁλοκληρίαν. Ἕνεκα χαλεπῶν καιρικῶν περιστάσεων καὶ ἱστορικῶν λόγων ἀπὸ αἰώνων εἶχεν ἀπωλεσθῇ αὕτη καὶ ἀντικατασταθῇ ὑπὸ τῆς γλώσσης τῆς Ἀρχούσης Φυλῆς τῶν κατακτητῶν! Πλὴν ὀλιγίστων ἐξαιρέσεων, ὅλοι οἱ χριστιανοὶ τῶν μεσογείων πόλεων μετὰ τῶν περιφερειῶν καὶ τοῦ ἀγροτικοῦ πληθυσμοῦ, εἶχον καταστῇ τουρκόφωνοι. Μόνον δὲ ἐν τοῖς

ΑΚΑΔΗΜΙΑ ΑΘΗΝΩΝ

ναοῖς κατὰ τὰς θρησκευτικὰς τελετὰς ἐγίνετο χρῆσις τῆς ἑλληνικῆς, χωρὶς βεβαίως νὰ τὴν ἐννοῶσιν οἱ ἐκκλησιαζόμενοι. Ὁ ἀπόστολος δὲ καὶ τὸ Εὐαγγέλιον ἀνεγινώσκοντο εἰς τουρκικὴν μετάφρασιν διὰ χαρακτήρων ἑλληνικῶν γεγραμμένην. Ἑλληνόφωνοι ἦσαν μόνον οἱ τῶν παραθαλασσίων πόλεων, Σινώπης, Ἀμισοῦ Τσαρσαμπᾶ μετὰ τῶν περιχώρων καὶ τῆς πολίχνης Κάρζας (Κέρζε) κάτοικοι. Ὑπῆρχε δὲ σχεδὸν παντελὴς ἔλλειψις σχολείων ἐπαξίων τοῦ ὀνόματος τούτου.

Οἱ χριστιανοὶ καὶ αὐτὴν τὴν οἰκογενειακὴν καὶ ἐμπορικὴν ἀλληλογραφιαν διεξῆγον, γράφοντες τὰς τουρκικὰς λέξεις διὰ τῶν χαρακτήρων τοῦ ἑλληνικοῦ ἀλφαβήτου· ἡ λυπηρὰ αὕτη κατάστασις ὀδυνηρὰν ἐνεποίησεν ἐντύπωσιν τῷ εἰς ἄκρον φιλογενεῖ, καὶ φιλοπάτριδι Σωφρονίῳ, τῷ μεγαλόφρονι καὶ θερμουργῷ λάτρει καὶ προστάτῃ τῆς ἐθνικῆς γλώσσης καὶ παιδείας.

Ἡ δρᾶσις αὐτοῦ ἐν Ἀμασείᾳ.

Ἡ ἐν τῇ Μητροπολει τῆς Ἀμασειας ποιμαντορία αὐτοῦ ὑπῆρξεν ἐξ ἴσου εὐεργετική, ὡς καὶ ἐν Χίῳ. Ναοὶ ἐκ βάθρων ἀνηγέρθησαν, σχολεῖα ἀρρένων καὶ θηλέων ἱδρυθησαν, νέοι ἑλληνορθοδοξοι συνοικισμοὶ καὶ κοινότητες συνεπήχθησαν εἰς ἐπίκαιρα τῆς ἐπαρχίας σημεῖα· καὶ τὸ σπουδαιότερον πάντων, πόλεις ὁλόκληροι καὶ περιφέρειαι μετὰ χιλιάδων πληθυσμοῦ ὀρθοδόξων ἑλλήνων, τέως τουρκοφώνων, κατέστησαν ἑλληνόφωνοι, ἀνακτήσασαι μετὰ παρέλευσιν αἰώνων ὅλων, τὴν ἀθάνατον αὐτῶν προγονικὴν γλῶσσαν, τὴν ὁποίαν ἐν χαλεποῖς χρόνοις εἶχον ἀπωλέσει.

ΑΚΑΔΗΜΙΑ ΑΘΗΝΩΝ

Ἡ πλήρης συνέσεως, εὔτολμος καὶ φιλογενὴς πολιτεία τοῦ Σωφρονίου ἐστερέωσε τὸν ὁμογενῆ χριστιανικὸν πληθυσμὸν ἐν τῇ πίστει καὶ τῇ ἐθνικῇ πεποιθήσει.

Ἡ ἀνδρικὴ καὶ πλήρης ἀξιοπρεπείας στάσις αὐτοῦ ἐν παντὶ καὶ πάντοτε, ἡ κραταιὰ προστασία τὴν ὁποίαν ἀφειδῶς παρεῖχε ὑπὲρ τοῦ προσφιλοῦς ποιμνίου αὐτοῦ παρὰ ταῖς διοικητικαῖς ἀρχαῖς, ἦτο εἰς ἄκρον τελεσφόρος. Ἀποφεύγων τὰς πομπώδεις ἐπιδείξεις καὶ οὐδέποτε ἐκτροχιαζόμενος, ἐξ ἀκαίρου ζήλου, εἰς τὰς σχέσεις αὐτοῦ πρὸς τὴν Πολιτείαν ἐγνώριζε νὰ ἐξοικονομῇ τὰς περιστάσεις καὶ ἔχαιρε πλήρη τὴν ἐμπιστοσύνην τῆς Κυβερνήσεως ἐπισπώμενος τὸν ἀμέριστον σεβασμὸν καὶ τὴν γενικὴν εὐλάβειαν καὶ τῶν ἀλλογενῶν καὶ ἀλλοδόξων στοιχείων. Περιζήτητος εἶχε καταστῆ ἡ μεσολάβησις αὐτοῦ, καὶ ἡ οἱονεὶ διαιτησία, ἀκόμη καὶ εἰς διαφοράς, διενέξεις καὶ παντοίας ὑποθέσεις, οὐ μόνον μεταξὺ τῶν ὁμοδόξων καὶ ὁμογενῶν, ἀλλὰ καὶ πλείστων ὅσων ἀλλογενῶν καὶ ἑτεροδόξων, οἵτινες ἔτρεφον πεποίθησιν εἰς τὸ ἀφιλοχρήματον, τὸ φιλοδίκαιον καὶ τὴν παροιμιώδη ἀκεραιότητα τοῦ χαρακτῆρος τοῦ Σωφρονίου!

Τοιοῦτος ὑπῆρξεν ὁ ἀνὴρ καὶ τοιαύτη ἡ εὐεργετικὴ φιλοδίκαιος καὶ φιλάνθρωπος δρᾶσις καὶ πολιτεία αὐτοῦ, ἐν μέσῳ πληθυσμοῦ παμμιγοῦς καὶ πολυδαιδάλου, ὥστε ἐντὸς μικροῦ χρονικοῦ διαστήματος τῆς ἐν Ἀμασείᾳ Ἀρχιερατείας του κατώρθωσε ν' ἀνυψώσῃ τὸ σκῆπτρον τοῦ Ἑλληνορθοδόξου Μητροπολιτικοῦ ἀξιώ-

ΑΚΑΔΗΜΙΑ ΑΘΗΝΩΝ

ματος, καὶ ἐνέπνευσε θάρρος καὶ ἐθνικὴν πεποίθησιν εἰς τοὺς τέως περιδεεῖς καὶ ἄνευ ἐθνικῆς συνειδήσεως ὁμογενεῖς, οἵτινες ἐστερημένοι πάσης πνευματικῆς μορφώσεως καὶ διανοητικῆς ἀναπτύξεως, διετέλουν ἐν χαώδει καὶ ἀμορφώτῳ καταστάσει.

Ἡ φιλομουσία τοῦ Σωφρονίου ἔδωκε τοιαύτην ὤθησιν εἰς τὴν ἐκπαιδευτικὴν κίνησιν τῆς ὅλης ἐπαρχίας, ὥστε ἐντὸς μιᾶς γενεᾶς τελεία μεταμόρφωσις ἐπῆλθε καὶ ἀγνώριστος κατήντησεν ὁ τέως χριστιανικὸς πληθυσμὸς ὅστις ἦτο ἐστερημένος πρὸς τοῖς ἄλλοις καὶ αὐτῆς τῆς ἐθνικῆς αὐτοῦ γλώσσης.

Ἔξαρχοι καὶ Κοινότητες.

Ὁ διαυγὴς νοῦς καὶ τὸ πρακτικὸν πνεῦμα τοῦ Σωφρονίου ἔγνω, ὅπως ἀμέσως ἐπιληφθῇ τοῦ ἔργου τῆς περισυλλέξεως, συστάσεως καὶ συμπήξεως ὁμογενῶν Κοινοτήτων, πρωτίστως διορίζων πανταχοῦ τῆς ἐπαρχίας, ὡς ἐπιτρόπους ἀρχιερατικούς, Κληρικοὺς ἢ λαϊκούς, ἄνδρας προεξέχοντας καὶ σημαίνοντας εἰς τὰ κυριώτερα κέντρα τῶν διαφόρων περιφερειῶν τῆς ἐπαρχίας, τιτλοφορήσας αὐτοὺς Ἐξάρχους. Διὰ τῶν Ἐξάρχων λοιπῶν τούτων ἤρξατο τοῦ χαλεποῦ καὶ ἐργώδους ἔργου, τοῦ σχηματισμοῦ ἑδραίων καὶ μετὰ σχετικῶν κανονισμῶν μονίμων Κοινοτήτων, μετὰ ἐφορευτικῶν ἐπιτροπῶν τῶν ναῶν καὶ τῶν σχολείων, ἐξουσιοδοτήσας τοὺς Ἐξάρχους τούτους, ὅπως διεξάγωσι τὰς παρεμπιπτούσας μικρὰς πνευματικὰς ὑποθέσεις τῶν χριστιανῶν κατὰ τὰς ἑκάστοτε ὑπ' αὐτοῦ

ΑΚΑΔΗΜΙΑ ΑΘΗΝΩΝ

διδομένας οδηγίας. Συγχρόνως δὲ συνέστησεν αὐτοὺς καὶ εἰς τὰς κατὰ τόπους Διοικητικὰς Ἀρχάς, ὡς ἐπιτρόπους αὐτοῦ, ἵνα συμπαρακάθηνται καὶ εἰς τὰ Διοικητικὰ Συμβούλια, ἀντιπροσωπεύοντες τὸν Μητροπολίτην, ὡς Ἐθνάρχην (Μιλλὲτ-Πασῆ).

=Ὁ ἴδιος δὲ εἰς ἀέναον ἐτησίαν περιοδείαν διατελῶν, ἐπήρκει αὐτοπροσώπως εἰς τὰς σπουδαιοτέρας καὶ σεβαρωτέρας πνευματικὰς καὶ ἐκπαιδευτικὰς τῶν χριστιανῶν του ἀνάγκας. Πανταχοῦ ἐκ βάθρων ἀνεγείρων ἢ ἀνακαινίζων καὶ ἐπισκευάζων ναούς, ἱδρύων σχολεῖα ἀναλόγως τῶν ὑλικῶν μέσων, ἃ ἐδημιούργει τὸ πρακτικὸν αὐτοῦ πνεῦμα. Ἐν ἑνὶ λόγῳ ἐντὸς σχετικῶς τῆς ὀλιγοχρονίου ἀρχιερατείας αὐτοῦ ἀπὸ τοῦ 1855—1863 ὡς Μητροπολίτης Ἀμασείας, ἔθηκε τὰς βάσεις τῆς τε θρησκευτικῆς καὶ τῆς ἐκπαιδευτικῆς μορφώσεως τοῦ πνευματικοῦ αὐτοῦ ποιμνίου.

Τῆς ὑφ' ὅλας τὰς ἐπόψεις λελογισμένης καὶ προνοητικῆς ταύτης ποιμαντορίας τὰ εὐεργετικὰ ἀποτελέσματα καὶ οἱ ἀγλαοὶ καρποὶ δὲν ἐβράδυναν νὰ καταδειχθῶσιν ἐν τοῖς μετέπειτα χρόνοις.

Ἡ πρὸ τῆς ἐποχῆς τοῦ Σωφρονίου χαώδης τῶν χριστιανῶν κατάστασις, ἡ ἄνευ ἐπαρκοῦς ἀριθμοῦ ναῶν καὶ σχολείων, ἄνευ ἐθνικῆς συνειδήσεως καὶ ἐθνοπρεποῦς μορφώσεως καὶ ἀναπτύξεως, ὡς διὰ μαγικῆς ῥάβδου μετεβλήθη καὶ ἐπῆλθε πλήρης καὶ θαυμαστὴ μεταμόρφωσις εἰς τὸ πολυάριθμον μέν, ἀλλὰ τέως ἀσύντακτον καὶ διεσπαρμένον τῇδε κἀκεῖσε ὁμοεθνὲς χριστεπώνυμον πλήρωμα ὁλοκλήρου τῆς ἐπαρχίας.

ΑΚΑΔΗΜΙΑ ΑΘΗΝΩΝ

—

Νέοι συμπαγεῖς χριστιανικοὶ συνοικισμοὶ συνεστήθησαν, ναοὶ περικαλλεῖς ἀνηγέρθησαν, σχολεῖα ἀρρένων τε καὶ θηλέων ἱδρύθησαν, ὁλόκληροι πληθυσμοὶ τέως ἀγνοοῦντες τὴν ἀθάνατον προγονικὴν καὶ ἐθνικὴν ἡμῶν γλῶσσαν ἀγνοοῦντες, κατέστησαν ἤδη ἑλληνόφωνοι, ἐμορφώθη δὲ τάξις μεμορφωμένων ἐμπόρων, βιομηχάνων, ἐπιστημόνων καὶ ἀρτίως κατηρτισμένων διαπρεπῶν κληρικῶν τε καὶ λαϊκῶν. Πρὸς ἀπόδειξιν δὲ τῆς ἀληθείας τῶν ἀνωτέρω, ἀρκεῖ ἑνὸς μόνου παραδείγματος νὰ μνημονεύσωμεν.

Ἡ νῦν ἀνθηρά, ἀκμάζουσα καὶ συμπαγὴς ὁμογενὴς ὀρθόδοξος Κοινότης τῆς ἐμπορικωτάτης τῶν ἐν τῷ Εὐξείνῳ Πόντῳ (Μαύρης Θαλάσσης) πόλεων, Ἀμισοῦ (Σαμσοῦν), εἶνε δημιούργημα τοῦ Σωφρονίου, οὗτινος τὸ πρακτικὸν καὶ διορατικὸν πνεῦμα σχεδὸν ἐκ τοῦ μηδενὸς ἐδημιούργησεν αὐτήν.

Ἡ κυρίως πολις Κάτω Ἀμισὸς (Σαμσοῦν), πρὸ τῆς ἐποχῆς τοῦ Σωφρονίου κατῳκεῖτο ἀποκλειστικῶς ὑπὸ ὀθωμανῶν καὶ ὀλιγίστων ἀρμενίων· οἱ δὲ ἡμέτεροι ὁμογενεῖς κατῴκουν εἰς τὴν Ἄνω Ἀμισὸν (Καδῆ-Κιοΐ) εἰς ἀπόστασιν εἴκοσι λεπτῶν τῆς ὥρας, ἐπὶ ὑψώματος ὑπερκειμένου τῆς Ἀμισοῦ.

Ὁ Σωφρόνιος προϊδὼν τὸ ἐμπορικὸν μέλλον καὶ τὸ ἐπίκαιρον τῆς κυρίως πόλεως, μετὰ ὥριμον καὶ ἐμβριθῆ σκέψιν ἐφρόντισε περὶ εὐκτηρίου οἴκου καὶ Μητροπολιτικοῦ οἰκήματος ἐντὸς τῆς κυρίως πόλεως ἐπὶ εὐρυτάτου γηπέδου.

ΑΚΑΔΗΜΙΑ ΑΘΗΝΩΝ

Ἡ Μικρασία κοιτὶς τοῦ Ἑλληνισμοῦ.

Ἡ Μητρόπολις Ἀμάσεια ἀποτελεῖ μίαν τῶν σπουδαιοτέρων ἐκκλησιαστικῶν Διοικήσεων τοῦ Κλίματος τοῦ Οἰκουμενικοῦ Θρόνου, ὡς μέρος οὖσα τῆς Μικρασίας, ἥτις ἦν, ἐστὶ καὶ ἔσται εἰς αἰῶνα τὸν ἅπαντα παντὶ Ἕλληνι, προσφιλὴς καὶ πολυτίμητος, ὡς κοιτὶς παλαίφατος τοῦ Ἑλληνισμοῦ καὶ τοῦ Ὀρθοδόξου Χριστιανισμοῦ. Εἰς αὐτὴν ὀφείλεται πᾶν ὅ,τι ἔκπαγλον παρήγαγεν ἡ Ἑλληνικὴ διάνοια ἔν τε τῇ ποιήσει, τῇ φιλοσοφίᾳ, τῇ τέχνῃ, τῇ ἐπιστήμῃ, συλλήβδην λαμβανομένῃ, καὶ πρὸ πάντων ἐν τῇ θεοσδότῳ Θρησκείᾳ τοῦ κατ' ἐξοχὴν ἐξανθρωπισμοῦ, καθ' ἃ μαρτυροῦσι περὶ τούτου αἱ ἀψευδεῖς δέλτοι τῆς ἱστορίας στεντορείᾳ τῇ φωνῇ καὶ Τυρσηνικῇ σάλπιγγι διασαλπίζουσαι. Διὸ καὶ ἡ Μικρασία διεδραμάτισε πρόσωπον τηλαυγὲς κατὰ τὴν ἐπὶ αἰῶνας ἐξέλιξιν τῆς ἱστορίας τοῦ ἀνθρωπισμοῦ καὶ τοῦ νῦν πολιτισμοῦ.

Ἡ Μητρόπολις Ἀμάσεια, ὡς ἀνωτέρω ἔφθημεν εἰπόντες, πολλὴν ἐνέχει τὴν σημασίαν ὑπό τε ἐκκλησιαστικὴν καὶ ἐθνικὴν ἔποψιν. Αὕτη κειμένη εἰς ἐπίκαιρον θέσιν τῆς βορειοδυτικῆς παραλίας τοῦ Πόντου περιλαμβάνει πόλεις καὶ κωμοπόλεις καὶ ὁλοκλήρους περιφερείας μετὰ πυκνοῦ καὶ συμπαγοῦς ἑλληνορθοδόξου πληθυσμοῦ. Ἀπετέλει ἀπὸ τῆς ἀρχαιοτάτης ἐποχῆς τῆς τε π. Χ. ἑλληνικῆς, καὶ τῆς μ. Χ. Χριστιανικῆς, σπουδαῖον παράγοντα τοῦ ὅλου Ἑλληνισμοῦ. Κατὰ καιροὺς διέπρεψαν ἐκεῖ ἄνδρες ἐπιφανεῖς καὶ πε-

ΑΚΑΔΗΜΙΑ ΑΘΗΝΩΝ

ριδοξοι, λαμπρύναντες τὰς σελίδας τῆς ἐθνικῆς ἡμῶν ἱστορίας καὶ δοξάσαντες τὸ ἑλληνικὸν ὄνομα κατὰ τὴν ἐν γένει ἐξέλιξιν παντός, ὅ,τι ἀποτελεῖ καὶ θεωρεῖται τὸ ἄνθος καὶ τὸ ἀφρόγαλα τοῦ ἀνθρωπίνου γένους καὶ πνεύματος.

Ἐκεῖσε ἀρχαιόθεν εἶχον στραφῆ τὰ ὀξυδερκῆ βλέμματα τῶν ἀθανάτων ἡμῶν προγόνων, ἐκεῖ που ἡ Κολχὶς καὶ τὸ χρυσόμαλλον δέρας, ἡ μάγος Μήδεια μετὰ τοῦ πατρὸς Αἰήτου καὶ τοῦ ἀδελφοῦ Ἀψύρτου, ἐκεῖσε διηυθύνθη ἡ Ἀργὼ μετὰ τῶν ἀργοναυτῶν, ἀρχηγοῦντος τοῦ Ἰάσωνος, ἐκεῖ αἱ μυθολογούμεναι Ἀμαζόνες τῆς πεδιάδος Θεμισκύρας, ἔνθα νῦν ἡ πόλις Τσαρσαμπᾶ, οἱ ποταμοὶ Θερμώδων καὶ Ἶρις, Μελάνθιος καὶ ὁ πολύφημος Ἅλυς, τὸ Ἀμαζώνιον ὄρος, ἡ Ἰασώνιος Ἄκρα, ἐκεῖθεν διῆλθον οἱ Μύριοι τοῦ Ξενοφῶντος, ἐκεῖ τὸ βασίλειον τοῦ Πόντου καὶ τῆς Παφλαγονίας τῶν Μιθρηδατῶν, καὶ εἰς τοὺς μετέπειτα χρόνους τὸ τελευταῖον καταφύγιον καὶ προπύργιον τῆς ἑλληνικῆς Βυζαντινῆς Αὐτοκρατορίας τῆς ἡρωϊκῆς δυναστείας τῶν Κομνηνῶν τῆς Τραπεζοῦντος (1204—1461 μ.Χ.), ἐκεῖ εὗρε στάδιον εὐρὺ ἡ ἑλληνικὴ ἰδιοφυΐα πρὸς καρποφόρον δρᾶσιν, ἐκεῖ ἐγεννήθησαν οἱ Σαπράβωνες, Διογένεις, Ἀθηνόδωροι καὶ ἡ λοιπὴ πλειὰς ἐξοχοτήτων τοῦ ἑλληνικοῦ πνεύματος καὶ διανοίας. Ἐκεῖ κατέναντι ἐπὶ τῆς βορείας παραλίας τὸ καταφύγιον τῆς Ἰνοῦς τοῦ Ἰνάχου, ἐξ ἧς τὸ ὄνομα τοῦ Θρακικοῦ Βοσπόρου μετὰ τῶν Συμπληγάδων Πετρῶν καὶ τῆς Ταυρικῆς Χερσοννήσου.

ΑΚΑΔΗΜΙΑ ΑΘΗΝΩΝ

—

Μικρασία καὶ Προμηθεύς.

Ἐκεῖ ἀκριβῶς κατέναντι ἐπὶ τοῦ ὑψηκαρήνου καὶ ἀστερογείτονος ὄρους Καυκάσου ἐπὶ τῆς ὑψίστης κορυφῆς τοῦ ὁποίου, προβάλλει ὑπερήφανος καὶ ἀπὸ τῆς κοσμογονίας χιονοσκεπὴς ὁ Στρόβιλος, (Ἐλ Μπορούς), καλούμενος νῦν, [ἐφ' οὗ καθηλώθη προσπασσαλευθεὶς ὁ τῆς Ἑλληνικῆς ἀρχαιότητος μυθολογούμενος ἥρως τοῦ Ἑλληνικοῦ πνεύματος καὶ πρῶτος ἐσταυρωμένος ὑπὲρ τῆς ἀνθρωπότητος Ἕλλην Προμηθεύς, ὁ ἀπτόητος οὗτος πρωτομάρτυς τῆς ἐλευθερίας καὶ τοῦ φωτισμοῦ τοῦ ἀνθρωπίνου γένους. Ὁ Προμηθεὺς ἐκεῖνος ὁ ἐκ τοῦ Ὀλύμπου ὑπεξαιρέσας παρὰ τῶν θεῶν τὸ ἱερὸν ἐκεῖνο καὶ ἀνέσπερον πῦρ, δι' οὗ κατηυγάσθη τὸ ἀνθρώπινον πνεῦμα, καὶ χειραφετηθὲν, παρήγαγε τὴν γνῶσιν καὶ τὰς ἐπιστήμας, αἱ ὁποῖαι ἀνύψωσαν καὶ ἀνήγαγον τὸν ἄνθρωπον καὶ τὸ ἀνθρώπινον πνεῦμα εἰς τὴν ἐμπρέπουσαν αὐτῷ φωτεινὴν περιωπήν! Ἐκεῖ ὁ περίδοξος καὶ ἀπαθανατισθεὶς πρωτεργάτης τῆς θαυματουργοῦ ἐλευθερίας τοῦ ἀνθρωπίνου πνεύματος, καθηλωμένος καὶ ὑπὸ σαρκοβόρων γυπῶν τὰ σπλάγχνα κατατρωγόμενος, ἐκραύγαζε: «Νενίκηκά σε Ζεῦ, μετὰ τοῦ κεραυνοῦ σου, καὶ Πόσειδον, μετὰ τῆς τριαίνης σου!»

Ἐπεισόδιον ἐν Ἀμασείᾳ.

Οἱ πέριξ τῆς Ἑλληνικῆς Ὀρθοδόξου Ἐκκλησίας περίοικοι φανατικοὶ Τοῦρκοι Ἱεροσπουδασταὶ (Οὐλεμάδες) δὲν ἐπέτρεπον ὡς σήμαντρον, εἰμὴ μόνον ξύλινον τοιοῦτον. Ὁ Σωφρόνιος βαρέως φέρων τὸ τοιοῦτον, καὶ

ΑΚΑΔΗΜΙΑ ΑΘΗΝΩΝ

ὑπὸ ἐνθέρμου ζήλου ὑπὲρ τῆς ἐκκλησιαστικῆς εὐπρεπείας διαφλεγόμενος, ἐφρόντισε ν' ἀναρτηθῇ μεγαλοπρεπὴς κώδων ἀντὶ τοῦ ξυλίνου σημάντρου. Μετὰ τὴν εἰς Ἀμισὸν ἀναχώρησιν τοῦ Μητροπολίτου, ἐπωφελούμενοι ἐκ τῆς ἀπουσίας αὐτοῦ, οἱ φανατικοὶ Ἱεροσπουδασταὶ Τοῦρκοι τοῦ παρακειμένου Μεδρεσὲ (Ἱεροσπουδαστηρίου), ἐξηνάγκασαν τοὺς χριστιανοὺς νὰ καταβιβάσωσι τὸν κώδωνα καὶ ἀντικαταστήσωσιν αὖθις διὰ τοῦ ξυλίνου σημάντρου. Ὁ Σωφρόνιος εἰδοποιηθεὶς δι' ἰδιαιτέρου πεζοπόρου, ἀπεσταλμένου τῶν χριστιανῶν, περὶ τοῦ φανατικοῦ τούτου πραξικοπήματος, ἅμ' ἔπος, ἅμ' ἔργον, αὐθωρεὶ διέταξε νὰ ἑτοιμασθῇ ὁ θυμοειδὴς καὶ ἀελλόπους αὐτοῦ ἵππος, (διότι μεταξὺ ἄλλων προσόντων ἦτο καὶ ἄριστος ἱππεὺς) καὶ μετενδυθεὶς ἐπὶ τὸ ψιλώτερον καὶ εὐζωνότερον διὰ νυκτερινῆς ἀστραπηβόλου ἱππηλασίας, διήνυσε τὴν ἐξ 22 ὡρῶν ἀπόστασιν, καὶ δίκην κεραυνοῦ τὴν πρωΐαν τῆς ἐπιούσης, ἐνέσκηψεν εἰς Ἀμάσεια, ὑπὸ μόνου τοῦ ἱπποκόμου καὶ ἑνὸς ὁπλοφόρου ὑπηρέτου συνοδευόμενος· κατ' εὐθεῖαν δὲ μετέβη εἰς τὸ Διοικητήριον, καὶ κρατῶν ἀνὰ χεῖρας τὸ Σουλτανικὸν Βεράτιον, ἐν ᾧ διαλαμβάνονται τὰ τῶν Μητροπολιτῶν ἐκκλησιασπικὰ προνόμια καὶ ἡ ἀδιαφιλονείκητος δικαιοδοσία, εἰσήχθη εἰς τὴν αἴθουσαν τῶν συνεδριάσεων ἐν πλήρει συνεδριάσει τοῦ Διοικητικοῦ Συμβουλίου, καὶ μετ' εὐτόλμου καὶ ζηλευτῆς παρρησίας ἐκθεὶς τὰ κατὰ τὸ ἐπεισόδιον καὶ τὸν λόγον τῆς παρουσίας αὐτοῦ, ἐπιμόνως ἀπῄτησεν, ὅπως ὁ Διοικητὴς ἐπὶ κεφαλῆς τοῦ δι-

ΑΚΑΔΗΜΙΑ ΑΘΗΝΩΝ

οικητικού συμβουλίου καὶ τοῦ Μωαμεθανοῦ ἱεροδικαστοῦ (Καδῆ), μεταβῶσιν ἐπὶ τόπου καὶ διατάξωσι τὴν πάνδημον καὶ πανηγυρικὴν ἀνύψωσιν τοῦ ὑπὸ τῶν φανατικῶν τούρκων ἱεροσπουδαστῶν αὐθαιρέτως καταβιβασθέντος κώδωνος ἐπὶ τοῦ κωδωνοστασίου. Οὕτω δὲ καὶ ἐγένετο. Ἔκτοτε δὲ ὁ κώδων μένει ἐν τῇ οἰκείᾳ θέσει καὶ ἐξακολουθεῖ ἀκωλύτως ἐκπληρῶν τὸν προορισμὸν αὐτοῦ.

Τοιοῦτος ἦν ὁ ἀνὴρ ἐν τῇ ποιμαντορικῇ καὶ διοικητικῇ δράσει, μὴ ἀναβάλλων τὸ ἔργον τῆς σήμερον διὰ τὴν αὔριον, ἀλλὰ ταχέως ἐπιτελῶν τὰ βραδέως βεβουλευμένα καὶ ἀνεκκλήτως ἀποφασισθέντα.

Πίστις καὶ Πατρίς. Ὁ Σωφρόνιος ὡς σύμβολον, κανόνα καὶ ὑπογραμμὸν τῆς ποιμαντορικῆς δράσεως ἔχων τὴν «Πίστιν καὶ τὴν πατρίδα», τὴν ὑψίστην τῶν ἐντολῶν, ἤτοι τὴν πρὸς τὸν Θεὸν εὐλάβειαν καὶ τὴν πρὸς τὸν πλησίον ἀγάπην, ἐν οἷς πάντες οἱ νόμοι καὶ οἱ προφῆται κρέμανται, τὴν θεωρητικὴν θρησκείαν μὴ ἐφαρμοζομένην ἐν τῇ πράξει, ἐθεώρει ὡς βεβήλωσιν τοῦ ἱερωτέρου αἰσθήματος, περιφρόνησιν τῆς ἀληθείας καὶ ὕβριν κατὰ τοῦ Θεοῦ. Πανταχοῦ καὶ πάντοτε τὴν τελεσιουργὸν αὐτοῦ δρᾶσιν ἐν τῷ ἐνεργῷ βίῳ διέκρινεν ἡ πανσθενὴς θεοσέβεια καὶ ἡ ἀγαπητὴ καὶ θερμουργὸς φιλογένεια. Διὸ καὶ πρῶτον ἔργον αὐτοῦ ὑπῆρξεν ἡ ἵδρυσις σχολείων ἀρρένων καὶ θηλέων καὶ ἡ ἀνέγερσις, ποῦ μὲν ἐκ βάθρων περικαλλῶν ναῶν, ποῦ

ΑΚΑΔΗΜΙΑ ΑΘΗΝΩΝ

δὲ ἡ ἐπισκευὴ παλαιῶν καὶ ἑτοιμορρόπων, καὶ ἐν αὐτοῖς τοῖς ὀλιγανθρώποις καὶ ἀποκέντροις χωρίοις εὐκτηρίων οἴκων καὶ γραμματοδιδασκαλείων.

Ἡ Ἀμισός. Παράδειγμα φέρομεν ἓν μόνον πρὸς πίστωσιν τῆς ἀληθείας τῶν ἀνωτέρω. Ἡ νῦν πολυάριθμος καὶ ὑπὸ πᾶσαν ἔποψιν ἀνθηρὰ καὶ ἀκμάζουσα εἰς πλοῦτον καὶ ἐμπόριον Ἑλληνικὴ Κοινότης Ἀμισοῦ (Σαμσοῦν εἰς Ἀμισὸν) μετὰ τοῦ περικαλλοῦς ναοῦ τῆς Ἁγίας Τριάδος καὶ λαμπρῶν ἐκπαιδευτηρίων, εἶνε δημιούργημα τοῦ Σωφρονίου.

Ἵδρυσις Ἑλλην. Κοινότητος. Ὅτε τὸ πρῶτον ἐπεσκέφθη τὴν πόλιν ταύτην εἶδεν, ὅτι, αὕτη, ἂν καὶ μὴ εὐλίμενος, χρησιμεύει ὅμως, ὡς ἐπίνειον πολλῶν ἐσωτερικῶν πόλεων καὶ περιφερειῶν, καρποφόρων καὶ εὐφόρων εἰς σιτηρὰ καὶ παντοῖα ἄλλα προϊόντα, κατεῖδε τὸ ἐπίκαιρον τῆς θέσεως, καὶ προεῖδε τὸ ἐμπορικὸν μέλλον αὐτῆς. Βλέπων, ὅτι, ἡ κυρίως παρὰ τὴν παραλίαν πόλις, Κάτω Ἀμισὸς, ὡς μονίμους κατοίκους εἶχε μόνον Μωαμεθανοὺς καὶ ὀλίγους Ἀρμενίους· μετ' ἐνδομύχου λύπης καὶ ἀθυμίας ἔφερε τὴν παντελῆ ἀπουσίαν μονίμου ἑλληνικοῦ συνοικισμοῦ. Ἔζων δὲ ὀλιγάριθμοι πάροικοι ὁμογενεῖς, ἐμπορευόμενοι καὶ ἄνευ οἰκογενειῶν διαμένοντες ἐντὸς Πανδοχείων (Χανίων) ἀσήμων, προερχόμενοι ὡς ἐπὶ τὸ πλεῖστον ἐκ Καππαδοκίας καὶ Καραμανίας, τῆς περιφερείας Καισαρείας, Ἰκονίου, Τυάνων καὶ Νίγδης, πάντες δὲ ἀνεξαιρέτως ἦσαν τουρκόφωνοι Ἕλληνες ὀρθόδοξοι. Τρεῖς μόνον οἰκίαι ὁμογενῶν ἠριθμοῦντο, ἡ τοῦ Χαδζῆ

ΑΚΑΔΗΜΙΑ ΑΘΗΝΩΝ

Γεωργίου Ἀράπογλου (Μαυρίδου), ἀρχηγέτου τῶν σημερινῶν εὐφήμως γνωστῶν καπνεμπόρων καὶ καπνεργοστασιαρχῶν Ἀδελφῶν Μαυριδῶν, ἡ τῶν Πορτοκάλογλου, ἀμφοτέρων ἐκ τῆς Μητροπόλεως Ἰκονίου, καὶ τοῦ Ἰσαὰκ Δζορπαδζῆ Νουρλογλου (Φωτιάδου) ἐξ Ἀνδρονικίου (Ἐνδιρλὶκ) τῆς Καισαρείας, πρὸς μητρὸς πάππου τοῦ ἐν Ἀλεξανδρείᾳ καπνεμπόρου Μ. Α. Ὁμηρόλη καὶ συγγενοῦς τῶν ἀδελφῶν Δ. καὶ Β. Σεραπιώνων. Πάντων τούτων αἱ οἰκογένειαι παρέμενον ἐν ταῖς γενετείραις αὐτῶν.

Ἄνω Ἀμισός. Μόνον δὲ ἐν τῇ Ἄνω Ἀμισῷ (Καδῆ-κιοϊ) εἰς εἰκοσάλεπτον ἀπόστασιν ἐπὶ ὑψώματος ὑπερκειμένου τῆς κυρίας πόλεως, εὗρε μόνιμον ἑλληνικὸν συνοικισμὸν, ἀριθμοῦντα 250 οἰκογενείας περίπου ἑλληνοφώνους, καὶ ταύτας πενομένας, καὶ ἀποτελουμένας ἐκ χειρονάκτων καὶ ἀποχειροβιώτων.

Ναὸς καὶ Μητρόπολις. Ὁ Σωφρόνιος μετὰ τὴν πρώτην ἀρχιερατικὴν περιοδείαν ἀνὰ τὴν ἐπαρχίαν ἐπανελθὼν εἰς Ἀμισὸν προέβη ἀμέσως εἰς τὴν ἀγορὰν τῆς ἐν καταλλήλῳ καὶ εὐρυχώρῳ θέσει κειμένης οἰκίας τοῦ Μωαμεθανοῦ Ἱεροδικαστοῦ (Καδῆ), τῆς ὁποίας τὴν μὲν ἰσόγαιον ὀροφὴν μετέτρεψεν εἰς εὐκτήριον οἶκον, σεμνυνόμενον ἐπὶ τῇ μνήμῃ τῆς Ἁγ. Τριάδος, τὴν δὲ ἄνω ὀροφὴν εἰς κατοικίαν τοῦ ἱερέως, τοῦ ψάλτου καὶ τοῦ νεωκόρου. Συγχρόνως ἠγόρασε καὶ ὅλην τὴν πέριξ περιφέρειαν χέρσων γαιῶν, ἐκτεταμένων καὶ εἰς πολλὰ στρέμματα ἀνερχομένων. Προσέτι ἠγόρασε καὶ τὴν ἐκεῖ πλησίον κειμένην οἰκίαν τοῦ Ρώσ-

ΑΚΑΔΗΜΙΑ ΑΘΗΝΩΝ

σου Προξένου Κακάτζη, τὴν ὁποίαν πρώρισεν ὡς Μητρόπολιν δι' ἑαυτόν.

Ἑλληνικὴ συνοικία ἱδρύθη καὶ ἐσχηματίσθη ὡς πυρρὴν τῆς νῦν ἀνθηρᾶς καὶ κατὰ πάντα εὐημερούσης ἑλληνικῆς κοινότητος ὡς ἑξῆς : Ὅλην ἐκείνην τὴν εὐρεῖαν περιφέρειαν χέρσων γαιῶν, τὴν μεταξὺ τῆς Ἁγ. Τριάδος καὶ τῆς Μητροπόλεως, ὁ Σωφρόνιος διήρεσεν εἰς πολυάριθμα οἰκόπεδα καὶ διὰ πατρικῶν προτροπῶν καὶ παραινέσεων ἔπεισε τοὺς εὐπορωτέρους τῶν ἐν τῇ πόλει ἐμπορευομένων καὶ τῶν πέριξ καπνοφόρων χωρίων, ν' ἀγοράσωσιν ἀνὰ ἓν γήπεδον καὶ κτίζοντες οἰκίας, νὰ ἐγκατασταθῶσιν οἰκογενειακῶς.

Καὶ οὕτως ἐκ τοῦ μηδενὸς ἐδημιουργήθη καὶ ἐσχηματίσθη μόνιμος ἑλληνορθόδοξος συνοικισμὸς μετὰ περικαλλοῦς ναοῦ καὶ σχολείων, με ὰ πληθυσμοῦ ὑπερβαίνοντος τὰς 2500, οἰκογενειῶν ἑλληνοφώνων ὅλων. Σήμερον ἡ Ἀμιτὸς φέρει χροιὰν ἑλληνικὴν μετὰ ἑλληνικοῦ στοιχείου, ὑπερισχύοντος τῶν ἄλλων συνοίκων, καὶ τὰ 3/4 τοῦ ὅλου ἐμπορίου, εἰς πολλὰ ἑκατομμύρια φράγκων ἀνερχομένου, καὶ ὑπὲρ τὸ ἥμισυ τῆς ἀκινήτου κτηματικῆς περιουσίας, εὑρίσκονται εἰς τὰς χεῖρας τῶν ὁμογενῶν.

Συμπέρασμα. Νομίζομεν, ὅτι, καὶ μόνη αὐτὴ ἡ ἐθνικωτάτη καὶ πατριωτικωτάτη πρᾶξις τοῦ ἀληθῶς φιλοεθνοῦς καὶ φιλοπάτριδος ἱεράρχου, ἀρκεῖ πρὸς ἀπόδειξιν τῆς εὐεργετικῆς καὶ ἐθνωφελοῦς δράσεως καὶ πολιτείας τοῦ ἀειμνήστου ἐκείνου ἀνδρὸς, χαρακτηρίζουσα αὐτὸν ὡς ἕνα τῶν ἐ θ ν ι κ ω τ ά τ ω ν ἀνδρῶν τῆς ἐποχῆς αὐτοῦ.

ΑΚΑΔΗΜΙΑ ΑΘΗΝΩΝ

Τὴν αὐτὴν δρᾶσιν καὶ παραπλήσια ἔργα ἀπαντῶμεν καὶ εἰς τὰς λοιπὰς πόλεις τῆς ἐπαρχίας Ἀμασείας. Ὁ παμμέγιστος ναὸς τῆς Πάφρας, ὁ τῆς Ἁγίας Μαρίνης, καὶ τὰ ἐκπαιδευτήρια, ὀφείλουσι τὴν θεμελίωσίν των εἰς αὐτόν.

Τὰ Σχολεῖα τῆς Σινώπης καὶ ἡ ἀνακαίνισις τῶν 7 ἐκκλησιῶν καὶ τὸ νεκροταφεῖον, ἐντὸς τοῦ περιβόλου τῶν ἀρχαίων τειχῶν τῶν ἐρειπίων τῶν Ἀνακτόρων τῶν Μιθριδατῶν, ὀφείλονται εἰς τὰς ἐνδελεχεῖς μερίμνας καὶ ἐνεργειας αὐτοῦ. Τὰ σχολεῖα ἔφερον ἐπὶ τῆς προμετωπίδος τὴν ἐπιγραφήν· «**Ἐκ βάθρων μὲ ἀνήγειραν οἶκον παιδείας, αἱ Σωφρονίου προτροπαὶ Ἁγίου Ἀμασείας !**» Ταῦτα δὲ πάντα κατωρθώθησαν ἐντὸς 8ετοῦς ἀρχιερατείας ἐν τῇ Μητροπόλει Ἀμασείας !

Ἐν τοῖς σχολείοις τούτοις ἐπὶ διετίαν ἐσχολάρχησεν, ὁ τότε μὲν τελειόφοιτος ἱεροσπουδαστὴς τῆς ἐν Χάλκῃ Θεολογικῆς Σχολῆς Κωνσταντῖνος Βαλλιάδης ὁ Χῖος, παίδευμα ὢν καὶ ἀνάθρεμμα τοῦ Σωφρονίου, μετέπειτα δὲ εὐρυτέρας σπουδῆς καὶ μορφώσεως τυχὼν ἔν τε τῷ ἐθνικῷ Πανεπιστημίῳ τῶν Ἀθηνῶν καὶ ἐπὶ 5ετίαν ἐν τοῖς Πανεπιστημίοις τῆς Γερμανίας τελειοποιηθείς, ὅστις μετὰ τὴν ἐξ Εὐρώπης ἐπάνοδον, χρηματίσας Ἀρχιγραμματεὺς τῆς Ἱερᾶς Συνόδου καὶ διοικήσας τὰς Μητροπόλεις Μυτιλήνης καὶ Ἐφέσου εἶτα ἀνηγορεύθη Οἰκουμενικὸς Πατριάρχης. Νῦν δὲ ἐφησυχάζει ἐν τῇ νήσῳ Χάλκῃ τῆς Κων)πόλεως, ἐξ ἴσου ἀληθὴς τοῦ Χριστοῦ στρατιώτης, πεπνυμένος Πρωθιεράρχης, ζηλωτὴς τῶν πατρῴων, ἀκραιφνὴς πατριώτης, μιμητὴς τοῦ βίου καὶ τῆς πολιτείας τοῦ καλοκαγάθου πάτρωνος αὐτοῦ καὶ εὐεργέτου, τοῦ ἀειμνήστου ἐκείνου Σωφρονίου.

Ἡ ἐθνοσυνέλευσις. Κατὰ Ὀκτώβριον μῆνα τοῦ ἔτους 1858 ὁ Σωφρόνιος προσκληθεὶς ὑπὸ τῆς Μεγάλης τοῦ Χριστοῦ Ἐκκλησίας, μετέβη εἰς Κων)πολιν, ὡς μέλος κληρικὸν τῆς τότε συγκροτηθείσης Ἐθνοσυνελεύσεως, ἐκ τῶν ἐπιλέκτων καὶ λογάδων τοῦ ἔθνους, κληρικῶν τε καὶ λαϊκῶν, πρὸς σύνταξιν τοῦ Συνταγματίου τοῦ Κλίματος τοῦ Οἰκουμενικοῦ Πατριαρχικοῦ Θρόνου, ἤτοι τῶν **«Ἐθνικῶν Κανονισμῶν»**, καθ' οὓς μέχρι σήμερον διέπονται καὶ λειτουργοῦσι τὰ τοῦ ἔθνους συμφέροντα, ἐκκλησιαστικὰ καὶ κοινωνικά.

Ὁποῖον ἐπίζηλον πρόσωπον διεδραμάτισεν ἐν αὐτῇ, διακριθεὶς μεταξὺ τῶν πρωταγωνιστησάντων, διὰ τὴν πρακτικότητα καὶ τὴν διαύγειαν τοῦ πνεύματος, τὴν εὐτολμίαν, τὴν σύνεσιν καὶ τὴν πολύτιμον πολυπειρίαν καὶ τριβήν, χαρακτηρισθεὶς ὡς εἷς ἐκ τῶν φιλελευθερωτέρων καὶ ζηλωτῶν τῆς δόξης καὶ τῆς εὐκλείας τῆς Ἐκκλησίας καὶ τοῦ Γένους, Κληρικῶν τῆς ἐποχῆς ἐκείνης, μαρτυροῦσι τὰ ἐπίσημα πρακτικὰ τῆς Ἐθνοσυνελεύσεως.

Ἐφορεῖαι. Κατὰ τὴν ὑπερδιετῆ διαμονὴν αὐτοῦ ἐν Κων)πόλει, πλὴν τῶν καθηκόντων ὡς μέλους τῆς Ἐθνοσυνελεύσεως, ἀνετέθησαν αὐτῷ καὶ αἱ Ἐφορεῖαι τῆς ἐν Χάλκῃ θεολογικῆς Σχολῆς καὶ τῆς ἐν Φαναρίῳ Μεγάλης τοῦ Γένους Σχολῆς, ὡς καὶ τοῦ Ἐθνικοῦ Ταμείου τῶν Πατριαρχείων, τοῦ λεγομένου **Κοινοῦ**.

Αἱ ἐφορεῖαι αὗται ἀφῆκαν εὔφημον ἐποχὴν εἰς τὰ χρονικὰ τῶν τε ἀνωτέρων τούτων Ἐκπαιδευτηρίων τοῦ ἔθνους, καὶ τῆς ἐκκλησίας, καὶ τοῦ Ἐθνικοῦ ἡμῶν Ταμείου.

Ἐπάνοδος εἰς Ἀμάσειαν. **Μετὰ** τὴν λῆξιν

ΑΚΑΔΗΜΙΑ ΑΘΗΝΩΝ

τῶν ἐργασιῶν τῆς Ἐθνοσυνελεύσεως, τῶν Ἐθνικῶν Κανονισμῶν περιβληθέντων τὸ αὐτοκρατορικὸν κῦρος, καὶ τὴν παραίτησιν τοῦ Πατριάρχου Κυρίλλου τοῦ Νεοχωρίτου, καὶ τὴν ἀναγόρευσιν τοῦ διαδεχθέντος αὐτὸν Ἰωακεὶμ Β'. τοῦ ἀπὸ Μητροπολίτου Κυζίκου, ὁ Σωφρόνιος κατὰ Δεκέμβριον μῆνα τοῦ 1860 ἔτους ἐπανῆλθεν εἰς τὴν θεόσωστον αὐτοῦ ἐπαρχίαν πρὸς ἐφαρμογὴν καὶ ἐκεῖ τῶν νέων Ἐθνικῶν Κανονισμῶν, καὶ συνέχειαν τῆς καρποφόρου ποιμαντορικῆς δράσεως.

Παραίτησις τοῦ Ἰωακεὶμ Β'.—Κατ' Αὔγουστον μῆνα τοῦ 1863, μετὰ ταραχώδη καὶ πολυκύμαντον πατριαρχείαν, παραιτηθέντος τοῦ ἀοιδίμου Οἰκουμενικοῦ Πατριάρχου Ἰωακεὶμ Β'. τοῦ Χίου, τοῦ διαπρέψαντος ἐπὶ ἐκτάκτῳ ἀγχινοίᾳ, καὶ διακριθέντος διὰ τὸ εὐμήχανον καὶ πολύτροπον ἔν τε τῇ μητροπολιτικῇ καὶ τῇ πατριαρχικῇ δράσει, ἐχήρευσεν ὁ Θρόνος ἐν λίαν ἀνωμάλῳ καταστάσει τῶν πραγμάτων τῆς Ἐκκλησίας καὶ τοῦ Γένους, κρίμασιν οἷς οἶδε Κύριος.

ΑΚΑΔΗΜΙΑ ΑΘΗΝΩΝ

Ἐκλογὴ τοῦ Σωφρονίου Γ'.—Αἱ δειναὶ περιστάσεις τοῦ Γένους καὶ τῆς Ἐκκλησίας ἀπήτησαν ὑπέρ ποτε τὸν ἄξιον ἰθύντορα καὶ πηδαλιοῦχον τοῦ σκάφους τῆς Μεγάλης τοῦ Χριστοῦ Ἐκκλησίας· οἱ πάντες τότε, Κληρικοὶ καὶ λαϊκοί, μιᾷ ψυχῇ καὶ καρδίᾳ ἀπέβλεψαν πρὸς τὸν Μητροπολίτην Ἀμασείας Σωφρόνιον, καὶ ἄκοντα καὶ ἀπαναινόμενον, ἀποσπῶσιν αὐτὸν ἀπὸ τῆς προσφιλοῦς αὐτοῦ ἐπαρχίας, καὶ ἀνυψοῦσιν ἐπὶ τῆς Ἀνωτάτης, ἀλλὰ καὶ πολυταράχου καὶ πολυκυμάντου τῆς Ἐκκλησίας περιωπῆς, τὸν πανταχοῦ διαλάμποντα ταῖς χάρισι, διδάσκοντα, συμβουλεύοντα, νουθετοῦντα καὶ ἐξ ἴσου τιμώμενον καὶ ἀγαπώμενον.

Ἐκλογὴ καὶ ἀνάρρησις εἰς τὸν Οἰκουμενικὸν Θρόνον. Τῇ 20 Σεπτ. 1863 ἐκλεγεὶς ὑπὸ τῆς ἐκλογικῆς Συνελεύσεως, Κλήρου καὶ λαοῦ, ὁ Σωφρόνιος, μετακαλεῖται ἐκ Σινώπης τῆς Μητροπόλεως Ἀμασείας, τῇ 22 Ὀκτωβρίου ἀφικνεῖται εἰς τὴν Βασιλίδα τῶν πόλεων, τὴν Κων)πολιν, ἐπιβαίνων τοῦ κυβερνητικοῦ ἀτμοπλοίου «Μαλακὼφ», συνοδευομένου καὶ ὑπὸ ἑτέρου πολεμικοῦ ἀτμοδρόμονος «Ἐσσέρι—Χαγὶρ», ἐπὶ τούτῳ ὑπὸ τῆς Αὐτοκρατορικῆς Κυβερνήσεως ἀποσταλέντων, πρὸς παραλαβὴν αὐτοῦ τε μετὰ τῆς ἀκολουθίας του, καὶ τῶν ἀπεσταλμένων Συνοδικῶν Μητροπολιτῶν Λαρίσσης Στεφάνου καὶ Σισανίου Μελετίου, μετὰ πλοῦν θυελλώδη καὶ πολύπλαγκτον, καὶ τῇ 28 Ὀκτωβρίου τοῦ αὐτοῦ ἔτους, μετὰ τὴν ἐν τοῖς Ἀνακτόροις τοῦ «Δολμᾶ-Μπαχτσὲ» παρὰ τῷ Διπλοκιονίῳ (Μπεσὶκ-Τασῆ) ἐπίσημον ὑποδοχὴν καὶ ἀναγνώρισιν ὑπὸ τῆς Α.Α.Μ. τοῦ Σουλτάνου Ἀβδοὺλ-Ἀζὶζ-Χὰν, καὶ τὴν πρὸς τοὺς ὑπουργοὺς καὶ λοιποὺς ἀνωτέρους λειτουργοὺς τοῦ Κράτους ἐπίσκεψιν, ἐν ἐκτάκτως μεγαλοπρεπεῖ καὶ ἐπιβλητικῇ πομπῇ, δι' ἀνακτορικῶν ἁμαξῶν καὶ τιμητικῆς ἐφίππου στρατιωτικῆς φρουρᾶς, ἐλθὼν εἰς τὸν ἐν Φαναρίῳ Πατριαρχικὸν ναὸν τοῦ Μεγαλομάρτυρος Γεωργίου, πανδήμως ἐνθρονίζεται ὑπὸ τὰς ἐπευφημίας Κλήρου καὶ λαοῦ ἐπὶ τοῦ περικλεοῦς Οἰκουμενικοῦ Πατριαρχικοῦ Θρόνου τῶν Χρυσοστόμων καὶ Γρηγορίων καὶ τῆς λοιπῆς φαεινῆς καὶ ἐνδόξου πλειάδος Πατριαρχῶν, οἵτινες ἐλάμπρυναν καὶ ἐδόξασαν τὴν Μεγάλην τοῦ Χριστοῦ Ἐκκλησίαν.

ΑΚΑΔΗΜΙΑ ΑΘΗΝΩΝ

Ὁ Οἰκουμενικὸς Πατριάρχης

ΣΩΦΡΟΝΙΟΣ Γ'.

—

ΑΝΑΓΟΡΕΥΤΗΡΙΟΣ ΛΟΓΟΣ

Ἐκφωνηθεὶς ὑπὸ τοῦ Οἰκουμενικοῦ Πατριάρχου Σωφρονίου τοῦ Βυζαντίου, τοῦ ἀπὸ Ἀμασείας ἐν τῷ κατὰ Φανάριον Κων)πόλεως Πατριαρχικῷ ναῷ τοῦ Ἁγ. Γεωργίου, τῇ ΚΒ′ Ὀκτωβρ. 1863 κατὰ τὴν ἐκ Σινώπης ἄφιξιν αὐτοῦ.

Κληθεὶς ὑπὸ τῶν ἀντιπροσώπων τῆς Ἐκκλησίας καὶ τοῦ Ἔθνους εἰς τὸν ὑψηλὸν τοῦτον καὶ Πατριαρχικὸν Θρόνον συναισθάνομαι καὶ κατανοῶ πληρέστατα τὴν ἐμὴν ἀνικανότητα καὶ τρέμω ὅλος ἀπέναντι τοσούτῳ μεγάλης καὶ δυσχεροῦς θέσεως.

Ἀλλ᾽ ἐπειδὴ οὕτως ηὐδόκησεν ὁ Κύριος, ὁ πολλάκις εἰς διάπραξιν μεγάλων ἔργων ἐκλέγων τὰ μωρὰ τοῦ κόσμου, τὰ εὐτελῆ καὶ ἐξουθενημένα, εἴη τὸ ὄνομα αὐτοῦ εὐλογημένον. Ἐγὼ δὲ μετὰ συντετριμμένης καρδίας ὑποτάττω καὶ παραδίδω ἐμαυτὸν εἰς τὸ θεῖον θέλημα.

Ἐν τούτοις ἐπιτρέψατέ μοι, ἀγαπητοὶ ἐν Χριστῷ ἀδελφοὶ καὶ λοιποὶ φιλόχριστοι ἀκροαταί, ὅπως μὲ τὴν ἀφέλειαν τῆς γλώσσης μου ἀπευθύνω νῦν πρὸς ὑμᾶς ὀλίγας τινὰς λέξεις αὐτοσχεδίους.

Εἰς ὁποίαν εὑρίσκονται κατάστασιν τὰ ἐκκλησιαστικὰ καὶ ἐθνικὰ ἡμῶν πράγματα ἀπό τινων ἤδη ἐνιαυτῶν, μετὰ λύπης ψυχικῆς συναισθανόμεθα πάντες καὶ γινώσκομεν· ὑπάρχει δὲ ὡσαύτως εἰς ὅλους κατάδηλον, ὅτι, ἡ μέριμνα τῆς ἐφ᾽ ἡμᾶς τεταγμένης κραταιᾶς βασιλείας καὶ ἡ θέλησις τοῦ ἔθνους ἐπιμόνως ἀπαιτοῦσι τὴν διόρθωσιν καὶ τὴν ἐπὶ τὰ κρείττω διαρρύθμισιν αὐτῶν· μάρτυρες δὲ τῶν λό-

ΑΚΑΔΗΜΙΑ ΑΘΗΝΩΝ

γων μου οἱ κανονισμοὶ τῆς ἐθνοσυνελεύσεως.

Πρὸς ἐπίτευξιν ὅμως τοῦ μεγάλου καὶ δυσχεροῦς τούτου ἔργου ἀπαιτεῖται ἀναγκαίως, ὄχι μόνον ἡ ἐν λόγοις προθυμία, ἀλλὰ καὶ ἡ εἰλικρινὴς σύμπραξις καὶ ἐγκάρδιος ἀφοσίωσις τῶν μελῶν τῆς Ἱερᾶς Συνόδου καὶ τοῦ διαρκοῦς Ἐθνικοῦ Μικτοῦ Συμβουλίου, τῶν δύο τούτων Σωματείων, εἰς τὰ ὁποῖα ἡ Ἐκκλησία καὶ τὸ Ἔθνος ἐνεπιστεύθησαν τὰ τιμαλφῆ αὐτῶν συμφέροντα.

Οὐ μόνον δὲ, ἀλλὰ καὶ ἡ ἔνθερμος ἐπικουρία παντὸς φιλογενοῦς χριστιανοῦ. Ναί· τὸ λαϊκὸν στοιχεῖον πάντοτε ὑπῆρχε παρὰ τῇ ὀρθοδόξῳ ἡμῶν Ἐκκλησίᾳ ἀναπόσπαστον τοῦ ἱερατικοῦ· καὶ καθὼς πολλάκις ἐβοήθησε μετὰ τοῦ Κλήρου καὶ ἐπροστάτευσε γενναίως τὰ σωτήρια τῆς ἀμωμήτου ἡμῶν πίστεως δόγματα, οὕτω καὶ κατὰ τοὺς νῦν χρόνους ὀφείλει, καὶ ἔδειξεν ὅτι, προθυμεῖται, ἵνα φανῇ οὐχ ἧττον ἢ ὅσον ὁ Κλῆρος προασπιστὴς τῶν ἐθνικῶν προνομίων καὶ ζηλωτὴς τῆς ἐκκλησιαστικῆς δόξης. Μαρτύρια δὲ τῶν λόγων μου ἡ ἀπό τινος καιροῦ σύμπνοια τῆς Ἱ. Συνόδου καὶ τοῦ Διαρκοῦς Ἐθνικοῦ Μικτοῦ Συμβουλίου, ὡς ἐκ τῆς ὁποίας καὶ διεπράχθησαν πολλὰ κοινωφελῆ ἔργα.

Τὸ κατ' ἐμὲ, ὁμολογῶ, ὅτι, μετὰ τὴν εἰς τὸν Θεὸν ἐλπίδα, τοῦτο καὶ μόνον ἔχω εἰς παρηγορίαν καὶ ἐνίσχυσιν, ὅτι, δηλαδὴ, ἡ Ἱ. Σύνοδος καὶ τὸ Δ. Ε.Μ. Συμβούλιον, καὶ πάντες οἱ ἐκ τοῦ Κλήρου καὶ τοῦ λαοῦ δυνάμενοι νὰ παράσχωσι συνδρομήν τινα, εἴτε ὑλικὴν, εἴτε ἠθικὴν, εἴτε διανοητικὴν, θέλουσί μοι βοηθήσει εἰλικρινῶς πρὸς διάπραξιν

ΑΚΑΔΗΜΙΑ ΑΘΗΝΩΝ

τῶν δεόντων κατὰ πᾶσαν παρεμπίπτουσαν σπουδαίαν ὑπόθεσιν. Διότι ἐξομολογούμενος, ἐνώπιον πάντων ὑμῶν, διαβεβαιῶ, ὅτι, ὅσον καὶ ἂν ἔχω πόθον, ὑπὲρ τῆς πληρεστάτης ἐφαρμογῆς τῶν Κανονισμῶν, τοὺς ὁποίους τὸ ἔθνος ἐθέσπισε, καὶ ὅσην προθυμίαν καὶ ἂν αἰσθάνωμαι ἐν ἐμαυτῷ, ὅπως δικαιώσω καὶ πραγματοποιήσω τὰς προσδοκίας τῶν σεβαστῶν ἐκλογέων μου, ἀλλὰ καὶ οὕτω θεωρῶ τὴν ἐπίτευξιν τῶν ποθουμένων τούτων ἀδύνατον ἄνευ τῆς συνδρομῆς τῶν εὖ φρονούντων.

Εντεῦθεν προάγομαι νὰ ἐκδηλώσω εἰς πάντας ὑμᾶς, ὅτι, πᾶσα γνώμη ἀπυχρώντως δεδικαιολογημένη, καὶ πᾶσα παρατήρησις, σκοποῦσα εἰς διαφώτισιν τῶν ὀλίγων ἰδεῶν μου, ἔσται δι' ἐμὲ παραδεκτὴ μετ' εὐχαριστήσεως ἐγκαρδίου' ἀπ' ἐναντίας δὲ, πᾶσαν πρότασιν ἢ πρᾶξιν, ἐν κρυπτῷ καὶ παραβύστῳ γεννωμένην, καὶ τείνουσαν, ἔστω καὶ εἰς ἐλαχίστην παράβασιν τῶν κανονισθέντων, θέλω θεωρεῖ ἀντικανονικήν. Ὅθεν καὶ προτρέπω πάντας ὑμᾶς περιπαθῶς, ἵνα, ἐξ ἧς ἔλαχεν ἕκαστος κλήσεως, συνεργήσητε εἰλικρινῶς μετὰ τῆς ἐμῆς μετριότητος καὶ τῶν σεβαστῶν δύο σωματείων ὑπὲρ τῆς βελτιώσεως τῶν ἐθνικῶν ἡμῶν πραγμάτων.

Ὁ δὲ Κύριος, ὁ τὰ ἀσθενῆ θεραπεύων καὶ τὰ ἐλλείποντα ἀναπληρῶν, καταπέμψαι εἰς πάντας ὑμᾶς τὴν πανίσχυρον αὐτοῦ χάριν καὶ κατευθύναι τὰ διαβήματα ἡμῶν εἰς πᾶν ἔργον ἀγαθόν.

Τὸν δὲ Μεγαλειότατον ἡμῶν Ἄνακτα Σουλτὰν Ἀπδοὺλ-Ἀζὶζ-Χὰν Ἐφένδην μας, διατηροίη ἐπὶ τοῦ ἐνδόξου Αὐτοκρατορικοῦ Θρόνου ἄνοσον, ὑγιᾶ καὶ μακροήμερον. Ἀμήν!

ΑΚΑΔΗΜΙΑ ΑΘΗΝΩΝ

ΛΟΓΟΣ ΑΝΤΙΠΡΟΣΦΩΝΗΤΗΡΙΟΣ

Πρὸς τὸν ἀναγορευτήριον τοῦ Πατρ. Σωφρονίου, ἐκφωνηθεὶς ἀπ' Ἄμβωνος ὑπὸ τοῦ πρώην Μητροπολίτου Χαλεπίου Ἱεροθέου, Τοποτηρητοῦ τῆς Μεγάλης Πρωτοσυγκελλίας.

Καὶ δώσω ὑμῖν ἄρχοντα κατὰ τὴν καρδίαν μου.» (Ἱερεμ. κεφ. Γ' 15)

Τί τοῦτο, Παναγιώτατε Δέσποτα, τί τοῦτο τὸ λαμπρὸν καὶ περιχαρὲς θέαμα; τίς αὕτη ἡ τοσούτου λαοῦ πανταχόθεν συρροὴ ἐν τῷδε τῷ εὐαγεστάτῳ τῆς Μεγ. τοῦ Χριστοῦ Ἐκκλησίας ναῷ μετὰ φωνῆς ἀλαλαγμοῦ, ὡς λάβρος καὶ τηλεβόας χείμαρρος; διατί αὕτη ἡ βασιλὶς τῶν πόλεων ἐμφανίζεται σήμερον φαιδρὰ, ἐγείρουσα τρόπαια θριαμβευτικὰ κατὰ τοῦ μισοκάλου, φαιδρὰ χαρωπὸς, ἀγαλλομένη καὶ πλήρης παραμυθίας καὶ χρηστοτάτων ἐλπίδων ἐπὶ τῇ Σῇ εὐκταίᾳ καὶ ἐνδόξῳ ἀναβάσει ἐπὶ τὸν πατριαρχικὸν, ἀποστολικὸν καὶ Οἰκουμενικὸν Θρόνον; Τί δὲ ἡ Ἐκκλησία τοῦ Χριστοῦ ἑορτάζει μεγαλοπρεπῶς ἑορτὴν περιφανεστάτην, συνιστῶσα χοροστασίας, προσφέρουσα δόξαν, αἴρουσα χεῖρας ἱκετηρίους πρὸς οὐρανὸν, ὕμνους τε καὶ δοξολογίας πρὸς τὸν Θεὸν ἀναπέμπουσα;

Ταῦτα πάντα, Παναγιώτατε Δέσποτα, δι' οὐδὲν ἕτερον παρὰ, διότι ἡ ἀμώμητος τοῦ **Χριστοῦ** Ἐκκλησία, μετὰ δακρύων περιχαρῶς Σὲ ὑποδεχομένη σήμερον, ἀξιοῦται καθορᾶν Σὲ τὸν θειότατον καὶ σεβασμιώτατον ποιμενάρχην, ὡς ἄλλον φαεινὸν φωστῆρα, λαμπρῶς ἐπιτέλλοντα ἐν τῷ μεσημβρινῷ τοῦ ὀρθοδοξοῦντος κόσμου καὶ πᾶσαν τὴν τετραπέ-

ΑΚΑΔΗΜΙΑ ΑΘΗΝΩΝ

ρατον Οἰκουμένην, ὅπου προσκυνεῖται ὁ τετραμερὴς σταυρὸς τοῦ Χριστοῦ, μέλλοντα καταπυρσεύειν καὶ διαφωτίζειν πάντων τῶν πιστῶν καὶ τὰς καρδίας καὶ τὰς ψυχάς, καὶ θεωρεῖ τὴν ἡμέραν ταύτην, ἡμέραν χαρᾶς καὶ ἀγαλλιάσεως πνευματικῆς, ἡμέραν μεταβάσεως ἐπὶ τὸ κρεῖττον, καὶ εὐτυχίας ἐνάρξεως !

Ὁ παντεπόπτης καὶ παντοδύναμος Θεός, κατὰ τὰς ἀνεξιχνιάστους αὐτοῦ βουλάς, ηὐδόκησεν, ὅπως ἐπισκέψηται ἡμᾶς πάλιν, ἐπιδὼν τὴν κάκωσιν ἡμῶν· διὰ τοῦτο ἅμα τοῦ πατριαρχικοῦ Θρόνου χηρεύσαντος, καὶ τοῦ ἀξίου καὶ ἁρμοδίου ταῖς περιστάσεσιν ἀναζητουμένου, δάκτυλός τις ἀόρατος, δύναμές τις ἀνωτέρα καὶ ἀκαταμάχητος ἔστρεψε πάντων καὶ τὰς καρδίας καὶ τὰς ψυχὰς καὶ τὰ ὄμματα πρὸς τὸ ἱερὸν πρόσωπον τῆς Σῆς Παναγιότητος, καὶ ἅπασα ἡ τῶν ἱεραρχῶν ὁλομέλεια, καὶ ἅπας ὁ τῆς Ἐκκλησίας Κλῆρος, καὶ ἄρχοντες, καὶ λόγιοι καὶ ἰδιῶται, καὶ ἁπαξαπλῶς εἰπεῖν, πάσης ἡλικίας καὶ τάξεως καὶ βαθμοῦ ἄνθρωπος, πρὸς εὔκλειαν τῆς Ἐκκλησίας καὶ τοῦ ἔθνους ἡμῶν, μίαν ἀφῆκαν φωνήν, ἕνα ἐξ ἁπάντων ὁμολογοῦντες καὶ ἀνακηρύττοντες τὴν Σὴν τελειότητα.

Καὶ τίς ἐνταῦθα οὐχ ὁρᾷ προφανῶς τὸ ἔργον τῆς τοῦ Θεοῦ προνοίας; τίς οὐ κατανοεῖ, ὅτι, δάκτυλος Θεοῦ ἐν τοιαύταις σπουδαίαις περιστάσεσι τοῦ εὐσεβοῦς ἡμῶν γένους, Σὲ ἀνέστησε καὶ Σὲ ἀνύψωσεν ἐπὶ τῆς ἀνωτάτης τῆς Ἐκκλησίας περιωπῆς, ὡς ποιμενάρχην ἄξιον ἐπί τε παιδείᾳ καὶ ἀρετῇ καὶ συνέσει καὶ πολυπειρίᾳ διαπρέποντα, «**Καὶ δώσω**

ΑΚΑΔΗΜΙΑ ΑΘΗΝΩΝ

ὑμῖν ἄρχοντα κατὰ τὴν καρδίαν μου.,,

Μέγας ὁ Θεὸς τῆς Ὀρθοδοξίας, καὶ μεγάλη ἡ ἰσχὺς αὐτοῦ! Θαυμάσιαι ἀληθῶς τῆς θείας αὐτοῦ προνοίας αἱ κατὰ καιροὺς ἐπιδεικνύμεναι ἐμφάσεις! Πολλὰ πολλάκις ἡ Ἐκκλησία τοῦ Χριστοῦ ἀπὸ τῆς ἐν Ἐδὲμ συστάσεως αὐτῆς μέχρι τῶν καθ' ἡμᾶς χρόνων ὑπέστη δεινά, καταπολεμουμένη ποτὲ μὲν ὑπὸ τῶν ἐχθρῶν τῆς πίστεως ποτὲ δὲ ὑπὸ τῶν κατὰ καιροὺς ἀρχηγῶν αὐτῆς· ἀλλ' ὁ θεμελιωτὴς αὐτῆς οὐδέποτε ἐγκατέλιπεν αὐτὴν, ἀναδείξας προστάτας καὶ κηδεμόνας ἁρμοδίους ταῖς περιστάσεσιν.

Ὁμοίως καὶ κατὰ τὸν παρόντα χρόνον, ἡ αὐτὴ Ἐκκλησία, ὁ αὐτὸς περιούσιος λαὸς τοῦ Κυρίου καπολεμεῖται ὑπὸ τοῦ δαίμονος τοῦ ἐγωϊσμοῦ καὶ τῆς ἀσυμφωνίας, τῶν ταραχῶν καὶ τῶν συγχύσεων ὁρμῶσι κατ' αὐτῆς, ὡς λύκοι ἄγριοι, στῖφη αἱρετικῶν, πειρώμενοι διὰ παντοίων αὐτῶν μηχανημάτων διασκορπίσαι τὰ πρόβατα ἐκ τῆς μάνδρας τοῦ Χριστοῦ· διὸ καὶ ὁ Θεὸς ἰδὼν τὴν κάκωσιν τοῦ λαοῦ τῆς Ἐκκλησίας αὐτοῦ, τὴν παροῦσαν, λέγω, δυσχερῆ τῶν πραγμάτων κατάστασιν, Σέ ἀνέδειξεν, ὁ ἀρχιποίμην, ὁ ἀρχηγὸς καὶ θεμελιωτὴς αὐτῆς ἁρμοδιώτατον πηδαλιοῦχον τοῦ παγκοσμίου σκάφους τῆς καθολικῆς ὀρθοδόξου ἐκκλησίας, ὡς ἄλλον προφήτην Μωϋσῆν, ἵνα διαβιβάσῃς ἅπαν τὸ θεόθεν ἐμπιστευθέν σοι ὀρθόδοξον πλήρωμα διὰ τῆς πολυκυμάντου θαλάσσης τῆς συγχύσεως καὶ ἀνωμαλίας, καὶ ὁδηγήσῃς αὐτὸ εἰς τὴν ἔρημον τῆς ἡσυχίας, εἰς μονὰς σωτηρίους, τοὺς βαρεῖς λύκους, τοὺς πολλοὺς καὶ ποικίλους ἐπιβούλους τῆς εὐσεβείας—ἀπε-

λαύνων μακρὰν καὶ συντρίβων αὐτῶν τὰ μηχανήματα, ὡς σκεύη κεραμέως.

Ἅπας ὁ ἱερὸς Κλῆρος, ἅπας ὁ λαός, λαὸς οὕτω συνετὸς καὶ εὐαίσθητος, λαὸς οὕτω ζηλωτὴς καὶ φιλόθεος, ἀπεκδέχεται—ἀπὸ τῆς Σῆς προνοίας καὶ ἐμπειρίας, ὡς πνευματικοῦ ἀρχηγοῦ, τὴν ἀπαραίτητον ρύθμισιν καὶ μόρφωσιν τοῦ ἱεροῦ Κλήρου, τὴν μετὰ ἀκριβεστάτης διατηρήσεως τῶν ἱερῶν κανόνων ἐξάσκησιν τῆς ἐκκλησιαστικῆς εὐταξίας, τὴν πλήρη καὶ ἐπωφελῆ ἐφαρμογὴν τῶν ἐθνοσωτηρίων κανονισμῶν, τῶν ὑπὸ τῆς αὐτοκρατορικῆς εὐμενεστάτης ἡμῖν Μεγαλειότητος ἐπ' ἐσχάτων δι' αὐτοκρατορικοῦ διατάγματος ἐπικεκυρωμένων, πρὸς βελτίονα τῶν καθ' ἡμᾶς ἐθνικῶν πραγμάτων προαγωγήν, τὴν εὐπρέπειαν τῶν ἱερῶν ναῶν, τὴν ἐκπαίδευσιν τῆς νεολαίας, τὴν ἐπιτήρησιν καὶ αὔξησιν τῶν τε ἐκπαιδευτικῶν καὶ φιλανθρωπικῶν καταστημάτων τοῦ ἔθνους, τὴν διάδοσιν τοῦ κηρύγματος τοῦ θείου λόγου καὶ τὴν φιλάνθρωπον καὶ χριστιανικὴν περίθαλψιν τῶν πασχόντων ἡμῶν ἀδελφῶν.

Μέγας ἀληθῶς ὁ ἀγὼν καὶ τὸ φορτίον βαρὺ καὶ δυσβάστακτον, τοσαῦται μυριάδες ψυχῶν, τοσοῦτοι λαοί, οἱ πάντες ἀπαιτοῦσι τὴν μέριμνάν Σου, καὶ πάντων ἡ ψυχικὴ σωτηρία κατὰ μέγα μέρος ἐκ τῶν πατρικῶν σου νουθεσιῶν ἐξήρτηται, ὀφείλοντος δοῦναι λόγον τῷ Θεῷ περὶ τῆς ἐμπεπιστευμένης θεόθεν εἰς χεῖράς σου παρακαταθήκης.

Εἰς Σέ, τέλος πάντων, ἀπόκειται ἡ εἰς τοὺς κόλπους τῆς κοινῆς ἡμῶν Ἐκκλησίας ἐπάνοδος καὶ συμφιλίωσις τῶν ἀδελφῶν ἡμῶν Βουλγάρων, καὶ ἡ μετὰ

ΑΚΑΔΗΜΙΑ ΑΘΗΝΩΝ

τῆς ἐν Χριστῷ ἀδελφικῆς ἑνότητος τῶν ἁπανταχοῦ γῆς ὀρθοδόξων αὐτοκεφάλων ἐκκλησιῶν ἀκεραιότητος τοῦ μεγάλου σώματος τῆς καθολικῆς ἐκκλησίας, ἧς ἡ κεφαλὴ ὁ **Χριστός**.

Δυσχερὴς μέν, Παναγιώτατε Δέσποτα, δυσχερής, ὁμολογῶ, ὁ ἀγὼν, καὶ οὐ τοῦ παντός, ἀλλ' ἔχεις τοσαῦτα παραδείγματα τῶν τοσούτων προκατόχων Σου, Γρηγορίων, λέγω, Χρυσοστόμων, Φωτίων, Γενναδίων καὶ τοσούτων ἄλλων, οἵτινες γενναίως ἀγωνισθέντες κατὰ τῶν ἐχθρῶν, τῆς Ὀρθοδοξίας, διέσωσαν καὶ παρέδωκαν ἡμῖν αὐτὴν ἄσπιλον, ἀμόλυντον καὶ ἀκεραίαν, καὶ τῶν ὁποίων ἡ συνεχὴς ἀνάμνησις ἔσεται καὶ διηνεκὴς ἔμπνευσις εἰς τὴν Σὴν ὀξυνουστάτην περίνοιαν. Ἔχεις, τελευταῖον, αὐτόν τὸν Θεόν, τὸν βασιλέα τῶν βασιλευόντων, ὅστις ἄνωθεν προλειαίνει τὰς δυσχερείας τῶν προκειμένων σοι ἀγώνων, ἐνισχύει τὴν καρτερίαν, ἐπιχέει τὸν ἄνωθεν φωτισμὸν εἰς τὰς διανοίας. Μέγας, λέγω, ὁ ἀγὼν, καὶ δεινός, ἀλλὰ μεγάλη καὶ ἡ ψυχή σου, Παναγιώτατε Δέσποτα, μεγάλη σου καὶ ἡ καρδία καὶ ἡ διάνοια, μεγάλη καὶ ἡ προθυμία τῶν ἁπανταχοῦ πνευματικῶν τέκνων σου, μεγάλα δὲ καὶ τὰ ἐν τῷ μέλλοντι βραβεῖα τῶν ἀνδρείως ἐγκαρτερούντων ὑπὲρ τοῦ κατὰ Χριστὸν πολιτεύματος.

Ἀνάβηθι οὖν, ὦ Ἱερὰ Κορυφή, ἀνάβηθι θαρραλέως ἐπὶ τῆς ὑψηλῆς ταύτης κορυφῆς τῆς νέας Σιών, μὴ δειλιάσῃς, ἀλλ' ἔντεινε καὶ κατευοδοῦ ἕνεκα ἀληθείας καὶ πρᾳότητος καὶ δικαιοσύνης καὶ ὁδηγήσει σὲ θαυμαστῶς ἡ δεξιὰ τοῦ Ὑψίστου.

Ἡ ἁγία καὶ Ἱερὰ Σύνοδος ὡς καὶ τὸ σεβαστὸν

Δ.Ε.Μ. Συμβούλιον ἀσμένως καὶ εἰλικρινῶς καὶ κατὰ χρέος συναντιλαμβανομένη τῶν πατριαρχικῶν σου καμάτων, θέλει Σοὶ ἀνακουφίζει τὸ βάρος, ἡ δὲ πατρικὴ εὐμένεια τοῦ γαληνοτάτου καὶ εὐσπλαγχνικωτάτου ἡμῶν Ἄνακτος, ἀφ' ἧς ἀπορρέει ἑκάστοτε εἰς τὸ ἔθνος ἡμῶν ἄφθονος ἐπομβρία ἀγαθοδωρημῶν καὶ χαρίτων, θέλει διευκολύνει τὴν ἐκτέλεσιν πάσης ἀγαθῆς Σου βουλῆς καὶ προαιρέσεως.

Ἡμεῖς δὲ πάντες, τὰ πιστὰ καὶ γνήσια τέκνα Σου, οἱ ἀπὸ περάτων ἕως περάτων τῆς Οἰκουμένης λαοὶ τῆς ὀρθοδοξίας, χεῖρας αἴροντες καὶ καρδίας πρὸς τὸν ἐπουράνιον ἡμῶν Πατέρα καὶ Κύριον, θέλομεν ἐπικαλεῖσθαι ἡμέρας καὶ νυκτὸς τὴν ἐπὶ Σὲ θείαν αὐτοῦ ἀρωγὴν καὶ ἀντίληψιν.

Ναί, Θεάνθρωπε Κύριε Ἰησοῦ Χριστέ, ὁ μόνος καὶ αἰώνιος ἡμῶν ἀρχιερεὺς καὶ βασιλεὺς, περίσωζε ἐν εἰρήνῃ τὸν Γαληνότατον, Κραταιότατον καὶ εὐεργετικώτατον ἡμῶν Ἄνακτα Σουλτὰν-Ἀπδοὺλ-Ἀζὶζ ἐφένδην ἡμῶν, ἐπινεύων ἀείποτε ἀγαθὰ ἐν τῇ καρδίᾳ Αὐτοῦ πρὸς εὐημερίαν καὶ ἄνεσιν τῶν ὑπὸ τὰ σκῆπτρα Αὐτοῦ διατελούντων πιστῶν ὑπηκόων λαῶν, ἐφ' ὧν ἔταξας Αὐτὸν βασιλεύειν· διαφύλαττε δὲ ἐν ὑγιείᾳ καὶ εὐσταθείᾳ καὶ τοὺς περὶ τὴν Α.Α.Μ. εὐμενεστάτους ἡμῶν Ὑπουργούς· τὸν δὲ Παναγιώτατον, Σεβασμιώτατον ἡμῶν Αὐθέντην καὶ Δεσπότην, τὸν Οἰκουμενικὸν Πατριάρχην, κ.κ. Σωφρόνιον, σκέπε, φρούρει, φύλαττε καὶ πολυχρόνιον καὶ ἀνεπηρέαστον ἐπὶ τοῦ Ἀποστολικοῦ Θρόνου διατήρησον ὑγιᾶ καὶ εὔθυμον, μέχρι γήρως βαθυτάτου καὶ λιπαροῦ, πρὸς αἴδιον χαρὰν καὶ ὠφέλειαν καὶ

ΑΚΑΔΗΜΙΑ ΑΘΗΝΩΝ

καύχημα τοῦ χριστωνύμου πληρώματος, κραταίωσον αὐτὸν ἐν τῷ κραταιῷ σου βραχίονι, ἐνδυνάμωσον, ὅπως διευθύνῃ ἀσφαλῶς καὶ ἀκινδύνως τὸ πάγκοινον σκάφος τῆς ἁγίας σου Ἐκκλησίας, ὑπὲρ ἧς τὸ ἀπειρότιμόν σου αἷμα ἐξέχεας, εἰς ἀταράχους καὶ εὐδίους λιμένας. Βασιλεῦ ἅγιε, τὸ βασίλειον ἱεράτευμα, τὸν πιστὸν καὶ περιούσιον λαόν σου ἀνεπιβούλευτον διατήρησον, τὴν ἁγίαν ἡμῶν καὶ ὀρθόδοξον πίστιν στήριξον, τὰ ἔθνη, τὰ τοὺς πολέμους θέλοντα, πράϋνον, τὸν πολυτάραχον κόσμον εἰρήνευσον, τὴν μίαν, ἁγίαν, καθολικὴν καὶ ἀποστολικὴν ἐκκλησίαν σου, τὴν ἐκκλησίαν τῶν ὀρθοδόξων λατρευτῶν σου, καλῶς διαφύλαξον ἐκ λύκων λυμαινομένων αὐτήν, ἐν τῇ ἑνότητι τῆς ὁμολογίας καὶ τῇ κοινωνίᾳ τοῦ Ἁγίου Πνεύματος, καὶ πάντας ἡμᾶς ἐπίσκεψαι ἐν ἐλέει καὶ οἰκτιρμοῖς, ἵνα διὰ παντὸς δοξάζωμεν τὸ πανάγιον ὄνομά σου, τοῦ Πατρὸς καὶ τοῦ Υἱοῦ καὶ τοῦ Ἁγίου Πνεύματος, νῦν καὶ ἀεὶ καὶ εἰς τοὺς αἰῶνας τῶν αἰώνων. Ἀμήν.

(Ἕπεται συνέχεια.)

—Πατριαρχεία ἐν Κωνσταντινουπόλει

—Πατριαρχεία ἐν Ἀλεξανδρείᾳ

—50ετηρὶς ἀρχιερωσύνης

—25ετηρὶς Πατριαρχείας

—Ἀποβίωσις—Κηδεία

—Διαθήκη.

ΑΚΑΔΗΜΙΑ ΑΘΗΝΩΝ

—

Β'. ΛΟΓΟΣ

Μετὰ τὴν ἐκ τῶν ἀνακτόρων ἐπάνοδον, ἐκφωνηθεὶς τῇ 28 Ὀκτωβρ. 1863 ὑπὸ τοῦ εὐρυμαθοῦς καὶ περικλεοῦς ῥήτορος καὶ ἱεροδιδασκάλου σοφοῦ τῆς Ἀνατολικῆς Ὀρθοδόξου Ἐκκλησίας ΕΥΣΤΑΘΙΟΥ ΚΛΕΟΒΟΥΛΟΥ, τοῦ μετέπειτα πρωτοθρόνου Μητροπολίτου Καισαρείας.

— Ἀλλὰ τίς ἡ μεγαλοπρεπὴς καὶ πανηγυρικὴ τῆς εὐσεβείας αὕτη πομπή, ἡ ἐν ἀμφόδοις καὶ ἐν ἐξόδοις, ἐν ταῖς ἀγυιαῖς καὶ ἐν ταῖς πλατείαις, καὶ ἐν ὁλοφώτῳ ναῷ Κυρίου; Τί βούλεται ἅπας οὗτος ὁ φιλόθεος τοῦ Θεοῦ λαός, λαὸς βαρὺς καὶ πυκάζων ἕως τῶν κεράτων τοῦ θυσιαστηρίου, οἱ πρεσβύτεροι καὶ πρόκριτοι τοῦ νέου Ἰσραήλ, ἑορτὴν καινὴν καὶ εὔσημον συστησάμενοι ἐν Ἐκκλησίᾳ πολλῇ καὶ μεγάλῃ;

Τί πάλιν βοᾷ τῶν θείων προφητῶν ὁ μεγαλοφωνότατος· «Ἐπ' ὄρος ὑψηλὸν ἀνάβηθι ὁ εὐαγγελιζόμενος Σιών ...ὡς ποιμὴν, ποιμανεῖ τὸ ποίμνιον αὐτοῦ, καὶ τῷ βραχίονι αὐτοῦ συνάζει ἄρνας, καὶ ἐν τῷ κόλπῳ αὐτοῦ βαστάσει»;

Ἀναβαίνει, ὦ φιλόχριστε καὶ θεόφρων ὁμήγυρι, ἀναβαίνει ὁ τοῦ παντοκράτορος Κυρίου καὶ τῆς Ἐκκλησίας αὐτοῦ ἐκλεκτὸς ἀρχιεράρχης εἰς τὸ ὄρος τοῦτο τὸ ὑψηλὸν τῆς θείας πόλεως, ἵνα, ὡς ἡ τῆς Ἀποκαλύψεως λαμπάς, ἡ ἐκ τῶν ἑπτὰ τοῦ Θεοῦ πνευμάτων τὸ φῶς ἀρυομένη, τηλαυγέστερον ἐκπορεύῃ τὰς τῆς εὐσεβείας λαμπηδόνας ἀνὰ πᾶσαν τὴν φιλόχριστον οἰκουμένην. Ἐπὶ τὸν πρῶτον τῆς ὀρ-

ΑΚΑΔΗΜΙΑ ΑΘΗΝΩΝ

θοδοξίας Θρόνον, ὁ ἐπὶ γῆς πρωτεύων, ἐνθρονίζεται ποιμὴν, καὶ ἰδοὺ συντρέχουσι τὰ ποίμνια ἐν ἀγαλλιάσει, ὅπως ἐπιγνόντα τὸν καλὸν ποιμένα, γνωσθῶσι καὶ εὐλογηθῶσιν ὑπ' αὐτοῦ, καὶ καλῇ αὐτὰ κατ' ὄνομα, καὶ εἰδῶσι τὴν φωνὴν αὐτοῦ, [καὶ αὐτῷ ἀκολουθῶσι πειθηνίως, εἰσάγοντι καὶ ἐξάγοντι εἰς νομὰς σωτηρίους.

Συντρέχουσιν, ἵνα τῆς ἐπὶ χρησταῖς καὶ εὐλογημέναις ταῖς ἐλπίσιν ἀρχομένης σήμερον ἀρχιποιμαντορίας, ἐνωτισθῶσι τὸ πρόγραμμα ἀπὸ τοῦ ἱεροῦ τούτου βήματος, ὅ προώρισεν ὁ Θεὸς, ὡς τῆς οὐρανίου ἀληθείας ἀψευδὲς χρηστήριον, εὐαγγελίζεσθαι τὰ θεία δικαιώματα, εὐαγγελίζεσθαι εἰρήνην, «εὐαγγελίζεσθαι τὰ ἀγαθά».

Ἀνάβαινε λοιπὸν εὐθαρσῶς, **κλητὲ καὶ ἐκλεκτὲ τοῦ Θεοῦ ἀπόστολε**, ἀνάβαινε εἰς τὸ ἀειλαμπὲς καὶ τηλέφαντον ὕψος τῆς θεοσκεπάστου ἀποστολικῆς τε καὶ συνοδικῆς τῶν εὐαγγελικῶν λειμώνων σκοπιᾶς, ἵνα, πάντα τοῦ Θεοῦ τὰ ποίμνια ἐπισκοπῶν ὑψόθεν, συνάγῃς φιλοστόργως τοὺς εὐλογημένους ἄρνας τοῦ Κυρίου, καὶ ἐπὶ τῶν πατρικῶν σου κόλπων βαστάζῃς αὐτοὺς, ὡς ἐκεῖνος ὁ παντέλειος ποιμὴν, ὁ ἐπ' ὤμων ἄρας τὸ πεπλανημένον πρόβατον. Ὕψου τοὐντεῦθεν τὴν ποιμαντορικὴν φωνήν σου ἄφοβος ἐν τῇ ἰσχύϊ τῆς ἄνωθεν κλήσεως, καὶ διασάλπιζε ἀμέσως καὶ ἐμμέσως τὸ θέλημα τοῦ καλέσαντός σε παντοκράτορος. Τοῦτ' ἐντέλλεται τὸ Πνεῦμα διὰ τῆς φωνῆς τῶν ἐκλογέων σου, ἄξιον ἀνακηρυττόντων σε. Ταῦτα διὰ στόματος προφητικοῦ τὴν τῶν ἀξίων καὶ θεοπροβλήτων ποι-

ΑΚΑΔΗΜΙΑ ΑΘΗΝΩΝ

μένων ὁδὸν προκατασκευάζοντος, «Ἐπ' ὄρος ὑψηλὸν ἀνάβηθι ὁ εὐαγγελιζόμνος Σιὼν, ὕψωσον ἐν ἰσχύϊ τὴν φωνήν σου....ὑψώσατε, μὴ φοβεῖσθε».

Καὶ σὺ μὲν, ὦ πρωτοστάτα τῶν ποιμένων θεοτίμητε, οὐδαμῶς ἀγνοεῖς, ὅσῳ μεῖζον καὶ ὑπερανα6εδηκὸς τὸ ὕψος, εἰς ὃ ἀνάγει σε σήμερον ἡ τοῦ Θεοῦ δεξιὰ, τόσῳ βαρύτεραι καὶ αἱ πρὸς τὸν Θεὸν καὶ τὸν πλησίον ὀφειλαί σου· τόσον ἀθλητικωτέρους ὑπέδυς καὶ τοὺς ἀγῶνας, ἀγῶνας τοῦ καθήκοντος καὶ τῆς ἀρετῆς; ὑπὲρ σεαυτοῦ καὶ παντὸς τοῦ λαοῦ.

Οὔτε ἡ ἐπάνω ὄρους κειμένη πόλις κρυβῆναι δύναται, οὔτε ὁ τὸ Οἰκουμενικὸν Θρόνον ἀγλαΐζων ἐν τῷ σκότει καλυφθῆναι τῆς πνευματικῆς ἀφανείας καὶ ταπεινώσεως. Ὅπου δὲ παντὸς ἱερέως καὶ πνευματικοῦ ποιμένος ἡ ψυχή ἐστι τὸ ἅλας καὶ τὸ φῶς τῶν ἐπὶ γῆς, καθὼς εἶπεν ὁ Κύριος· ὅπου ὁ ἱερὸς κλῆρος καθόλου ἐστὶν ἡ τοῦ λαοῦ κεφαλὴ, ἡ ὅλον κυβερνῶσα καὶ ζωοποιοῦσα τὸ σῶμα· ὅπου, κατὰ τοὺς θείους πατέρας, ἡ μὲν ἱερωσύνη **ἀγγελικῆς ἀρετῆς δεομένη καὶ τελειότητος**, τοσοῦτον ὑπερτερεῖ στρατηγίας καὶ βασιλείας, ὅσον ὑπερέχουσιν αἱ ψυχαὶ τῶν σωμάτων καὶ ὁ οὐρανὸς τῆς γῆς· ὁ δέ τοὺς πιστοὺς ποιμαίνων ἐπίσκοπος τοσοῦτον ὑπερβάλλειν αὐτοὺς ὀφείλει ἐν ἀρετῇ καὶ φρονήσει, ὅσον ἄνθρωπος διαφέρει ἀλόγου θρέμματος.

«Ὅση πρὸς τὰ ἄλογα τῶν λογικῶν ἀνθρώπων ἡ διαφορὰ, τοσοῦτον τοῦ ποιμένος καὶ τῶν ποιμαινομένων ἔστω τὸ μέσον, ἵνα μὴ καὶ πλέον τι εἴπω.» Ἰω. Χρυσόστ. Ἱερωσ. λόγῳ β'. Πρβλ. καὶ λόγ. γ'. καὶ στ'.

Τί ἄρα εἴπωμεν περὶ τοῦ προέδρου τῶν ποιμένων,

εἰς ὃν ἐμπεπίστευται πάσης ἐκκλησίας ἡ μέριμνα καὶ ἡ περὶ πάσης ψυχῆς χριστιανῶν ὀρθοδόξων εὐθύνη καὶ ἐπαγρύπνησις!

Καὶ ἄλλως οὐδένα λανθάνει τῶν εὐσεβῶν ἱεραρχῶν, ὅτι πᾶσα μὲν ἡ ἱερὰ τῶν ὀρθοδόξων Πατριαρχῶν ἡ τετρακτὺς, ὡς τέσσαρές εἰσι θεόστολοι εὐαγγελισταὶ καὶ ἄγγελοι, καὶ γεωργοὶ, οἱ τὴν τοῦ αἰωνίου βασιλείαν εἰς τὰ τετραπέρατα τῆς ὑφηλίου διασαλπίζοντες καὶ φυτεύοντες· οἱ τέσσαρες τῆς νοητῆς Ἐδὲμ ἀένναοι ποταμοὶ, οἱ τὸν ἐκκλησιαστικὸν παράδεισον ἀρδεύοντες· οἱ τέσσαρες γωνιαῖοι λίθοι, δι' ὧν «πᾶσα οἰκοδομὴ συναρμολογουμένη ἔσται εἰς ναὸν ἅγιον ἐν Κυρίῳ». Ἀλλὰ τῶν ἄλλων πάντων τόσον προέχει τῇ τιμῇ ὁ τῆς βασιλίδος ταύτης τῶν πόλεων ἁγιώτατος Ἐπίσκοπος, ὅσον ἐν τῇ μητροπόλει ταύτῃ τοῦ μεγάλου βασιλέως καὶ ἀποστόλου Κωνσταντίνου, πάμφωτος καὶ κραταιὰ ἐξέλαμψε καὶ ἐμεγαλύνθη ἡ καθολικὴ καὶ ἀποστολικὴ ὀρθοδοξία, πάντας τοὺς λαοὺς τῆς Οἰκουμένης, πεπολιτισμένους τε καὶ μὴ, ὡσεὶ τέκνον ἓν, ἐγκολπωσαμένη καὶ υἱοθετήσασα. Ἔκτοτε ὁ τοῦ **πρωτοκλήτου** θρόνος, ἡ μεγάλη αὕτη τῆς μεγαλωνύμου εὐσεβείας φύλαξ καὶ διδάσκαλος, ἡ τῶν Ἐκκλησιῶν Ἐκκλησία, ὡς τοῦ φωτὸς τῶν οὐρανίων ἀληθειῶν ἄσβεστος ἑστία, ἀπαιτεῖ, ἵνα, καὶ ὁ προκαθήμενος δᾳδοῦχος συσκιάζῃ τῶν συλλειτουργῶν ἁπαξαπάντων πάσας τὰς ἀρετὰς, τὰς τοῦ νοὸς ὁμοῦ καὶ τὰς τῆς καρδίας, τὰς θεωρητικὰς καὶ τὰς πρακτικάς.

Πλὴν, ἀλλὰ ταῦτα πάντα, ὡς εἶπα, καλῶς γινώσκουσα ἡ σὴ **εὐπαίδευτος** καὶ **θεόφρων** ἁγιό-

ΑΚΑΔΗΜΙΑ ΑΘΗΝΩΝ

της, πατριάρχα πανάγιε, ἐπεμαρτύρησεν ἤδη καὶ **τοῖς ἔργοις χρόνον μακρὸν, οὐ πολὺ τῶν 30 ἐτῶν ἀποδέοντα τύπος, λέγουσι, γενομένη, ἐν αἷς προέστη ἀνεγκλήτως καὶ δημοφιλήτως δυσὶν εὐαγέσι παροικίαις τῶν τοῦ Αἰγαίου καὶ τοῦ Πόντου ἀγλαῶν καὶ εὐάνδρων καὶ ὀνομαστῶν ἐπ' εὐσεβείᾳ θυγατέρων, Χίου καὶ 'Αμασείας, τύπος καλῶν ἔργων καὶ διδασκαλίας ἀδιαφθόρου, καὶ ἀναστροφῆς σεμνῆς καὶ ἀκαταγνώστου, καὶ αὐτόχρημα φερωνύμου, ὥσπερ οἱ Τῖτοι καὶ οἱ Τιμόθεοι.**

Ναὶ ἔσχες καὶ σὺ, παναγιώτατε πάτερ καὶ δέσποτα, ὡς αἱ ἀποστολικαὶ ἐκεῖναι ἀπαρχαὶ, ἔσχες τὸν σὸν Παῦλον, ἐν τῷ ἀειμνήστῳ καὶ μεγάλης φήμης καὶ ἀρετῆς γέροντι καὶ πνευματικῷ πατρί σου, τῷ Κυρῷ Κοσμᾷ, ὅστις, ἐν τῷ ποιμαίνειν καὶ ἀγαθοεργεῖν, 3 ἐφεξῆς θεοσώστων ἐπαρχιῶν, Προικοννήσου καὶ Βιζύης καὶ Χίου, ἀναδειχθεὶς τὸ ἀριπρεπὲς ἀγλάϊσμα, τοιοῦτον ἀνέδειξέ σε διὰ τοῦ παραδείγματος, ὁποῖον ἡ 'Εκκλησία τιμᾷ τανῦν καὶ γεραίρει ποιμένα. Οὕτως ἄρα τῶν μεγάλων διδασκάλων μεγάλα γίνονται τὰ μαθήματα, περίβλεπτοι καὶ οἱ μαθηταί. Τούτοις οὖν τοῖς διδασκάλοις ἀόκνως ἀπὸ νεότητος καὶ σὲ κατακολουθήσαντα καὶ ἐπ' ὀλίγων δεδοκιμασμένον, ἐπὶ πλειόνων καὶ μειζόνων ἀπάρτι καθίστησιν, ὁ ἐπουράνιος βραβευτὴς ἐν τοῖς τῶν μακαρίων ἀποστόλων κλητοῖς διαδόχοις, τὸν ἐκλεκτὸν κορυφαῖον ἀναγορεύων σε. 'Αγαλλιάσθω τοίνυν ἡ τῶν πιστῶν 'Εκκλησία τούτων ἕνεκα καὶ εὐλογείτω τῆς θείας δόξης τὸ μεγαλοπρεπὲς καὶ πάντιμον ὄνομα.

ΑΚΑΔΗΜΙΑ ΑΘΗΝΩΝ

Ἐγὼ δ' ἐκεῖνο προστίθημι, πρωθιεράρχα θεσπέσιε, ὅτι, οὐδὲν τῶν ὑπ' οὐρανὸν ἐστὶν ἀπρονόητον, ὡς ἡ ἔσω καὶ θύραθεν διδάσκουσιν ἱστορίαι, ὅπου ποτὲ μέγας ἤρθη διωγμὸς καὶ τάραχος, ἐκεῖ καὶ τοὺς παλαιστὰς ἡ πρόνοια ρωμαλέους ἤγειρε, καὶ τοὺς κυβερνήτας ἐμπείρους ἐκάλεσεν.

Ὅθεν καὶ τεκμήριον ἐγὼ τῆς σῆς παρὰ τῷ Θεῷ ἀξίας, (ἐὰν θεία εὐδοκία διέπῃ τὰ καθ' ἡμᾶς), τοῦτο τίθεμαι, ὅτι, ζοφώδη ὑπὲρ τὸν ἐκκλησιαστικὸν ὁρίζοντα μετεωρίζονται νέφη· βρέμει δὲ καὶ απαίσιον μυκᾶται ἡ ἀπὸ μυρίων σφαδαζόντων παθῶν συγκυκωμένη καὶ συνογκουμένη θάλασσα· τὰ δὲ πρακτέα, ἐργώδη καὶ πολλά τινα φαίνονται. Ἐντεῦθεν φοβεροὶ σωματικῶν ἀγώνων καὶ θλίψεων σκόπελοι, ἐκεῖθεν πνευματικῶν κινδύνων λανθάνουσαι ὕφαλοι, πολλαχοῦ κυμάτων ὕψη ἀμέτρητα, ἡ ἄβυσσοι ἀχανεῖς τῆς θρησκευτικῆς ἀμφιβολίας, τῆς δεισιδαιμονίας, τῆς ψυχρότητος καὶ παντελοῦς ἀπιστίας τὸν οὐρανοδρόμονα πλοῦν τοῦ μεγάλου καὶ θεοπαγοῦς τῆς Ἐκκλησίας σκάφους, δύσπλουν καὶ πολύπονον ἀπεργάζονται.

Διότι, ἐὰν μὲν πρὸς τὰ ἔσω καὶ τὰ ἔξωθεν ἀποβλέψωμεν, ὥσπερ σφηκῶν καὶ ἀκρίδων καὶ μονιῶν ἀγρίων ψυχοβόροι ἀγέλαι, τὰ θεόσπαρτα καὶ πολύφορα τῆς ἑώας ὀρθοδοξίας λήϊα νέμονται πολλαχοῦ καὶ καταλυμαίνονται. Εἰ δὲ τὰ ἔσω θεασόμεθα, ἔνθεν μὲν, λαῖλαψ ἐξερράγη πορίστριος, (τὸ μοναστηριακὸν ζήτημα ἐν Μολδοβλαχίᾳ), ἡ περὶ σφετερισμοῦ τῶν πατρῴων κλήρων, οὔτε λίαν εὔχαρις, οὔτε ἱδρῶτος ἐκτός· ἔνθεν δὲ πρόβατά τινα προσγειότερον, τὸ

ἑνιαῖον καὶ ἀδιαίρετον σῶμα τοῦ Χριστοῦ εἰς φυλὰς ἀλληλομάχους διασχίσας σπουδάζουσι τὴν ἀποστολικὴν καὶ θεοσύνακτον σύνοδον εἰς φυλετικῶν ἀντιπροσώπων γήϊνον οἰκτρὸν συνέδριον μετατρέποντα, οὐδὲ τί ἐστι **τὸ πρὸς κέντρα λακτίζειν** καταμανθάνοντα.

Ἄλλοθέν ποθεν ἀρχαιότεροί τινες ἐν Χριστῷ ἀδελφοὶ καὶ πατέρες, εἰς τὸν ἀποστολικὸν πῆχυν ἀπροσεκτοῦντες, τόν, «Εἰ αὐτοὺς διεκρίνομεν, οὐκ ἂν ἐκρινόμεθα», σφόδρα δυσανασχετοῦσι καὶ ἀπελπισίας ἀφιᾶσι κραυγήν, ὅταν τοὺς ἀμβλυωποῦντας ὀφθαλμοὺς οἱ χεῖρες καὶ οἱ πόδες τῆς τῶν εὐσεβῶν ὁλομελείας ἀδελφῶς ὁδηγεῖν ἐπαγγέλλωνται. Ἢ ἔμπαλιν, Μαριάμμαι τινὲς πλατεῖ κραυγάζουσι στόματι· «Μὴ Μωϋσεῖ μόνῳ ἐλάλησε Κύριος»; καὶ τὴν Ἐκκλησίαν τοῦ Χριστοῦ, ἧς οἱ θεσμοὶ, προφητικοὶ καὶ ἀποστολικοὶ καὶ συνοδικοὶ, καὶ ὅλως ἐξ Ἁγίου Πνεύματος, ἀνθρωπίνως καὶ ἐθνοπολιτικῶς διοικῆσαι πεφιλοτίμηνται.

ΑΚΑΔΗΜΙΑ ΑΘΗΝΩΝ

Ἐν τοιούτοις σάλοις κλυδωνιζομένη Ἐκκλησία τί διαφέρει τοῦ παλίρρου καὶ ἀκαταστάτου Εὐρίπου τῶν πρὸς ἑσπέραν τοῦ ἡλίου τῆς ὀρθοδοξίας ἀμαυρωθεισῶν Ἐκκλησιῶν; Οὐδὲ ὑπερβολὴν λέγει τις, ἐφαρμόζων ἐκεῖνα τοῦ μεγάλου Πατριάρχου καὶ πατρὸς ἐπιφωνήματα: «Χαλεποὶ οἱ καιροί· οἱ ἐπιβουλεύοντες πολλοί· τὸ τῆς ἀγάπης γνήσιον ἀπόλωλεν...ἐν μέσῳ παγίδων διαβαίνομεν καὶ ἐπὶ ἐπάλξεων πόλεων περιπατοῦμεν. Οἱ μὲν ἕτοιμοι τοῖς ἡμετέροις ἐφησθῆναι κακοῖς...πολλοὶ καὶ πολλαχόθεν ἐφεστήκασιν· ὁ δὲ συναλγήσων οὐδείς· ἢ εὐαρίθμητοι λίαν».

Ὁμολογουμένου δὲ, ὅτι, οὐδὲν μᾶλλόν ἐστιν εὐκλεέστερος ὁ τοὺς ἔξω ἀγῶνας καὶ θριάμβους δεινὸς ἀρχηγὸς, ἢ ὁ καθιστῶν τὸν λαὸν αὐτοῦ εὐτυχῆ καὶ εὐήμερον περὶ τὰ ἔσω καίρια, οὐκ ὀλίγα τῶν ἐν τῷ κόλπῳ τῆς εὐσεβοῦς κοινωνίας, ἀμέσου καὶ ταχυνῆς τῆς ἐπιμελείας δέονται.

Ποῦ γὰρ ὁ συνοδικὸς οἶκος τῶν ἐνδημούντων (ἐνδήμων) καὶ παρεπιδημούντων ἀρχιερέων; Ποῦ ἡ ἀποχρῶσα πρόνοια περὶ καταρτίσεως τοῦ κατ᾽ ἐνορίας κλήρου; Ποῦ ἡ τῆς ἱερᾶς μουσικῆς πατριαρχικὴ σχολή; Ποῦ ἡ δημοσία βιβλιοθήκη ἐν πόλει, ἐν ᾗ βιβλίων μέγας ἐπιδημεῖ λιμός; Ποῦ ἡ συνοδόφθογγος τῆς ὀρθοδοξίας σάλπιγξ, ἡ τὴν εὐσέβειαν καὶ τὴν ὑγιᾶ παιδείαν διαδώσουσα καὶ προασπισομένη; Ποῦ τὸ οὕτω συγκεκροτημένον θεολογικὸν καὶ ἱεροδιδασκαλικὸν συνέδριον, (ἱερὸς σύλλογος, κεντρικὴ ἐπιτροπή) ὥστε πάντοτε καὶ ἔσωθεν καὶ ἔξωθεν καθιστάναι τῆς ὀρθοδόξου ἀκροπόλεως τὰ τείχη ἐρυμνὰ καὶ ἀπόρθητα; Τίς ἀγνοεῖ, ὅπου πνευματικὴ ἐγρήγορσις καὶ ζωή, ὅπου τύπου παμφαὴς ἡμέρα, ἐκεῖθεν φεύγει πᾶσα ἠθικὴ τοῦ προσηλυτισμοῦ ληστεία;

«Ὅταν μὲν αὐτὴν "τὴν τοῦ Θεοῦ πόλιν πανταχόθεν ἀντὶ τείχους ἡ τοῦ ποιμένος ἀγχίνοιά τε καὶ σύνεσις περιβάλλῃ, πάντα εἰς αἰσχύνην καὶ γέλωτα τοῖς ἐχθροῖς τὰ μηχανήματα τελευτᾷ, καὶ μένουσιν οἱ κατοικοῦντες ἔνδον ἀσινεῖς. Ὅταν δέ τις αὐτὴν ἐπὶ μέρους καταλῦσαι δυνηθῇ, κἂν μὴ πᾶσαν καταβάλῃ, διὰ τοῦ μέρους, ἅπαν ὡς εἰπεῖν, λυμαίνεται τὸ λοιπόν». Ἱερωσ. λόγ. δ'.

ΑΚΑΔΗΜΙΑ ΑΘΗΝΩΝ

Ποῦ, τὸ ἄξιον τῆς ἐποχῆς καὶ τῆς ὑψηλῆς τοῦ Οἰκουμένικοῦ Θρόνου περιωπῆς, δικαστήριον δικαστῶν τῶν πάντων νομομαθῶν καὶ ἐμπείρων; Ποῦ ἡ τῶν ἐργατικῶν ὁμοθρήσκων τάξεων ἀνάλογος παίδευσις, ἥ τε ἄλλη καὶ ἡ κατηχητική; Ποῦ ἡ ἐν ἡμῖν οὐχὶ προσωρινὴ καὶ ἐφήμερος, ἀλλὰ παντελὴς κατάργησις τῆς φορτικῆς ἐπαιτείας καὶ τὰ παραπλήσια;

Ἐν τοσαύταις δυσχερείαις πρωθιεράρχου λαῶν ἑτερονόμων, παραλείπω τὰς καθ' ἡμέραν ἀχθηδόνας αὐτοῦ, τὰς ὕβρεις, τὰς ἐπηρείας, τοὺς φορτικοὺς λόγους, τὰ παρὰ τῶν ὑποδεεστέρων καὶ ἀπειροτέρων σκώμματα, τὰς μέμψεις, τὰς πικρίας, τὰς ἀπειλὰς τῶν δυνατωτέρων, πρὸς ἃ τελευταῖόν ἀθυμεῖ καὶ ἡ μακρόθυμος καὶ ἀπαθεστάτη καρδία.

Εἰ γὰρ οἰκίας τις μιᾶς προστὰς, (λέγει ὁ Χρυσορρήμων Ἰωάννης), καὶ οἰκέτας ἔχων καὶ ἐπιτρόπους καὶ οἰκονόμους, οὐδὲ ἀναπνεῖ πολλάκις ὑπὸ τῶν φροντίδων, οὐδενὸς ὄντος τοῦ ἐνοχλοῦντος. Ὁ οὐκ οἰκίας μιᾶς, ἀλλὰ πόλεων καὶ δήμων καὶ ἐθνῶν, καὶ ὁλοκλήρου τῆς οἰκουμένης τὴν φροντίδα ἔχων, καὶ ὑπὲρ τηλικούτων πραγμάτων, καὶ τοσούτων ὄντων τῶν ἐπηρεαζόντων, καὶ μόνος ὤν, καὶ τοσαῦτα πάσχων, καὶ οὕτω κηδόμενος, ὡς οὐδὲ πατὴρ παίδων, ἐννόησον τί ὑπομένει; (Χρυσ. εἰς Κυρ. β' ια'. 28-29)

Περιβάλλουσά σε τοίνυν, πατριάρχα θεοπρόβλητε, ἡ ἄνωθεν πρόνοια τὸν πατριαρχικὸν μανδύαν καὶ στέφανον, ὁπότε γέμει τοσούτων ἀκανθῶν, ἆρ' οὐκ ἐγείρει ἐν σοὶ τὸν ἄνδρα τοῦ **θελήματος αὐτῆς**, Μωϋσέα τυχὸν, κατὰ τὸ ἀτρόμητον καὶ μεγαλουργὸν, ἢ Φινεὲς καὶ Ἠλίαν, κατὰ τὸν ζῆλον, ἢ Δαυὶδ κατὰ

ΑΚΑΔΗΜΙΑ ΑΘΗΝΩΝ

τὴν ἀκακίαν καὶ τὴν πρᾳότητα, ἢ Ζοροβάβελ καὶ Ἔσδραν κατὰ τὸ ἐθνοσωτήριον; «Ἐν γὰρ χειρὶ Κυρίου ἐξουσία τῆς γῆς, καὶ τὸν χρήσιμον ἐγερεῖ εἰς καιρὸν ἐπ' αὐτῆς». (Σειραχ. ι'. 4.)

Ἴσως ὁ οὐράνιος ναύκληρος, ἰδὼν ἡμᾶς, ὡς ἄλλοτε τοὺς μαθητὰς αὐτοῦ, ἐν μέσῳ τῆς θαλάσσης βασανιζομένους, ἐν νυκτὶ τοῦ βίου, ὑπὸ τῶν κυμάτων καὶ τῆς τῶν ἀνέμων ἐναντιότητος, ἀποστέλλει σε ἀτρόμητον καὶ ἔμπειρον πηδαλιοῦχον τῆς νηὸς αὐτοῦ.

Ἴσως ὁ ἐπουράνιος ἀρχιποίμην τὰ πολυπαθῆ αὐτοῦ πρόβατα σπλαγχνισθεὶς ἀποστέλλει σε, φιλόλαον ποιμένα **κατὰ τὴν καρδίαν αὐτοῦ**. «Καὶ δώσω ἡμῖν ποιμένας κατὰ τὴν καρδίαν μου, καὶ ποιμανοῦσιν ὑμᾶς μετ' ἐπιστήμης». Ἄλλως τε ἡ κοινὴ φήμη ἀνακηρύττει σε γνήσιον ἀδελφὸν τοῦ ἀοιδίμου καὶ ἀθανάτου ἐν τῇ εὐγνωμονούσῃ μνήμῃ ἡμῶν προκατόχου σου κυροῦ Γερμανοῦ κατὰ τὴν **εὐθύτητα**, τὴν **φιλογένειαν** καὶ τὴν **εὐμάθειαν**. Αἱ δὲ Ἅγιαι Γραφαὶ διαβεβαιοῦνται, ὅτι, ὅπου τὸ σμῆνος τῆς ἀνομίας κραταιωθῇ, ἐκεῖ ὑπερπερισσεύει καὶ ἡ θεία χάρις.

Ἀλλ' ἡ κατὰ πάσης ἐπηρείας νικηφόρος αὕτη θεία χάρις, πατριάρχα πανάγιε, τότε μάλιστα ἐπιφοιτήσει καὶ τότε δείξεις, ὅτι ὄντως δάκτυλος Θεοῦ ὕψωσέ σε, ὅταν τὸν Κύριον ἀγαπῶν, τελείαν ἀγάπησιν, ἀγαπήσῃς ὁλοψύχως, μᾶλλον δὲ καὶ ὑπὲρ αὐτὴν σου τὴν ψυχὴν, καὶ τοὺς τοῦ Κυρίου ἄρνας. Οἶδας, ὅτι, ὁ τελειωτὴς τῆς σωτηρίας ἡμῶν τῆς ἐπέτρεψε τῷ κορυφαίῳ τῶν μαθητῶν τὴν τοῦ ποιμαίνειν φροντί-

ΑΚΑΔΗΜΙΑ ΑΘΗΝΩΝ

δα, καὶ ὅτε παρρησίᾳ τρανῶς ἐβεβαιώθη, ὅτι ὑπεραγαπᾶται..«Σίμων Ἰωνᾶ, εἶπεν, ἀγαπᾷς με πλεῖον τούτων, ποίμεν τὰ πρόβατά μου».

Τὸ δὲ μέτρον καὶ τὸν τρόπον τῆς τῶν λογικῶν ποιμνίων ἀγάπης ἐδίδαξαν μέν σε πάμπολλοι ἀοίδιμοι καὶ λαμπροὶ προκάτοχοί σου, ἀρχαῖοί τε καὶ νεώτεροι, ἄλλος ἄλλων ἀρετὴν ποιμαντικὴν καὶ ἀγαθοεργίαν κατορθωσάμενοι· λαμπρότερον δὲ τῶν ἄλλων ἔργῳ τε καὶ λόγῳ, ὑπετυπώσαντο ἐν μὲν τῷ νόμῳ ὁ θεόπτης Μωϋσῆς, ἐν δὲ τῇ χάριτι ὁ θεοφώτιστος τῶν ἐθνῶν Ἀπόστολος.

Ὁ πρῶτος σταθεὶς ἐνώπιον Κυρίου, ὅτε θυμωθεὶς παρ' ὀλίγον ἐξωλόθρευε τὸν μοσχολάτρην λαὸν, εἶπε· «Καὶ νῦν Κύριε, εἰ μὲν ἀφεῖς αὐτοῖς τὴν ἁμαρτίαν αὐτῶν, ἄφες· εἰ δὲ μὴ, ἐξάλειψόν με ἐκ τῆς βίβλου σου». Ὁ δὲ Μέγας Παῦλος, ὑπὲρ πάσης μεριμνῶν Ἐκκλησίας, ὡς τῆς γῆς ἁπάσης ἀπόστολος, πρὸς τοὺς προεστῶτας τῆς τῶν Ἐφεσίων Ἐκκλησίας, ἔλεγε· «Τὸ Πνεῦμα τὸ ἅγιον κατὰ πόλιν διαμαρτύρεται λέγον, ὅτι δεσμά μοι καὶ θλίψεις μένουσιν. Ἀλλ' οὐδενὸς λόγον ποιοῦμαι, οὐδὲ ἔχω τὴν ψυχήν μου τιμίαν ἐμαυτῷ, ὡς τελειῶσαι τὸν δρόμον μου μετὰ χαρᾶς, καὶ τὴν διακονίαν, ἣν ἔλαβον παρὰ τοῦ Κυρίου Ἰησοῦ Χριστοῦ...Διὸ γρηγορεῖτε, μνημονεύοντες, ὅτι, τριετίαν νύκτα καὶ ἡμέραν οὐκ ἐπαυσάμην μετὰ δακρύων νουθετῶν ἕνα ἕκαστον.» Πρὸς δὲ τὰ ἐν Ρώμῃ νεοφώτιστα πρόβατα ἔγραφεν· «Ηὐχόμην αὐτὸς ἐγὼ ἀνάθεμα εἶναι ἀπὸ τοῦ Χριστοῦ ὑπὲρ τῶν ἀδελφῶν μου, τῶν συγγενῶν μου κατὰ σάρκα». Ἀκούεις ψυχῆς ποιμαντικῆς αὐταπάρνη-

ΑΚΑΔΗΜΙΑ ΑΘΗΝΩΝ

σιν, ἀποβαλούσης καὶ αὐτὴν αὐτῆς τὴν αἰώνιον σωτηρίαν, ὑπὲρ ὧν ἐποίμαινεν. Ὑπὲρ τοὺς πάντας ὅμως διετράνωσεν ὁ Κύριος ἡμῶν Ἰησοῦς Χριστὸς, δείξας ἐν ἑαυτῷ, πῶς ὁ "ποιμὴν ὁ καλὸς τὴν ψυχὴν αὐτοῦ τίθησιν ὑπὲρ τῶν προβάτων,, μάρτυς γενόμενος τοῖς παθήμασιν. Τῷ ὄντι οἱ μὲν ἅγιοι μάρτυρες ἐφάπαξ ἔπιον τὸ ποτήριον τοῦτο· τὸ δὲ **μαρτύριον τοῦ καλοῦ ποιμένος** καθημερινὸν καὶ ἰσόβιον. Ἀντὶ πολλῶν καὶ μεγάλων παραδειγμάτων ἀρκέσει ἡ ἐν τοῖς Οἰκουμενικοῖς Πατριάρχαις πανευκλεὴς καὶ ἁγιωτάτη συνωρὶς, ὁ χρυσοῦς Ἰωάννης καὶ λαμπρὸς καὶ φερώνυμος Φώτιος, ἀμφότεροι ὁλοκαύτωμα τῷ Θεῷ ὑπὲρ τῶν ποιμνίων κα τῆς ἀληθείας γενόμενοι.

Ἀλλὰ καὶ οὕτω θάρσει, πατριάρχα θεοστήρικτε, **θαρσείτω λαὸς τοῦ Θεοῦ.** Πρὸς τὰς μεγάλας καὶ ἀγαθὰς καὶ ἀόκνους ψυχὰς, μέγας καὶ κραταιὸς δείκνυται καὶ ὁ παντοδύναμος. Καθὼς δὲ τὰς μεταλλικὰς οὐσίας τὸ πῦρ τῆς καμίνου δοκιμάζον, λαμπρύνει, οὕτως ἐξουσίαι δυσμεταχείριστοι, ἀνδρὸς δοκιμάζουσιν ἀρετὴν καὶ εὐστάθειαν.

Ἀρχαῖον καὶ ἀληθινόν ἐστι τὸ γνωμάτευμα, ὅτι **μεγάλη ἀρχὴ τὸν μέγαν ἀναδείκνυσιν ἄνδρα.** Οὐδ' ὠνόμασέ τις πώποτε, οὔτε κυβερνήτην ἀγαθὸν τὸν ἐν γαλήνῃ τοῦ λιμένος καθήμενον· οὔτε βασιλέα ἢ πατριάρχην, ἢ στρατηγὸν μέγαν καὶ λαμπρὸν, ὃν μὴ ὑπεβάστασαν ὑπεράνω πολλῶν, ὡς δύο ἀκατάβλητοι πτέρυγες, **νοῦς καὶ θέλησις.** Τῆς πνευματικῆς ὁλκάδος ὁ κυβερνήτης τὴν μὲν καρδίαν καὶ τὴν διάνοιαν ἔχων ἰσχυρὰ, τὴν δὲ πάντων τῶν περὶ

ΑΚΑΔΗΜΙΑ ΑΘΗΝΩΝ

αὐτὸν σύμπραξιν ἀντὶ ποδῶν καὶ χειρῶν καὶ αἰσθητηρίων καὶ ἀντὶ μοχλοῦ μεγαλουργοῦ δυνάμεως μεταχειριζόμενος, καὶ τὸ μὲν πνεῦμα τοῦ νῦν αἰῶνος συμμορφῶν τῷ ἐπουρανίῳ πνεύματι τοῦ εὐαγγελίου, ἐκεῖνο δὲ καλῶς ἐνθυμούμενος, ὅτι, ὁ Θεὸς στεφανοῖ οὐχ ἁπλῶς τὸ ἄρξασθαι καλῶς, ἀλλὰ καὶ τὸ καλῶς τελειῶσαι μάλιστα· τοιοῦτος κυβερνήτης τί οὐ δύναται; Ὅπου δὲ τὰ μὲν πολλὰ καὶ παντοῖα τῆς πατριαρχείας βάρη, αἰσίως μερισθέντα καὶ διὰ τῆς σῆς ἐθνωφελοῦς συμπράξεως, ἱκανῶς ἐκουφίσθησαν, οἱ δὲ σύμπαντες ὑπάρξουσιν ἀδιαρρήκτως συνησπισμένοι εἰς τὸ ὄνομα τοῦ Κυρίου, ἐκεῖ, συμπαρεδρεύσει μὲν πάντως καὶ ὁ Ἰησοῦς Χριστὸς ἀοράτως, ἐνισχύει δὲ καὶ φωτιεῖ τὸν τῆς Ἐκκλησίας πρόεδρον ἱερῶς ἐν ἱεροῖς περὶ ἱερῶν βουλευόμενον.

Τὸ κύριον τῆς πατριαρχικῆς ἡμέρας ζήτημα οὐκ ἀποφαίνει περιττὰς ἔτι ὀλίγας λέξεις πρὸς τὰ θεοφιλῆ τοῦ ὀρθοδόξου καὶ **ἁγίου ἔθνους** σεμνώματα καὶ στηρίγματα.

Ἡ καθ᾽ ἡμᾶς ἁγιωτάτη τοῦ Χριστοῦ Ἐκκλησία, διδάσκει, ὡς οἱ πολλοὶ τοῦ ἀκροατηρίου γινώσκουσιν, ὅτι μέλη μὲν συνοδικὰ ὀλιγομελοῦς ἀρχιερατικῆς χορείας ἔσω τῆς περιφερείας τῶν δογμάτων καὶ τῶν ἱερῶν κανόνων ἐνεργοῦντα δίχα τοῦ κανονικοῦ προέδρου τε καὶ πατριάρχου εἰσὶ σῶμα δίχα κεφαλῆς. Πατριάρχης δὲ μὴ μετὰ συνόδου συναποφασίζων τὰ κοινά, ἐστὶ κεφαλὴ χωρὶς κορμοῦ. Ἑκάτερον χωρισθὲν τοῦ ἑτέρου, ἐστὶν ἀκατανόητον ἐν τῷ κόλπῳ τῆς ὀρθοδοξίας, ἄξιοι τοῦ κατοικεῖν τὰς ἐν Ρώμῃ κατακόμβας. Ἐντοῦθα ἰσχύει μάλιστα τὸ τοῦ

Ἀποστόλου· ‘‘Καὶ γὰρ τὸ σῶμα οὐκ ἔστιν ἓν μέλος, ἀλλὰ πολλά...οὐ δύναται ὁ ὀφθαλμὸς εἰπεῖν τῇ χειρί, χρείαν σου οὐκ ἔχω, ἢ πάλιν ἡ κεφαλὴ τοῖς ποσί, χρείαν ὑμῶν οὐκ ἔχω. Εἰ δέ ποτε διαφωνήσει πρὸς ἑαυτὴν ἡ ἱερὰ ἐνδημοῦσα σύνοδος, ἢ ὁ κορυφαῖος, περὶ σπουδαῖον καὶ οὐσιῶδες τῆς ἐκκλησίας ζήτημα, οἱ τῶν ἁγίων καὶ πανσέπτων οἰκουμενικῶν καὶ τοπικῶν συνόδων σεπτοὶ κανόνες, τὰ οὐρανομήκη ταῦτα τῆς ἐκκλησίας προπύργια οὐκ ἀρκοῦνται ἁπλῶς εἰς σχετικὴν πλειονοψηφίαν μόνων τῶν ἐνδήμων ἱεραρχῶν, καὶ πολλῷ ἔλαττον εἰς τὴν τῶν λαϊκῶν ὑπουργῶν καὶ προβούλων, ὅπου τοιοῦτοι· ἀλλ' ὁρίζουσιν, ἵνα πάντες ἐρωτῶνται οἱ συλλειτουργοὶ καὶ ἰσόψηφοι τοῦ Θρόνου, ἐν δὲ ἀνάγκῃ, καὶ οἱ τῶν ὁμόρων θρόνων ἐπίσκοποι.

Οὐδένα ὡσαύτως λανθάνει τῶν περὶ τοὺς ἱεροὺς κανόνας ἀσχολουμένων, ὅτι, εἴτι ἐν ἁγίῳ πνεύματι ἐθέσπισαν κανονικὸν οἱ Ἀπόστολοι, καὶ αἱ μετ' αὐτοὺς καὶ κατ' αὐτοὺς συγκροτηθεῖσαι θεόφρονες σύνοδοι, τοῦτο ‘‘ἀκράδαντον καὶ ἀσάλευτον διαμενεῖ’’ [ὡς ἡ Ζ'. οἰκουμενικὴ σύνοδος ἀποφαίνεται], ἕως οὗ ἄλλη ἐπισκόπων σύνοδος ἐπελθοῦσα οἰκουμενικὴ καὶ ὑπὸ τοῦ παναγίου Πνεύματος ἐλλαμφθεῖσα καὶ αὐγασθεῖσα, κατανοήσῃ τι τῶν περὶ τὰ ἤθη καὶ τὴν ἐκκλησιαστικὴν διακόσμησιν καιρικῆς χρῇζον μεταρρυθμίσεως.

Διόπερ οὐδεὶς νόμος ἀνθρώπινος ἀναιρεῖ κανονικῶς κανόνα συνόδου· ἡ γὰρ τοῦ Χριστοῦ Ἐκκλησία κυβερνᾶται **δι' ἀποστόλων, διὰ προφητῶν, διὰ διδασκάλων, διὰ δυνάμεων** [θαυματουργῶν) καὶ

ἁπλῶς διὰ τῶν **κρειττόνων χαρισμάτων τοῦ Πνεύματος.** Π. ὸς δὲ τούτοις ἡ παλαιὰ καὶ ἀκηλίδωτος Ἐκκλησία τῶν Ἀθανασίων καὶ Κυρίλλων, τῶν Γρηγορίων καὶ Χρυσοστόμων, μόνην ἀφορμὴν δικαίας παύσεως ἀπὸ ἐπισκοπῆς, τὴν ἐν γνώσει γινώσκουσα ἀθέτησιν δόγματος ἢ συνοδικοῦ κανόνος, ἀπεδοκίμαζε πᾶσαν ἄλλην ὡς ἄθεσμον.

Τὰ δὲ νῦν, ὡς ἐσμὲν ἐλεύθεροι περὶ τὴν πάτριον πίστιν κατὰ θεῖον ἔλεος καὶ ἡ πολιτικὴ εὐθύνη τοῦ πατριάρχου μεμέρισται, καθῆκόν ἐστιν ἱερώτατον τῆς εὐσεβείας ἅμα καὶ συνέσεως τῶν ἐν ἡμῖν ἰσχυρῶν καὶ λογάδων, τὸ προλαμβάνειν καὶ ἀποκρούειν πᾶσαν ἄλλην πρόφασιν, ἥτις ἀντιστρατεύεταί πως πρὸς τὸ πνεῦμα καὶ πρὸς τὴν ἐλευθερίαν τῆς Ἐκκλησίας.

Τὸ εἷς οὐδεὶς ἐνταῦθα ἐφαρμόζεται μάλιστα. Μόνον ἡ θεοδώρητος ὁμόνοια, τοὺς μὲν λαοὺς καθίστησιν ἰσχυροὺς καὶ μεγάλους, τὴν δὲ ἀλήθειαν καὶ δικαιοσύνην, ἀκαταγώνιστα.

Ἀλλὰ τὸ εὐλογημένον δένδρον τῆς ὁμονοίας τότ' εὐδοκιμεῖ, ὅταν, φυτευθὲν εἰς τὴν λιπαρὰν γῆν τῆς εἰλικρινείας, ἀδιαλείπτως ποτίζεται διὰ τοῦ ἀληθινοῦ καὶ κατ' ἐπίγνωσιν ζήλου, ὅστις ἓν μόνον οἶδε συμφέρον, τὸ συμφέρον τοῦ Θεοῦ καὶ τῆς κοινωνίας.

Ὦ ἄγγελοι εἰρήνης, ὦ ἁγιώτατε τῶν ψυχῶν ἡμῶν ἐπίσκοπε καὶ οἱ συνεπίσκοποι· αὕτη ἔστω τῆς ἐκκλησίας ἡ δόξα, οὗτος ὁ στέφανος τῆς ἱεραρχίας καὶ οὗτος ὁ πλοῦτος τῶν εὐσεβῶν, τὸ τὴν θεοφύτευτον ἄμπελον καρποφόρον ἀναδεῖξαι, καὶ συσφίγξαι μὲν τὸν τῆς ἀδελφότητος καὶ εἰρήνης σύνδεσμον μεταξὺ

ΑΚΑΔΗΜΙΑ ΑΘΗΝΩΝ

τῶν ὁμοδόξων Ἐκκλησιῶν διὰ τῆς ἑνότητος τῆς πίστεως καὶ διὰ τῆς στενωτέρας κοινωνίας· προλειᾶναι δὲ καὶ προοδοποιῆσαι τὴν εἰς τοὺς κόλπους τῆς μιᾶς ἀληθινῆς Ἐκκλησίας ἀποκατάστασιν τῶν λοιπῶν προβάτων, τῶν οὐκ ἐκ τῆς αὐλῆς ταύτης· καὶ μηδὲν μηδέποτε μήτ' ἐγκρῖναι, μήτ' ἐπιτρέψαι μηδὲ ἀνεχθῆναι μηδαμῶς ἀντικανονικὸν καὶ ἄθεσμον ἐν τῇ τοῦ Χριστοῦ Ἐκκλησίᾳ, κἂν δέῃ καὶ αὐτὸ τὸ αἷμα ὑμῶν ἐκχέαι διὰ τὸν Κύριον. **«Πειθαρχεῖν Θεῷ μᾶλλον ἢ ἀνθρώποις»**, ἔλεγον οἱ θεῖοι ἀπόστολοι, ὧν ὑμεῖς δικαίως σεμνύνεσθε καὶ μαθηταὶ καὶ διάδοχοι γνήσιοι εἶνε.

Ἐπουράνιε βασιλεῦ, ἐξ οὗ πᾶσα πατριὰ καὶ ἐξουσία ἐν οὐρανῷ καὶ ἐπὶ γῆς ὀνομάζεται, καὶ πᾶσα διάνοια καὶ καρδία διαπλασσομένη πρὸς τὸ ἴσον κατευθύνεται θέλημα, σὺ εὐλόγησον, φώτισον καὶ στερέωσον τὸν σεβασμιώτατον, καὶ παναγιώτατον πρωθιεράρχην τῆς Ἐκκλησίας σου, κραταιύνων καὶ ἀγαθύνων αὐτοῦ καὶ νοῦν καὶ προαίρεσιν. Ποίησον αὐτὸν γενέσθαι μεγαλωφελῆ καὶ ἄριστον καὶ τῆς ἀληθείας θεοπρέποντον τῆς ἁγίας σου ποίμνης ἀρχιποιμάντορα Σύ, αἰώνιε πρύτανι καὶ εἰρήναρχε τοῦ παντός, δὸς λύσιν τῶν κατεχόντων ἡμᾶς ἀνιαρῶν, καὶ τὰ διεστῶτα σύναψον, καὶ τὰ ἐσκορπισμένα συνάγαγε ἐν τῷ σῷ βραχίονι.

Τῷ φιλολάῳ καὶ γαληνοτάτῳ καὶ εὐεργετικωτάτῳ ἡμῶν βασιλεῖ καὶ αὐτοκράτορι, Σουλτὰν Ἀβδοὺλ-Ἀζὶζ Χὰν ἐφένδῃ καὶ τοῖς πανεκλάμπροις αὐτοῦ ὑπουργοῖς καὶ συμβούλοις ὑγίειαν δίδου μακροήμερον καὶ εὐήμερον, χρηστὰ ἐμπνέων αὐτοῖς καὶ λαοσωτή-

ΑΚΑΔΗΜΙΑ ΑΘΗΝΩΝ

ρια τὰ βουλεύματα. Χριστιανῶν τὸ κέρας ὕψωσον, καὶ πάντας ἁγίασον.

Γένοιτο, γένοιτο!

Μετὰ τὴν ἐν τῷ ναῷ νενομισμένην Ἐκκλησιαστικὴν τελετὴν καὶ τὴν ὑπὸ τοῦ Μητροπολίτου Ἡρακλείας ἐγχείρισιν τῆς Πατριαρχικῆς Ποιμαντορικῆς Ῥάβδου (Πατερίτσας) κατὰ τὰ ἀνέκαθεν εἰωθότα, καθόσον, (τὸ Βυζάντιον, πρὶν ἢ προαχθῇ εἰς Ἀρχιεπισκοπὴν καὶ ὁρισθῇ ὡς ἕδρα τοῦ Οἰκουμενικοῦ Πατριάρχου, ἦτο ἐπισκοπὴ τῆς Μητροπόλεως Ἡρακλείας) καὶ τὴν ἐπ᾿ ἄμβωνος ἐμβριθῆ, σοφὴν καὶ εἰς ἄκρον καλλιεπῆ προσφώνησιν ὑπὸ τοῦ εὐρυμαθοῦς καὶ ἡδυεπεστάτου Εὐσταθίου Κλεοβούλου, ἀνελθὼν εἰς τὸ Μέγα Συνοδικὸν ἀνέλαβε τὰ ὑψηλὰ καὶ δυσβάστακτα καθήκοντα τοῦ Οἰκουμενικοῦ Πατριάρχου ὑπὸ τὸ ὄνομα Σωφρόνιος Γ΄· εἰς περιστάσεις λίαν δυσχερεῖς καὶ ἀκανθώδεις, πεποιθὼς εἰς τὴν θείαν ἀντίληψιν καὶ τὴν σύμπραξιν τῆς τε Ἱερᾶς Συνόδου καὶ τοῦ Διαρκοῦς Ἐθνικοῦ Μικτοῦ Συμβουλίου, καὶ παντὸς εὖ φρονοῦντος ἐκ τῶν λογάδων τοῦ ἔθνους καθ᾿ ἃ διαρρήδην ἐξομολογούμενος ἐκφράζεται ἐν τῷ ἀναγορευτηρίῳ αὐτοῦ λόγῳ ἐπ᾿ ἐκκλησίας.

Αἱ δυσχέρειαι, ὑφ᾿ ὧν περιεστοιχίζετο ἡ Μεγάλη τοῦ Χριστοῦ Ἐκκλησία κατὰ τὴν ἐποχὴν ἐκείνην διὰ ζωηρῶν χρωμάτων ἰδοὺ πῶς περιγράφονται ὑπὸ τῆς ἑξῆς περικοπῆς τῆς πρὸς αὐτὸν προσφωνήσεως·

ΑΚΑΔΗΜΙΑ ΑΘΗΝΩΝ

«Ναὶ, θεόλεκτε Πατριάρχα, δεινὸς ὁ κλύδων, δεινοτάτη ἡ θύελλα, λυσσῶντα τὰ κύματα, ἄγρια τὰ πάθη σύμμικτοι καὶ πολυσύνθετοι οἱ κίνδυνοι, θρασεῖα καὶ κορυβαντιῶσα ἡ φαυλότης, φοβερὸν τὸ ὑποχαῖνον χάος, ποικίλα καὶ σοβαρὰ τὰ ἐπιλυτέα ζητήματα, πολλὰ τὰ δεόμενα ῥιζικῆς ἀνοργανώσεως, πολλαὶ αἱ ἐπουλωτέαι πληγαί.....» Καὶ ὄντως εἰς ὀξυτάτην φάσιν εἶχον περιέλθει τὰ τότε φλέγοντα ζητήματα, τὸ Βουλγαρικὸν, τὸ Μοναστηριακὸν, τὸ Οἰκονομικὸν καὶ τὸ Κρητικὸν, διὰ τῆς ἐκραγείσης τότε μεγάλης ἐπαναστάσεως κατὰ τὰ ἔτη 1865—1866, καὶ ὡς ἐπίμετρον, ἡ ἐπισκύψασα ὡς κεραυνὸς β ρ ο τ ο λ ο ι γ ὸ ς Χ ο λ έ ρ α, ἡ ἐξ Αἰγύπτου μεταδοθεῖσα καὶ μυριάδας ψυχὰς ἅϊδι προϊάψασα!

Ὑπὸ τοιαύτας παγχαλέπους καὶ δυσχειμάστους περιστάσεις, καὶ συνθήκας ἀνέλαβεν ὁ Σωφρόνιος τοὺς οἴακας τῆς χειμαζομένης ἐκκλησιαστικῆς Ὁλκάδος, ὡς ἀτρόμητος οἰακοστρόφος μετὰ ζηλωτῆς ἀφοσιώσεως καὶ ἐθελοθυσίας καὶ αὐτόχρημα στρατιωτικῆς πειθαρχίας, οἷα γενναῖος καὶ ἀληθὴς στρατιώτης τῆς τοῦ Χριστοῦ Ἐκκλησίας καὶ τοῦ πολυπαθοῦς ἡμῶν Γένους!

Ἐπὶ τῆς Πατριαρχείας αὐτοῦ πολλὰ τὰ καλὰ διενηργήθησαν, τῶν συμφερόντων καὶ παθῶν αἱ παλίρροιαι κατηυνάσθησαν ὑπὸ τῆς τοῦ Πατριαρχικοῦ προσώπου αἰδεσιμότητος καὶ γλυκύτητος δυσωπούμεναι. Τὰ τοῦ Γένους ἐπὶ τὸ βέλτιον διερρυθμίσθησαν, ὁ Κλῆρος κατέστη σεβαστὸς, αἱ ἐκκλησίαι, ἄλλαι μὲν

ΑΚΑΔΗΜΙΑ ΑΘΗΝΩΝ

ἐκ βάθρων ἀνηγέρθησαν, ἄλλαι δὲ ἀνεκαινίσθησαν. Ἡ πρεσβυγενὴς καὶ τηλέκλυτος Πατριαρχικὴ Μεγάλη τοῦ Γένους Σχολὴ τοῦ Φαναρίου, τότε ἕνεκα οἰκονομικῶν δυσχερειῶν κλονιζομένη, ἐστηρίχθη, συνεπείᾳ τῆς αὐθαιρέτου ἁρπαγῆς τῶν ἐν Ρουμανίᾳ κτημάτων αὐτῆς, ἐκ τῶν ἐνόντων διὰ τῆς ἱδρύσεως τῆς «Κεντρικῆς Ἐκπαιδευτικῆς Ἐπιτροπῆς», διορισθέντος ὡς Σχολάρχου τοῦ εὐρυμαθοῦς καὶ σοφοῦ Ἀρχιμανδρίτου Εὐσταθίου Κλεοβούλου τοῦ πάνυ, τοῦ κορυφαίου κατὰ τὴν ὑψηλὴν παιδείαν καὶ τὴν ἔκτακτον μόρφωσιν μεταξὺ τῶν κληρικῶν τε καὶ λαϊκῶν τῆς ἐποχῆς ἐκείνης· ἡ ἐν Χάλκῃ Θεολογικὴ Σχολὴ ἐγένετο ἀντικείμενον σωστικῆς μερίμνης, τὰ χρέη τοῦ κοινοῦ ἀνεκουφίσθησαν, ἡ ἐν γένει δημόσιος παιδεία καὶ τὰ γράμματα προστατευθέντα ἀνεζωπυρήθησαν καὶ ἐτιμήθησαν, οἱ ἐθνοσωτήριοι κανονισμοὶ ἐφηρμόσθησαν μεθ' ὅλας τὰς ἐνιαχοῦ παρουσιαζομένας ἀτελείας αὐτῶν· ἀγάπη δὲ πανταχοῦ ἤρξατο νὰ βασιλεύῃ ἐν ταῖς καρδίαις πάντων.

Μουσικὴ Σχολή. Ἐπ' αὐτοῦ αὖθις ἱδρύθη ἡ ἀπὸ πεντηκονταετίας διαλυθεῖσα Πατριαρχικὴ Σχολὴ τῆς Ἐκκλησιαστικῆς Μουσικῆς τοῦ Βυζαντινοῦ ὕφους.

Ἐξεδόθη δὲ καὶ ὁ Τόμος τῆς χειραφετήσεως τῆς Ἐκκλησίας τῆς Ἑπταννήσου μετὰ τὴν ἕνωσιν τοῦ Ἰονίου Κράτους μετὰ τῆς Ἑλλάδος.

Εἰργάσθη μετὰ θάρρους καὶ ἐγκαρτερήσεως ἀκαταπονήτου πρὸς πλήρη ἐφαρμογὴν τῶν νέων ἐθνικῶν Κανονισμῶν, πρὸς ἐξομάλυνσιν τοῦ βουλγαρικοῦ

ΑΚΑΔΗΜΙΑ ΑΘΗΝΩΝ

ζητήματος. Γενναίως ἀντέστη κατὰ τῆς συλήσεως καὶ ἁρπαγῆς τῶν ἐν Ρουμανίᾳ Μοναστηριακῶν κτημάτων καὶ ἐρρωμένως καὶ μετὰ τόλμης κατεδίκασε τὰς ἁρπακτικὰς καὶ ἀντεκκλησιαστικὰς καινοτομίας τοῦ τότε ἡγεμόνος τῆς Ρουμανίας (Μολδ.-Βλαχίας) **Ἀλεξάνδρου Κούζα,** ὃν ἐξηνάγκασε μάλιστα νὰ **χρισθῇ** ἐν τῷ Πατριαρχικῷ ναῷ κατὰ τὰ ἀνέκαθεν εἰθισμένα διὰ τοῦ «**Κέλευσον, κελεύσατε**» προσαχθέντα ὑπὸ τῶν τότε Μητροπολιτῶν Νικομηδείας Διονυσίου καὶ Νικαίας Ἰωαννικίου, ἐνώπιον τοῦ ἱ σ τ ο ρ ι κ ο ῦ Πατριαρχικοῦ Θρόνου, τοῦ τιμίου τούτου λειψάνου τῆς ἐποχῆς τοῦ Ἰωάννου τοῦ Χρυσοστόμου.

Συνελόντι δ' εἰπεῖν, ἡ μ ε ρ ι μ ν ο τ ρ ό φ ο ς καὶ τυρβαστικὴ αὐτοῦ ψυχὴ πᾶσαν κατέβαλλε μέριμναν πρὸς ἀνύψωσιν τῆς Ἐκκλησίας εἰς τὴν ἀρχαίαν αὐτῆς εὔκλειαν καὶ λαμπηδόνα. Τὸ **ἀτρόμητον** αὐτοῦ ἰδίᾳ παρετηρήθη κατὰ τὴν ἐπιδημίαν τῆς μεγάλης βροτολοιγοῦ χολέρας τῷ 1865, ὅτε πάντες φόβῳ συγχεθέντες καὶ ὑπὸ πανικοῦ καταληφθέντες, κληρικοί τε καὶ λαϊκοί, ἐγκατέλιπον τὴν Κων)πολιν, μόνος αὐτὸς ἔμεινεν ἐν τοῖς Πατριαρχείοις μετ' εὐαρίθμου προσωπικοῦ, ἐκπληρῶν τὰ τοῦ θρησκευτικοῦ ἀρχηγοῦ καθήκοντα καὶ τοὺς πάντας παραμυθῶν, ἐκδοὺς δὲ ἐγκυκλίους καὶ πατριαρχικὰ γράμματα, δι' ὧν συνεβούλευε, παρῄνει καὶ ἐνουθέτει, καὶ ἐνεθάρρυνε τὸν κατεπτοημένον λαόν, καὶ ὑπεδείκνυε τὴν ἐν παρομοίαις περιστάσεσιν ἐπιβαλλομένην δίαιταν καὶ τροφήν, συνιστῶν τὸ δαπάναις αὐτοῦ ἐκτυπωθὲν καὶ δωρεὰν διανεμηθὲν **ἀ τεχο-**

ΑΚΑΔΗΜΙΑ ΑΘΗΝΩΝ

—

λερικὸν Ἐγχειρίδιον τοῦ φιλανθρώπου ἰατροῦ τῶν Πατριαρχείων Θ. Γεωργιάδου.

Καθ' ὅλην τὴν διάρκειαν τῆς Πατριαρχείας αὐτοῦ, ἔχαιρε τὴν ἀμέριστον ἐκτίμησιν καὶ πλήρη ἐμπιστοσύνην τῆς Ὑψηλῆς Πύλης, ὑπὸ Πρωθυπουργὸν καὶ Μέγαν Βεζύρην τὸν περιλάλητον καὶ πολυμήχανον πολιτικὸν τῆς Ὀθωμ. Αὐτοκρατορίας, τὸν Ἀλῆ-Πασσᾶν καὶ ὑπουργὸν ἐπὶ τῶν Ἐξωτερικῶν, τὸν Φουὰδ-πασσᾶν, τὸν π ο λ ὺ ν, τῶν κορυφαίων δηλονότι τῶν πολιτικῶν τοῦ Κράτους κατ' ἐκείνην τὴν ἐποχὴν, μεθ' ὧν ὁ Σωφρόνιος συνεδέετο καὶ δι' ἰδιαιτέρας πολυχρονίου φιλίας. Πρέσβυς δὲ τῆς Ρωσσίας ἦν ὁ δεδηλωμένος πανσλαυϊστὴς καὶ ἀγχίστροφος διπλωμάτης, στρατηγὸς Ἰγνάτιεφ. Τῆς δὲ Ἑλλάδος, ὁ πατριωτικώτατος καὶ εὔτολμος Πέτρος Δεληγιάννης. Τῆς δὲ Ἀγγλίας ὁ Σὶρ Χένρυ Μπούλβερ. Τῆς δὲ Γαλλίας ὁ Μουτιὲ καὶ ὁ Μπουρέ.

Ἀναφέρομεν τὴν λεπτομέρειαν ταύτην, ἵνα καταδειχθῇ πρὸς ὁποίους τινὰς ἄνδρας, πολιτικοὺς καὶ διπλωμάτας εἶχε νὰ πολιτευθῇ ὁ Σωφρόνιος, ὡς Οἰκουμενικὸς Πατριάρχης.

Ἡ παραίτησις. Ἀλλὰ δυστυχῶς ἕνεκα τῶν ἀεννάων καὶ ἀδιακόπων ἐργασιῶν καὶ σοβαρῶν ἀσχολιῶν καὶ μεριμνῶν, τῷ 1867 ἔτει ὑπὸ σοβαρᾶς καὶ δεινῆς νόσου προσβληθεὶς, ἄκων καὶ μὴ βουλόμενος, ἐπειδὰ ἠναγκάσθη, ἵνα παραιτηθῇ καὶ ἀποσυρόμενος εἰς τὴν ἐν τῇ νήσῳ Πριγκήπῳ ἰδιόκτητον αὐτοῦ οἰκίαν, ἐφησυχάσῃ καὶ ἀνακτήσῃ τὴν πολύτιμον διὰ τὴν Ἐκκλησίαν καὶ τὸ Γένος ὑγίειαν αὐτοῦ.

Πατριάρχης Ἀλεξανδρείας. Μετὰ τὴν πρὸς Κύριον ἀποδημίαν τοῦ ἀοιδίμου Πατριάρχου Ἀλεξανδρείας Νικάνορος, βαρὺς ἐνέσκηψε κλύδων ἐν τῇ Γεραρᾷ καὶ πάλαι ποτὲ περικλεεῖ Ἐκκλησίᾳ τῆς Ἀλεξανδρείας, ἐπὶ μακρὸν συνταράξας καὶ εἰς τὸ χεῖλος τῆς Ἀβύσσου περιαγαγὼν αὐτήν. Τότε παρέστη, εἴπερ ποτὲ, αἰσθητὴ ἡ ἀνάγκη κυβερνήτου δεξιοῦ, δυναμένου, ἵνα ὁδηγήσῃ τὸ κλυδωνιζόμενον σκάφος εἰς λιμένα εὔδιον καὶ ἀσφαλῆ.

Μετὰ πολύπλαγκτον καὶ πολυδάκρυτον περιπλάνησιν, προεζήτησιν καὶ ἀνεύρεσιν τοῦ τοιούτου, καὶ τῆς Ἐκκλησίας καὶ τοῦ λαοῦ τὰ βλέμματα, ἐστράφησαν πρὸς τὸν ἐν Πριγκήπῳ ἰδιωτεύοντα καὶ ἐφησυχάζοντα πολιὸν καὶ παλαίμαχον τῆς Ἐκκλησίας ἀγωνιστὴν, τὸν Σωφρόνιον· καὶ τῇ δὲ βουλῇ καὶ ψήφῳ καὶ τῇ προνοίᾳ τῆς Μεγάλης τοῦ Χριστοῦ Ἐκκλησίας, ἧς προΐστατο τότε ὁ σεβ. Γεράσμιος καὶ βαθυσέβαστος Γρηγόριος ὁ 6ος, τὸ δεύτερον πατριαρχεύων, (ἐπὶ τῆς πρώτης πατριαρχείας τοῦ ὁποίου, ὁ Σωφρόνιος ὑπ' αὐτοῦ τούτου εἶχε προχειρισθῇ ἀρχιερεὺς καὶ Μητροπολίτης Χίου), ἐξελέγη Πάπας καὶ Πατριάρχης Ἀλεξανδρείας ὑπὸ τὸ ὄνομα Σωφρόνιος Δ'. τῷ 1870 κατὰ μῆνα Ἰούνιον.

Ὁ Σωφρόνιος ἄκων καὶ μετὰ τὰς ἐμμόνους παρακελεύσεις καὶ προτροπὰς τοῦ Γρηγορίου 6ου, τῆς Ι. Συνόδου καὶ τῶν προεξεχόντων λογάδων τοῦ Γένους, ἀπεδέχθη τὴν ἐκλογὴν, ἀλλ' ἐπὶ τῷ ῥητῷ καὶ κατηγορηματικῷ ὄρῳ, ὅπως ἐν τῇ διακυβερνήσει τοῦ Ἀλεξανδρινοῦ θρόνου ἐξακολουθήσῃ φέρων τὸν τίτλον **Παναγιώτατος** καὶ ἵνα **ἔχῃ ἀπόλυτον ἐλευθερίαν ἐνεργείας,** καὶ τοῦτο διὰ νὰ δυνηθῇ, ὅπως ἐπαναφέρῃ τὴν ἐν τῷ κλίματι τοῦ Ἀλεξανδρινοῦ Θρόνου **διασαλευθεῖσαν ἐκκλησιαστικὴν τάξιν καὶ τὴν ποθητὴν γαλήνην.**

ΑΚΑΔΗΜΙΑ ΑΘΗΝΩΝ

ΑΚΑΔΗΜΙΑ ΑΘΗΝΩΝ

«Ἀλλὰ σοί, λαὲ τοῦ Θεοῦ, σοὶ τῷ ἔχοντι καρδίαν, ὡς ὄρος ὑψηλόν, ἐφ' οὗ φύονται τὰ εὐγενέστερα ἄνθη καὶ τὰ λεπτότερα αἰσθήματα, σοί, τῷ γεννῶντι πατέρας διὰ νὰ σὲ εὐλογῶσι, σοί, λαὲ τοῦ Θεοῦ, σοὶ ἀνήκει ἡ εὐλογία μου, σοί, ἡ καρδία μου, σοὶ καὶ αὐτὴ ἡ τελευταία μου πνοή» (Σωφρόνιος, Πάπας καὶ Πατριάρχης Ἀλεξανδρείας κατὰ τὴν ἑορτὴν τῆς 50)ετηρίδος τῆς ἀρχιερωσύνης αὐτοῦ τῷ 1889 Ἰουνίου 29 ἐν τῇ πρὸς τὸν λαὸν προσφωνήσει αὐτοῦ.)

ΑΓΓΕΛΙΑ

«**ΕΡΜΗΣ**».— Ἐφημερὶς Ἐμπορικὴ καὶ Λαχειολογική.

Τὸ Ἀληθινὸν «**ΦΩΣ**».— Ἐφημερὶς πολιτική, φιλολογικὴ καὶ τῶν εἰδήσεων.

«**Ἀγγελίαι**».—Διεθνὴς Ἐφημερὶς ἀγγελιῶν, διαφημίσεων καὶ παντοίων δημοσιεύσεων, εἰς διαφόρους γλώσσας.

Ἰδιοκτήτης καὶ Διευθυντὴς

Σ. Σ. ΡΟΔΙΝΟΣ.

Τύποις «ΕΡΜΟΥ».

ΑΚΑΔΗΜΙΑ ΑΘΗΝΩΝ
ΑΚΑΔΗΜΙΑ ΑΘΗΝΩΝ
007000023918

15

ΕΚΘΕΣΙΣ
ΤΩΝ
ΠΕΠΡΑΓΜΕΝΩΝ

ΕΝ ΤΗι Π. Μ. Γ. ΣΧΟΛΗι

ΤΟΥ ΣΧΟΛΙΚΟΥ ΕΤΟΥΣ 1920—21.

ΑΚΑΔΗΜΙΑ ΑΘΗΝΩΝ

ΕΦΟΡΕΥΟΝΤΩΝ

τοῦ Σ. Ἁγίου Πισιδίας κ. Γερασίμου, προέδρου, καὶ τῶν κ. κ. Γ. Ἀποστολίδου, Ι. Μιχαλακοπούλου, Κλεοβ. Κοκκολάτου, Γ. Καραβοκυροῦ, Στ. Λεοντιάδου καὶ Σ. Καραϊωσήφογλου.

σχολαρχοῦντος

τοῦ Μ. Κατηχητοῦ τοῦ Οἰκ. Θρόνου

αἰδ.

ΑΛΕΞΑΝΔΡΟΥ ΖΩΤΟΥ.

ΑΚΑΔΗΜΙΑ ΑΘΗΝΩΝ